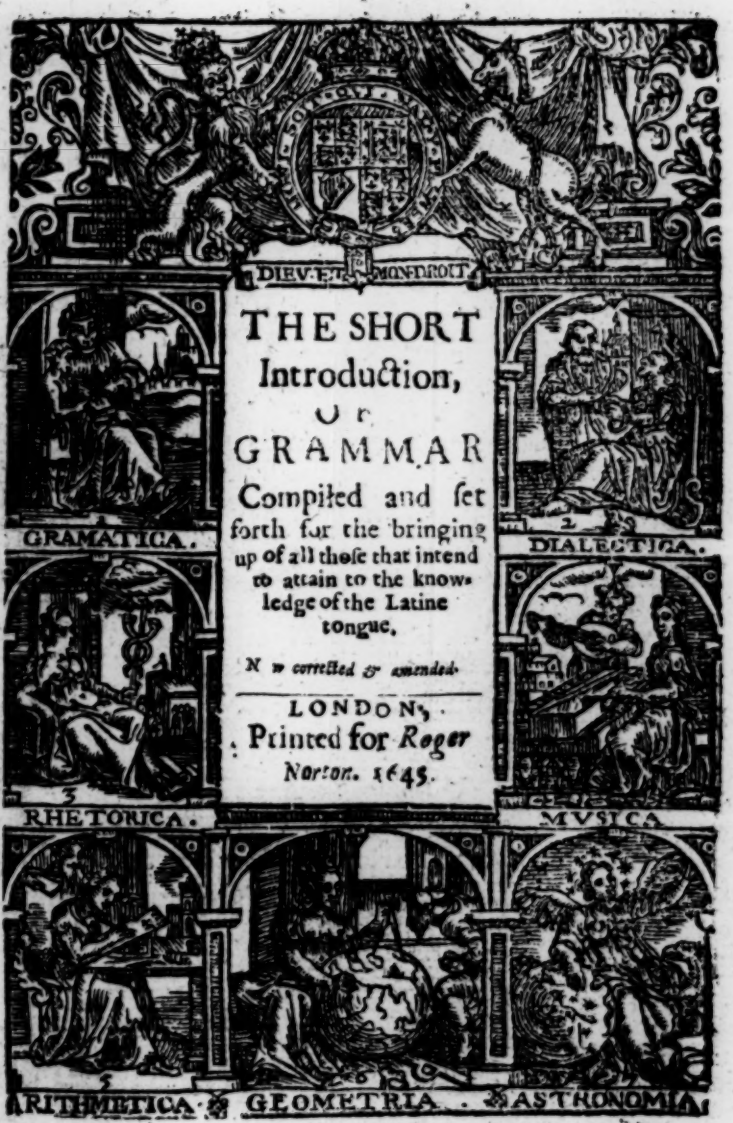

THE SHORT Introduction, OF GRAMMAR

Compiled and set forth for the bringing up of all those that intend to attain to the knowledge of the Latine tongue.

Now corrected & amended.

LONDON, Printed for *Roger Norton.* 1645.

Muirhead 16 Mar 59

X475
L62R
1645

TO THE READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisedome and knowledge) it would seem much vain and little needfull; for so much as it is to be known, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect, when as the foundation and ground-work is ready to fail, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have; and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking, then to fall in doubt of the goodnesse and necessity thereof: which I doubt whether he shall more lament that he lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftner stumble in trifles, and be deceived in light matters, when he hath it not; or judge truly and faithfully of divers weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compasse aforetime, because that they who professed this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best; because there is but one best rule, not onely in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings majesties wisdome, who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, caused one kinde of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out onely: every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is divers yet, and always will be, for that every Schoolmaster liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest mean, and perfectest kinde, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amisse, if one seeing by triall an easier and readier way then the common sort of teachers do, would say what he hath proved, & of the commodity allowed: that others not knowing the same, might by experience move the like, and then by good reasonably judge the like: not hereby excluding the better way when it is found: but in the mean season foadding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholar hast to much, but that he in continuance & diligence of teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that

which is behinde, be suffer him not to go forward: for this pulling haste overthroweth and hurteth a great sort of wits, & casteth them into an amazednesse, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast as one plunged that cannot tell what to do or which way to turn him: and then the Master think the the Scholler to be a dullard, & the Scholler thinketh the the master to be unskilfull, and too hard for his wit; and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is in neither, but in the kinde of teaching. Wherefore the best and chiefest point throughly to be kept, is, that the Scholar have in mind so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not onely it be not a stop for him, but also a light and help unto the residue that followeth. This shall be the Masters ease, and the childes encouraging; when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be lesse troubled, and the other shall thinke the thing the easier, and so with more gladnesse be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns and conjugation of Verbs, so many several examples, as they passe them, that it may seem to the Schoolmaster, no word in the Latine tongue to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able praiseably to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withall, that the Scholar shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules; and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that he can orderly decline his Noun & his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons; that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part: not by rote, but by reason, and is more cunning in the understanding of the thing, then in the rehearsing of the words, (which is not past a quarter of a yeers diligence, or very little more to a painfull and diligent man, if the Scholar have a mean wit) then let him passe to the Concords, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore described.

Wherein plain and sundry examples, and continuall rehearsall of things learned, and specially the daily declining of a Verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, then pain in searching of an unused, and unacquainted thing.

When these Concords be well known unto them, (an easie and pleasant pain, if the fore grounds be well & throughly beaten in) let them not continue in learning of the rules orderly, as they lie in their Syntax, but rather learn some pretty book, wherein is contained not onely the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godlinesse, and thereof take some little sentence as it lyeth, and learn to make the same first out of English into Latine, not seeing the book or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occa-

sion

sion of the sentence giveth cause that day; which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be lesse troubled with the parsing of it, and easily carry his lesson in minde.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at schoole they should never be idle, but alwayes occupied in a continuall rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, then to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly & speedily as it might be thought to be; within a while, by this use, the Scholar shall be brought to a good kinde of readines of making, to the which if there be adjoyned some use of speaking (which must necessarily be had) he shal be brought past the wearisome bitternesse of his learning.

A great help to further this readinesse of making & speaking, shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily every day to turn some part into Latine. This exercise cannot be done without his rules, and therefore both establish them, and ground them surely in his minde for readinesse, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal to turn out of English into Latine, then on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latine, that cannot speak it, and when they read the Latine word in the book, can tell you the English thereof at any time; but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latine again, whensoever you will aske them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handsomely.

These precepts wel kept, will bring a man clean past the use of the grammar book, and make him as ready as his book, & to meet to further things; whereof it were out of season to give precepts hereand therefore this may be, for this purpose, enough, which to good schoolmasters, and skilfull, is not so needfull; to other meaner and lesse practised it may be, not onely worth the labour of reading, but also of the using.

The Latine Letters are thus written.

The capitall letters.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U X Y Z.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U X Y Z.

The ſmall letters.

a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

Letters are divided into Vowels and Conſonants.

A vowell is a letter which maketh a full and perfect ſound of it ſelf; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek vowel, *y*.

A conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a vowell; as *b* with *e*. And all the letters, except the vowels are Conſonants.

A ſyllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as *A-ve*.

A Diphthong is the ſound of two vowels in one ſyllable; and of them there be four in number, namely, *æ, œ au, eu*; whereunto is added *ei*: as *Æneas, cœna, audio, euge, hei*.

Inſtead of æ and œ we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The Capitall letters.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

The ſmall letters.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ ς σ τ υ φ χ ψ ω.

PRECATIO.

DOmine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quã cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam ità mente & voluntate persequar, & indies benignitate tuâ, cum doctrinâ tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. AMEN.

A PRAYER.

OAmighty Lord and mercifull Father, Maker of heaven and earth, which of thy free liberality givest wisedome abundantly to all that with faith and full assurance aske it of ther, beautifie by the light of thy heavenly grace the towardnesse of my wit, the which with all powers of nature thou hast powred into me; that I may not onely understand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Jesu our Saviour, but also with my whole heart and will, constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountifull goodnesse towards me, as well in good life as doctrine: so that thou which workest all things in all creatures, mayest make thy gracious benefits shine in me to the endlesse glorie, and honour of thine immortall Majestie. So be it.

An

Partes orationis in lingua latina nullibi ab
idoneis auctoribus receptae sunt octo, Nomen, pro-
pronomen, Verbum, Participium, Praepositio, Ad-
verbium, Interjectio, Coniunctio; Veteres, ut videntur
secuti, contenti, qui participium verbo, et
interjectionem et coniunctio adnumerarunt, de-
clinabiles flexus tres sunt quatuor, nomen
pronomen, verbum participium, immobiles
reliquae, Praepositio Adverbium
Interjectio, Coniunctio. Accidunt declinabi-
bus omnibus numerus et persona. Nomini
autem, Pronomini et Participio, praeterea
casus et genera. Verbo et Participio etiam
tempus. Uni verbo modus — — —

De nomine

Nomen est pars orationis, quae significat
aliquid sine ulla temporis aut certae personae
adsignificandi. Nominum variae sunt species
aliae a vocibus, aliae a rebus sumptae. Et vocibus
primitivum, ut candidus: Et derivatum, ut
candidior. Et iam simplex, ut pes pes, et com-
positus, ut bipes. Derivati generis, aliud
nominis vim esse, quod videlicet a nomine
quaeritur, ut capit capillus. Aliud verbale
quod a verbo, ut ab amo amator. Aliud pa-
ternale ut Fugurtam appellat. Aliud verbale
ut a crux crucifixus. Sil et pronominale
aliud ut a noster nostras, nisi certam
adsignificat personam.

UMI

UMI

A noun is a word declined with case, signifying a thing without time

There are 2 sorts of nouns which vsed to be joyned together in Greeke. 1 substantives which have a plurall number (ending in s some-times in ς) and for ye most parte a an or the before them. 2 adjectives which have no plurall ending, nor (if alone) a an or the be-fore them, but may receive after them one of these words, man, or thing. — — ——

This latter parte of ye definition might rather be omitted, being only an imperfect descri-ption of thing or thing, yt meaning is yt the name of every thing, that can be per-ceived either by sense or understanding is a noun. tho many times it is vsed substantively is of all genders. And so we read ἡ ἱππος ἡ ἵππος, ἡ ἵππος ἡ ἵππος, ἡ ἵππος ἡ ἵππος, against ἡ ἵππος ἡ ἵππος ἡ ἵππος

An Introduction of the eight parts of Latine speech.

IN Speech be these eight parts following.

Noun, Pronoun, Verb, Participle,	declined.	Adverb, Conjunction, Preposition, Interiection.	vnde-clined.

Of a Noun.

A Noun is the name of a thing may be seen, felt, heard, or vnderstood: as the name of my hand in Latine is Manus; the name of an house is Domus, the name of goodnes is Bonitas. A Noun.

Of Nouns, some be substantiues, and some be adiectiues. Nouns of two sorts.

A noun substantiue is that standeth by it self, and requireth not another word to be ioyned to shew its signification: as Homo, *a man*. And it is declined with one article; as Hic magister, *a master*: or else with two at the most; as Hic & hæc parens, *a father or mother*. A Noun Substantive

A noun adiectiue is that cannot stand by it self in reason or signification, but requireth to be ioyned with another word: as Bonus, *Good*; Pulcher, *Fair*. And it is declined either with three terminations; as Bonus, bona, bonum; or else with three articles; as Hic hæc & hoc Fœlix, *Happy*; Hic & hæc Levis, & hoc Leve *Light*. A Noun Adjective.

A noun substantiue either is proper to the thing that it betokeneth; as Edvardus, is my proper name; or else is common to more; as Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns substantives

Numbers

Numbers of Nouns.

IN Nouns be two numbers; the ſingular and the plural: the ſingular number ſpeaketh but of one; as Lapis, *a ſtone*. The plural number ſpeaketh of more than one; as Lapides, *ſtones*.

Caſes of Nouns.

NOuns be declined with ſix caſes, ſingularly, and plurally; the Nominative, the Genitiue, the Dative, the Accuſative, the Uocative, and the Ablatiue.

Nominative caſe. The nominatiue goeth before the verb, and anſwereth to this queſtion, *Who* or *What?* as Magiſter docet, *The maſter teacheth.*

Genitive. The genitiue caſe is known by this token *Of*, and anſwereth to this queſtion, *Whoſe* or *whereof?* as Doctrina magiſtri, *The learning of the maſter.*

Dative. The datiue caſe is known by this token *To*, and anſwereth to this queſtion, *To whom*, or *To what*; as, Do librum magiſtro, *I give a book to the maſter.*

Accuſative. The accuſative caſe followeth the verb, and anſwereth to this queſtion, *Whom*, or *what*; as Amo magiſtrum, *I love the maſter.*

Vocative. The vocatiue caſe is known by calling or ſpeaking to; as, O magiſter, *O maſter.*

Ablative. The ablatiue caſe is commonly ioyned with prepoſitions ſerving to the ablatiue caſe: as, De magiſtro, *Of the maſter*: Coram magiſtro, *Before the maſter.*

Alſo *In*, *With*, *Through*, *For*, *From*, *By*, and *Than*, after the comparatiue degree, be ſignes of the ablatiue caſe.

Articles.

A case is ye Denomination, which a Noun, pro-
noun or participle falleth or endeth in
a, as, the le forc. ye vere Signs of Nom. case.

out of. q after a passive.

An Article is a Signe to know the gender by
in declining: These Articles are rejected by
Vossius as being introduced by Grammarians
and used in declining of Nouns with any
sufficient reason.

A Gender is ye difference of words according
to their Sex: & they are in nature but 2
masculine and faminine; and ye ornate of
which ye Greeks & Latins introduced without
good reason both for variety & ye latter distinc-
tion of words is not properly a new gender,
but a negation of ye other 2 wch by nature agree
to all words where ye significacion includes not
a distinction of Sex. The Greeks & Latins re-
served to themselves a liberty of using words
that were really neuter (that is of no Sex) and
others after ye manner of both, whence ye:
are four genders. m: f: n: i.e neither m:
nor f: common i.e either m: or f: the rest
have been introduced with due facility.
For Adjectives wch are said to be of ye com:
& are properly of no gender only have a
power to be joyned wth substantives of all gen:
The Dutch especially of ye com: & Epi: is to
looked on as having no Sex.

Articles.

ARticles are borrowed of the pronoun and be thus declined.

Singulariter	*Nom. hic, hæc, hoc.*	Pluraliter	*Nomini hi, hæ, hæc.*
	Genitivo hujus.		*Genit. horum, harum, horum.*
	Dativo huic.		*Dat. his.*
	Ac. hunc, hanc, hoc.		*Accuſ. hos, has, hæc.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Abl. hoc, hac, hoc.		*Ablativo his.*

Genders of Nouns.

GEnders of Nouns be ſeven, the maſculine the feminine, the neuter, the common of two, the common of three, the doubtful, and the epicene.

The maſculine gender is declined with this article Hic: as, Hic vir, *A man.*

The feminine gender is declined with this article Hæc, as, Hæc mulier, *A woman.*

The neuter gender is declined with this article Hoc: as, Hoc ſaxum, *a ſtone.*

The common of two is declined with Hic, and Hæc: as, Hic & Hæc Parens, *a father or mother.*

The commune of three is declined with Hic, hæc, and hoc: as, Hic, hæc, & hoc Fœlix, *Happy.*

The doubtful gender is declined with Hic, or hæc: as, Hic vel hæc Dies, *a day.*

The Epicene gender is declined with one article, and under that one article both ſexes are ſignified: as, Hic Paſſer, *a Sparrow*: Hæc Aquila, *an Eagle*, both he and ſhe.

The

The Declenſions of Nouns.

There be five declenſions of Nouns.

THe firſt is, when the Genitiue and Datiue caſe ſingular end in æ: the accuſatiue in am: the vocatiue like the nominatiue, the Ablatiue in â. The nominatiue plurall in æ, the Genitiue in arum, the datiue in is, the accuſatiue in as, the vocatiue like the Nominatiue, the ablatiue in is,

As in Example.

Hæc menſa
Hic poeta.
Hic & hæc verna.

a, lat. { maſ. fœ. co.

Singulariter.

Nominat. hæc muſa.	*Nominat. hæ muſæ.*
Genit. hujus muſæ.	*G. harum muſarum.*
Dativo huic muſæ.	*Dativo his muſis.*
Ac. hanc muſam.	*Accuſat. has muſas.*
Vocativo ô muſa.	*Vocativo ô muſæ.*
Abla. ab hac muſa.	*Ablat. ab his muſis.*

Pluraliter.

es. gr. maſ. as, e. gr. fœm.

Note that Filia and Nata do make the datiue and the Ablatiue plurall in is, or in abus. Alſo Dea, mula, equa, liberta, make the datiue and the ablatiue caſe plurall in abus onely.

II. THe ſecond is, when the genitiue ſingular ends in i, the datiue in o, the accuſatiue in um, the vocatiue for the moſt part like the nominatiue, the ablatiue in o. The nominatiue plurall in i, the genitiue in orum, the datiue in is, the accuſatiue in os, the vocatiue like the nominatiue, the ablatiue in is.

As in Example.

Hic vir.
Hic liber.
us. lat. m. fœ
er, ir, ur, } lat. m.
um, lat. fœm neut.
er, os, eus } maſ. gr
ey. gr. neut.

Singulariter.

Nom. hic magiſter.	*Nomin. hi magiſtri.*
Gen. hujus magiſtri	*G. horū magiſtrorū.*
Da. huic magiſtro.	*Dativo his magiſtris*
Ac. hunc magiſtrū.	*Accu. hos magiſtros.*
Vocat. ô magiſter.	*Vocativo ô magiſtri.*
A. ab hoc magiſtro	*Ab. ab his magiſtris.*

Pluraliter.

Here is to be noted, that when the nominatiue endeth in us, the vocatiue ſhall end in e: as Nominativo

Form ye plurals in es is drawn ye 3 Declension.
A declension is ye varying of ye first ending
into diverse other endings called cases.
Nott commonly of Feminine Gender. nisi
iucundus musa iucunda et poeta dulcis.
In each declension we consider 3 places
of ye nown in ye Sentence. The after nown
of ye after verb, the other Sentence to, with

Gene Genarum	Oculi oculorum	Aures aurium
Genam Genas	Oculum oculos	Aurem aures
Genea Ageris	Oculo oculis	Aure, auribus.

There are also plurals ending in es ye
want ye 2 cases. & from um is ye 2 & plu
not from um ye 3 d. Ye Gena cinerea
afina, Socia, anima, Domina fabula.

Is er. er & us masculines, in um Neuters.

magister magistri magistro

Nouns of ye 1st Declension in ēs substantives
are masculines which end in —

as asis Friday.
ireinis Delphin.
o onis Leyo.
ōnis Damon.
ōnis Canon.
er ēris crasser.
ēris rasser.
ter tris venter.
ex ēcis vervex
ncis codex.
or ōris viator.
ōris Rhetor.
os ōris honor.
oris terror.
il ilis Mugil.
ul ulis consul.
ans antis Quadrans
ens entis Frodens.
unx uncis Sextunx.
neuter which end
a alis Poema.
e is Rete.
2 is Sinapi.
al alis cerebrale.
ar aris calcar.
en inis nomen.
ur uris Jecur quod Nouns in Dat. & Ablat. plu.
ur uris Guttur ut ilis caput

Nouns of ye 2d declen.
in us are masculines
in um neuter. Annus
Somnus Dominus cruci-
fixus humilis, ornatus
& fructus consulis in
vestibulo in Templo
cunctum cunctum Jus
Ipse ille nemo nihil —
Cuius locus orbis arcus
Nullus finis Grecus caver-
nus Vicus Vesper vir virtus virgo
ulus gemus ibus is

—

nativo hic Dominus, vocativo ô Domine: except Deus, that maketh ô Deus: and filius, that maketh ô fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the vocative shall end in i: as Nominativo hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these Nounes following make their vocative in e or in us: as Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also, that all nounes of the neuter gender, of what declension soeuer, haue the nominative, the accusative, and the vocative alike in both numbers, and in the Plurall number end in a: as in example.

Singulariter	*Nom. hoc regnū.*	Pluraliter	*Nominat. hæc regna.*
	Gen. hujus regni.		*Gen. horum regnorum.*
	Dat. huic regno.		*Dativo his regnis.*
	Ac. hoc regnum.		*Accusativo hæc regna.*
	Vocat. ô regnum.		*Vocativo ô regna.*
	Abab hoc regno.		*Ablativo ab his regnis.*

Except Ambo and Duo, which make the Neuter Gender in o, and be thus declined:

Pluraliter
Nominativo, ambo, amba, ambo.
Genitivo amborum, ambarum, amborum.
Dativo ambobus, ambabus, ambobus.
Accusativo ambos, ambas, ambo.
Vocativo ambo, amba, ambo.
Ablativo ambobus, ambabus, ambobus.

Likewise *Duo.*

The third is, when the Genitive singular endeth in is, the Dative in i, the accusative in em, and sometime in im, and sometime in both: the Vocative like the Nominative, the Ablative in e, or i, and sometime in both. The nominative plurall in es, the Genitive in um, and sometime in ium, the Dative in bus, the accusative in es, the Vocative like the Nominative, the Ablative in bus:

III. Latine.

e,	fœ. neut.
e,	neut.
l,	m. fœ. n.
n,	m. f. neut
o,	m. fœm.
r,	m. fœ. n.
s,	m. fœ. n.
t,	neut.
v,	masc. fœ.
a,	gr. neut.
t, s, n,	grz.

As in example.

Hic pater.
Hic panis.
Hæc nubes.
Hoc opus.

Singulariter	*Nomin. hic lapis.*	Pluraliter	*Nominativ. hi lapides.*
	Ge. hujus lapidis		*Genit. horum lapidum.*
	Dat. huic lapidi.		*Dativo his lapidibus.*
	Acc. hunc lapidē.		*Accusat. hos lapides.*
	Vocat. ô lapis.		*Vocativo ô lapides.*
	Ab. ab hoc lapide		*Ablat. ab his lapidibus.*

Hic vel hæc bubo.
Hoc animal
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter	*N. hic & hæc parens*	Pluraliter	*N hi & hæ parētes.*
	Gen. hujus parentis.		*G. horū & harū parē*
	Dat. huic parenti.		*D. his parētibus. (tū*
	A. hūc & hāc parētē		*A. hos & has parē-*
	V. ô parens. (rente.		*V. ô parentes. (tes.*
	A. ab hac & hac pa-		*A. ab his parentibus.*

Singulariter	*Nom. hoc animal.*	Pluraliter	*No. hæc animalia.*
	G. hujus animalis.		*G. horum animaliū.*
	Dat. huic animali.		*Dat. his animalibus*
	Acc. hoc animal.		*Acc. hæc animalia.*
	Vocat. ô animal.		*Vo. ô animalia (bus.*
	A. ab hoc animali.		*Abl. ab his animali-*

IV. us. lat. masc. & fœm. n lat. neut. undeclined in the singular.

The fourth is, when the Genitive case singular endeth in us, the dative in ui, the Accusative in um, the vocative like the nominative, the ablative in u. The nominative plurall in us, the genitive in uum, the dative in ibus, the Accusative in us, the vocative like the nominative, the ablative in ibus:

As in Example.

Hic gradus
Hæc, porticus.
Hoc cornu.

Singulariter	*Nominat. hæc manus.*	Pluraliter	*Nom. hæ manus.*
	Genit. hujus manus.		*G. harum manuum*
	Dativo huic manui		*Dat. his manibus.*
	Accus. hanc manum.		*Accus. has manus.*
	Vocat. ô manus.		*Vocativo ô manus.*
	Ablat. ab hac manu		*A. ab his manibus.*

The 4 declension is but ill construed in the
pl. And the 5 of the 2d construed in the sing

Greek Nouns in a, as an ar i is in or w o make
etc: sing: m a pl: m as (except neuters) Gen: an
-swer in de, ect, or yor. — — — — — — — —

These end in um, Acc: vis virgilii, filii, chamb
-ulli, mephitis canalis, magud ani, amnis,
praesepis, pyrtis, opis, pelvis, buris, finis,
cucumis Leviathis, Genus, Mel, Fabri, Radix
Torcular Tigris, Hiatus, Thesis, Ligius Pons
Gilis olivi, — — — — — — — — — —
am in these, Aquatilis axis, Lunis vaptis,
nauis, Semuncia puppis, Liparis felis clavis
Strigilis.

Neuter m all are make i, but for hepar
Iubar nectar make e.

Adjectives w e m of Neuter Nouns of Mem
in is der neuter Termin: make e. Vle.
Affinis, volucris, familiaris, centuberonalis, po
-pularis, Jovialis, &c. Ci, annalis, biennis
mutuli; Bipennis used Adjectively & Sub
-stantively e.

Nouns in im in Accusative make i only my
Relative. But Baccile are read Sometime make
i e in Abl: as they that make im & em
in Acc: Adjectives of one Termination, Participles
Substantials mens ubilis put absolute Verbals
in trix taken Substantively to gather w victrix
en ultrix. Adjectives of y comparative degree
per Adj: i Sub: e

Feminei generis sunt dat. quae flexio prima
et quae quinta dies Sed de hac dubium accentus
magnamen primo pro[ce]l materq; secundo.

If an adjective hath but one ending in any
case that one ending is of all genders: as if
it hath 2 endings ye first is both masculine
and feminine ye 2 neuter: if it hath 3
endings ye first is masculine ye 2 feminine
the 3 neuter
Bona mater, bonus Dominus, bonum regnum

The fift is, when the Genitiue and Datiue case singular do end in ei, the accusatiue in em, the vocatiue like the Nominatiue, the ablatiue in e. The nominatiue plural in es, the Genitiue in erum, the Datiue in ebus, the accusatiue in es, the vocatiue like the nominatiue, the Ablatiue in ebus: V.

As in Example.

Singulariter	*Nom. hic meridies.*	Pluraliter	*Nomin. hi meridies.*
	Ge. hujus meridiei.		*G. horum meridierū.*
	Da. huic meridiei.		*Dat. his meridiebus.*
	A. hunc meridiem.		*Accus. hos meridies.*
	Voc. ô meridies.		*Vocativ. ô meridies.*
	A. ab hoc meridie.		*A. ab his meridiebus.*

Hæc res.
Hæc facies.
Hæc acies.

Note that all Nouns of the fifth declension be of the feminine gender, except meridies and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adiective of three terminations is thus declined, after the first and second declension,

Singulariter	*N. bonus, bona, bonū*	Pluraliter	*N. boni, bonæ, bona.*
	G. boni, bonæ, boni.		*G. bonorū, bonarum,*
	D. bono, bonæ, bono.		*Dat. bonis. (bonerū.*
	A. bonū, bonā, bonū.		*A. bonos, bonas, bona.*
	V. bone, bona, bonū.		*Voc. boni, bonæ, bona.*
	A. bono, bona, bono.		*Ablativo bonis.*

Niger, a, um.
Tardus, a, um.
Satur, a, um

There are besides these, certain Nouns Adiectiues of another manner of declining, which make the Genitiue case singular in ius, and the Dattiue in i, which be these that follow, with their compounds. An exception.

Singulariter	*No. unus, una, unum.*	Pluraliter	*Nom. uni, unæ, una.*
	Genitivo unius.		*G. unorum, unarū,*
	Dativo uni,		*Dat. unis. (unorū.*
	A. unum, unā, unum.		*Ac. unos, unas, una.*
	Voc. une, una, unum.		*Voc. uni, unæ, una.*
	Ablat. uno, una, uno.		*Ablativo unis.*

Note

Note. Note, that Unus, una, unum, hath not the plural number, but when it is ioyned with a word that lacketh the singular number, as Unæ literæ, Una mœnia.

Alius hath aliud. In like manner be declined, Totus, solus, and also ullus, nullus, alius, alter, uter, and neuter, saving that these fiue last rehearsed lack the vocatiue case.

A Noun Adiective of three Articles is thus declined after the third declension:

	Singulariter	Pluraliter
Ingens. Solers. Capax. Vetus.	*Nom. hic hæc & hoc, fælix.*	*Nom. hi & hæ fælices, & hæc fælicia.*
	Genit. hujus fælicis.	*Gen. horum, harum, & horum fælicium.*
	Dativo huic fælici.	*Dativo his fælicibus.*
	Acc. hunc & hanc fælicem, & hoc fælix.	*Ac. hos & has fælices, & hæc fælicia.*
	Vocativo ô fælix.	*V. ô felices, & ô felicia*
	Ab. ab hoc, hac & hoc fælice vel fælici.	*Abl. ab his fælicibus.*
Levis & leve. Celer, celeris, & celere Melior & melius.	*Nom. hic & hæc tristis, & hoc triste.*	*Nom. hi & hæ tristes, & hæc tristia.*
	Genitiv. hujus tristis.	*Gen. horum, harum, & horum tristium.*
	Dativo huic tristi.	*Dativo his tristibus.*
	Accusat. hunc & hanc tristem, & hoc triste.	*Acc. hos & has tristes, & hæc tristia.*
	V. ô tristis, & ô triste.	*V. ô tristes, & ô tristia.*
	Ablat. ab hoc, hac, & hoc tristi.	*Ablat. ab his tristibus.*
	Nom. hic & hæc melior, & hoc melius.	*Nom. hi & hæ meliores & hæc meliora.*
	Gen. hujus melioris.	*Gen. horum harum & horum meliorum.*
	Dat. huic meliori.	*Dat. his melioribus.*
	Ac. hunc & hanc meliorem, & hoc melius	*Acc. hos & has meliores, & hæc meliora.*
	V. ô melior, & melius.	*Vo. ô meliores, meliora.*
	Abl. ab hoc hac & hoc meliore vel meliori.	*Abl. ab his melioribus.*

Compa-

Such as end in x are ens are of 3 genders in ye Nom. singular and increase in ye geni. these with ens participles make Abl. sing. in e & all others in e only and increase not in ye genitive except vetus. —

Comparatives in, n, l, v, pl. in a Genitive

or in ye masculine & femi: gen: wch ye reader

Adjectives not compared

Alienus, callus, medius, cæleruleus, cicur, clandus, canus, calvus, crispus, carnosus, degener, differ egenus, edentulus, femur, jejunus, magnanimus, mediocris, pessimus, salvus, sylvestris, Romanus, Græcus, possessivus, ac gentilis, herilis. numerals, ac ordinalis, cardinalis, diminutivus vel ac terentius familiaris. materialis. ac turpis, ærens, lapideus, ligneus. temporalis, ac natalis, hesternus, hodiernus. compounds of ger, and fer, salutifer, cornigerus. And words in bundus, ac moribundus, circumcelundus, imus ac primus, primus, maximus, imus ac deliberativus, plex ac duplex, triplex, except simplex, fer campester, sylvester. Antiquus, antiquior, antiquissimus.

Comparisons of Nounes.

A Diectines, whose signification may increase, or be diminished, may form comparison.

There be three degrees of Comparison: The Positive, the Comparative, and the Superlative. Three degrees of comparison

The Positive betokeneth the thing absolutely without excesse: as Durus, *Hard.* The positive.

The Comparative somewhat exceedeth its Positive in signification: as Durior, *Harder.* And it is formed of the first case of this Positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius. The comparative.

The Superlative exceedeth its Positive in the highest degree: as Durissimus, *Hardest.* And it is formed of the first case of this Positive that endeth in i. by putting thereto ſ and simus: as of Duri, durissimus: of Tristi, Tristissimus: of Dulci, dulcissimus. Superlative

From these generall rules are excepted these that follow: Bonus, melior, optimus: Malus, pejor, pessimus: Magnus, major, maximus: Parvus, minor, minimus: Multus plurimus; multa, plurima; multum, plus, plurimum. Exception.

And if the Positive end in er, the Superlative is formed of the Nominative cale by putting to rimus: as Pulcher, pulcherrimus. Ater. Teter. Acer.

Also these Nounes ending in lis, make the superlative by changing is into limus: as Humilis, humillimus; Similis, simillimus: Facilis, facillimus, Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other Nounes ending in lis, do follow the generall rule afore going as Utilis, utilissimus.

Also if a Vowel come before us, it is compared by Magis and Maximè; as Pius. Magis Pius, Maximè Pius: Assiduus, Magis Assiduus, Maximè Assiduus. Igneus. Impius. Arduus. Strenuus.

OF THE PRONOUNE.

A Pronoune is a part of Speech, much like to a Noune, which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen pronouns.

There be fifteen Pronounes: *Ego*, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras; whereof four haue the vocatiue case: as, Tu, meus, noster, and nostras: and all other lack the vocatiue case.

To these may be added their compounds, Egomet, tute, idem, and also Qui, quæ, quod.

Primitives. These eight Pronounes, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, and is, be Primitiues; so called, for because they be not deriued of others. And they be also called

Demonstratives. Demonstratiues, because they shew a thing not spoken of before.

Relatives. And these Sir, Hic, ille, iste, is, idem, and qui, be Relatiues, because they rehearse a thing that was spoken of before.

Derivatives. These seven, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, be possessiues & Derivatiues, for they be deriued of their Primitiues, Mei, tui, sui, nostri, & vestri.

Five things belonging to a Pronoune. There belong to a Pronoune these five things: Number, Case, and Gender, as are in a Noune: Declension and Person, as here followeth.

The Declensions of Pronouns.

There be foure Declensions of Pronounes.

The first declension. These three, Ego, tu, sui, be of the first [illegible]ension, and be thus declined.

Singulariter.	*Nominat. Ego.*	Pluraliter.	*Nominativo nos.*
	Genitivo mei.		*Gen. nostrûm vel nostri.*
	Dativo mihi.		*Dativo nobis.*
	Accusat. me.		*Accusativo nos.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo à me.		*Ablativo à nobis.*

A pronoun is a word which supplyeth the place of a noun.

Pronoun substantive, Ego Tu Sui as also Hic ille Ipse, Iste Is demonstrative.

Ego, Tu, Sui, are pronoun substantive and are of ye same gender with the thing wch we of they are spoken, and ye rest are adjective. Ego spoken by a man is of ye masculine gender, by a woman it of ye feminine gender

The gender of pronouns Adjectives is known like as nouns Adjectives

Like us

Singulariter: Nominat. Tu. / Genitivo tui. / Dativo tibi. / Accusativo te. / Vocativo ô tu. / Ablativo à te.

Pluraliter: Nominativo vos. / Gen. vestrûm vel vestrûm. / Dativo vobis. / Accusativo vos. / Vocativo ô vos. / Ablativo à vobis.

Singulariter, and Pluraliter: Nominativo caret. / Genitivo sui. / Dativo sibi. / Accusativo se. / Vocat. caret. / Ablativo à se.

The second declension.

These six, Ille, ipse, iste, hic, is, and qui, be of the second Declension, and be thus declined.

Singulariter: Nom. iste, ista, istud. / Genitivo istius. / Dativo isti. / Ac. istum, istā, istud. / Vocativo caret. / Abl. isto, istâ, isto.

Pluraliter: Nom. isti, ista, ista. / G. istorū istarū istorū / Dativo istis. / Ac. istos, istas, ista. / Vocativo caret. / Ablativo istis.

Ille is declined like Iste, and also Ipse, saving that the Neuter Gender in the Nominative case, and in the Accusative case singular, maketh Ipsum.

Nominativo hic, hæc, hoc: Genitivo hujus: Dativo huic: as afore in the Noune.

Singulariter: Nom. is, ea, id. / Genitivo ejus. / Dativo ei. / Ac. eum, eam, id / Vocativo caret. / Ablat. eo, ea, eo.

Pluraliter: Nominativo ii, ea, ea. / G. eorū, earum, eorum. / Dativo iis vel eis. / Accusativo eos, eas, ea. / Vocativo caret. / Ablativo iis vel eis.

Singulariter: Nom. qui, quæ, quod. / Genitivo cujus. / Dativo cui. / Ac. quē, quā, quod. / Voc. caret. / Ab. quo, quâ, quo, vel (qui.

Pluraliter: Nom. qui, quæ, quæ. / G. quorum, quarū, quorū. / D. quibus vel queis / Ac. quos, quas, quæ. / Vocativo caret. / A. quibus vel queis

Likewise Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives or Indefinites. Also Quisquis is thus declined.

The compound of Quis.

No.	*Quisquis,* / *Quicquid.*	*Ac.*	*Quic-quid.*	*Abl.*	*Quoquo.* / *Quaquâ.* / *Quoquo.*

Note. Where note, that Quid is alwayes a substantive of the neuter gender.

The third declension.

These five, Meus, tuus, suus, noster, and vester, are of the third Declension, and be declined like nouns adiectives of three terminations, in this wise.

Singulariter,	*Nom. meus, mea, meū.*	Pluraliter,	*Nō. mei, meæ, mea.*
	Genit. mei, meæ, mei.		*Gē. meorū, mearū,*
	Dat. meo, meæ, meo.		*Dat. meis. (meorū.*
	Ac. meum, meā, meū.		*A. meos, meas, mea.*
	Voc. mi, mea, meum,		*Voc. mei, meæ, mea,*
	Abl. meo, meâ, meo.		*Ablativo meis.*

So is noster declined, and tuus, suus, vester; saving that these three last do lack the vocative case.

The fourth declension.

Nostras, vestras, and this noun Cujas, be of the fourth declension, and be thus declined.

Singulariter,	*Nō. hic & hæc nostras, & hoc nostrate.*	Pluraliter,	*N. hi & hæ nostrates, & hæc nostratia*
	Gen. hujus nostratis.		*G. horū, harum, & horum nostratium.*
	Dat. huic nostrati.		*Da. his nostratibus*
	Acc. hunc & hanc nostratē, & hoc nostrate.		*A. hos & has nostrates, & hæc nostratia*
	Vocat. ô nostras, & ô nostrate.		*Voc. ô nostrates & ô nostratia.*
	Abl. ab hoc, hac, & hoc nostrate vel nostrati.		*Ab. ab his nostratibus.*

Note. Here is to be noted, that Nostras, vestras, and this noun cujas, be called Gentilia, because they properly betoken pertaining to Countreys or Nations, to Sects, or Factions.

Ecquis ecquæ vel ecquod Necquis aliquis nunquis
siquis quis in Femi. singi. N. A. pl.

with his compounds

saving that mem maketh in vocativo mi

Like tristis and other nouns adiectiva of
3 articles and 2 terminations.

Except ipse idem & qui ioyned to all persons

x Different persons or a nom: case

x no different persons or a nom case!

A Pronoun hath three persons.

The first person speaketh of himself: as, Ego, *I*, Nos, *We*. Persons three.

The second person is spoken to: as, Tu, *Thou*; Vos, *Ye*. And of this person is also every vocative case.

The third person is spoken of: as Ille, *He*; Illi, *They*. And therefore all Nouns, Pronouns, (except the first, and second Person, and vocative case) and Participles, be of the third person.

Of a Verb.

A Verb is a part of speech, declined with mood and tense, and betokeneth doing: as Amo, *I love*: or suffering: as Amor, *I am loved*: or being: as Sum, *I am*. A Verb.

Of verbs, such as have Persons, be called Personals: as, Ego amo, Tu amas: and such as have no Persons, be called Impersonals: as Tædet, *it irketh*, Oportet, *it behoveth*. Verbs personals.

Of verbs Personals there be five kindes: Active, Passive, neuter, deponent, and Commune.

A verb active endeth in o, and betokeneth to do: as Amo, *I love*: and by putting to r, it may be a passive, as Amor. Active.

A verb passive endeth in or, and betokeneth to suffer, by eight signes, Am, art, is, are, was, were, been, be: as, Amor, *I am loved*; and by putting away r, it may be an active; as Amo. Passive.

A verb neuter endeth in o or m, and cannot take r, to make a passive: as, Curro, *I run*, Sum, *I am*. And it is Englished sometime actively: as Curro, *I run*: and sometime passively: as Ægroto, *I am sick*. Neuter.

A verb deponent endeth in r, take a passive, and Deponent

yet in signification is but either actiue: as Loquor verbum, *I speak a word*: or neuter; as glorior, *I boast*.

Common. A verb Commune endeth in r, and yet in signification is both actiue and passiue: as Osculor te, *I kisse thee*: Osculor à te, *I am kissed of thee*.

MOODS.

Moods, fix. There be six Moods: the Indicatiue, the Imperatiue, the Optatiue, the Potential, the Subiunctiue, and the Infinitiue.

Indicative. The Indicatiue Mood sheweth a reason true or false: as Ego amo, *I loue*: or else asketh a question: as Amas tu, *doest thou loue?*

Imperative The Imperatiue biddeth or commandeth: as Ama, *Loue thou.*

Optative. The optatiue wisheth or desireth, with these signes, going before the person *Would, I pray*, or *O grant*, as, utinam amem, *I pray I loue*; and hath commonly an adverb of wishing ioyned with him.

Potentiall. The Potential Mood is known by these signes, *May, can, might, would, should, could*, or *ought*, following the person: as, Amem, *I may, or can loue*; without an adverb ioyned with him.

Subjunctive The Subiunctiue mood hath evermore some coniunction ioyned with him: as, Cùm amarem, *When I loued*. And it is called the Subiunctiue mood, because it dependeth of another verb in the same sentence, either going before, or coming after: as Cùm amarem eram miser, *When I loued* I *was a wretch*.

Infinitive. The Infinitiue signifieth, to do, to suffer, or to be; and hath neither number, or person, nor nominatiue case before him, and is known commonly by this signe, *To*: as, Amare, *To loue*. Also when two verbs come together, without any nominatiue case between them, then the latter shall be the Infinitiue mood: as, Cupio discere, I *desire to learn*.

GERUNDS.

GERUNDS.

There be moreouer belonging to the Infinitiue Mood of verbs certain voices called Gerunds, ending in di, do, and dum; which haue both the Actiue and Passiue signification: as Amandi, *Of loving*, or *of being loved*: Amando, *in loving*, or *in being loved*: Amandum, *To love*, or *to be loved*. Gerunds three, Di, Do, Dum.

SUPINES.

There be also pertaining unto verbs two Supines: the one ending in um, which is called the First Supine, because it hath the signification of the verb Actiue: as, Eo amatum, *I go to love*. And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification Passiue: as Difficilis amatu, *Hard to be loved*. Supines two in um, and u

TENSES.

There be fiue Tenses or Times: the Present tense, the preterimperfect tense, the preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense. Tenses five

The present tense speaketh of the time that now is: as Amo, *I love*. Present tense.

The preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as Amabam, *I love or did love*. Preterimperfect.

The preterperfect tense speaketh of the time past, with this signe, *Have*: as, Amavi, *I have loved*. Preterperfect.

The preterpluperfect tense speaketh of the time expressely past, with this signe *Had*: as Amaveram, *I had loved*. Preterpluperfect.

The Future tense speaketh of the time to come, with this signe, *shall* or *will*: as Amabo, *I shall or will love*: or *hereafter*: as Amavero, *I may or can love hereafter*. Future.

PERSONS.

Persons three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as Singulariter, Ego amo, *I love*: Tu amas, *Thou loveſt*: Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*: Vos amatis, *Ye love*: Illi amant, *They love*.

CONJUGATIONS.

Conjugations four.

Verbs have foure Conjugations, which be known after this manner.

The firſt Conjugation hath a long before re and ris: as Amâre, amâris.

The ſecond Conjugation hath e long before re and ris: as Docere, docêris.

The third Conjugation hath e ſhort before re and ris: as Legere, legeris.

The fourth Conjugation hath i long before re and ris: as Audîre, audîris.

Verbs in O, of the four Conjugations be *declined after theſe examples.*

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. } to teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. } to read.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu; audiens, auditurus. } to hear.

Indicative

INDICATIVE MOOD,
Preſent tenſe ſingular.

I love, Thou loveſt, He loveth, We love, Ye love, They love,
or or or or or or
do love. doſt love. doth love. do love. do love. do love.

AMo, amas, amat. Doceo, doces, docet. Lego, legis, legit. Audio, audis, audit. } *Pluraliter.* { Amamus, amatis, amant. Docemus, docetis, docēt. Legimus legitis, legunt. Audimus, auditis, audiūt.

Preterim-perf. tenſe ſingular, { Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam } bas, bat. I *loved, or did love.* *I taught, or did teach.* *Plur.* bamus, batis, bant. *I read, or did read.* *I heard, or did hear.*

Preterperfect tenſe ſingular, { Amavi, Docui, Legi, Audivi } iſti, it. *Plur.* imus, iſtis, êrunt vel (êre. *I loved, or have loved.*

Preterplu-perfect tenſe ſing. { Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram } ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant. *I had loved.*

Future tenſe ſing. { Amabo, Docebo, Legam, Audiam } bis, bit. *Plur.* bimus, bitis, bunt. es, et. *Pluraliter,* emus, etis, ent. *I ſhall or will love.*

Imperative

IMPERATIVE MOOD.

Love. Love he, or Love we, or Love Love they, or thou, let him love, let us love. ye. let them love

Preſent tenſe ſingular.

Ama, amet amato: amato.	*Plur.* amemus,	amate, ament, amatote. amanto
Doce, doceat, doceto: doceto.	P. doceamus.	docete, doceant. docetote: docēto
Lege, legat, legito: legito.	*Plur.* Legamus,	Legite, legant, legitote: legunto
Audi, audiat, audito: audito.	Pl. audiamus.	audite, audiant, auditote, audiunto

Optative Mood.

O grant I *love.*

Preſent tenſe ſingular, utinam

Amem, ames, amet, Doceam, Legam, Audiam.	*Plur.* utinam amemus, ametis, ament.	as, at. P*lur.* utinam amus, atis, ant.

Preterimperfect tenſe ſin. utinam

Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	*Would* I *loved or did love.*	res, ret. P*lur.* utinā remus, retis, rent.

Preterperfect tenſe ſingular, utinam

Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	I *pray* I *have loved.*	ris, rit. P*lu.* utinam rimus, ritis, rint.

Preterpluperf. tenſe ſingular, utinam

Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem,	*Would* I *had loved.*	ſes, ſet. P*lur.* utin. ſemus, ſetis, ſent.

Future tenſe ſingular, utinam

Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	*O grant* I *ſhall or will love hereafter.*	ris, rit, *Plur.* utinam rimus, ritis, rint.

Potential

Potentiall Mood.

I *may or can love.*

Present tense sing.
Amem, ames, amet. *Plu.* Amemus, ametis, ament.
Doceam, Legam, Audiam, as, at. *Pluraliter.* amus, atis, ant.

Preterim-perf. tense singular.
Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, *I might, would, should, ought, or could (love.*
res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.

Preterper-fect tense singular.
Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, *I might, would, should, or ought to (have loved.*
ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Preterplu-perf. tense singular.
Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem, *I might, would, should, or ought to (had loved.*
ſes, ſet. *Plur.* ſemus, ſetis, ſent.

Future tense sing.
Amavero, Docuero, Legero, Audivero, I *may or can love hereafter.*
ris, rit. *Plural.* rîmus, rîtis, rint.

Subjunctive Mood.

When I love.

Present tense sing.
Cùm
Amem, ames, amet. *Pl.* cùm amemus, ametis, ent.
Doceam, Legam, Audiam, as, at. *Plur.* Cùm amus, atis, ant.

Preterim-

Preterimperfect tense sing. cùm — Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, — *When* I *loved or did love.* — res, ret. *Pl.* cùm remus, retis, rent.

preterperf. tense sing. Cùm — Amaverim, Docuerim, Legerim, audiverim, — *When* I *have loved.* — ris, rit. *Pl.* cùm rimus, ritis, rint.

preterpluperfect tense sing. cùm — Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem, — *When* I *had loved.* — ſes, ſet. *Pl.* cùm ſemus, ſetis, ent.

Future tense sing. cùm — Amavero, Docuero, Legero, Audivero, — *When* I *ſhall or will love.* — ris, rit. *Pl.* cùm rîmus, rîtis, rint.

Infinitive Mood.

Preſent and preterimperfect tenſe, — Amare, Docere, Legere, Audire' — *To* — *love. teach. reade. heare.*

Preterperfect & preterpluperfect tenſe, — Amaviſſe, Docuiſſe, Legiſſe, Audiviſſe, — *To have or had* — *loved. taught. read. heard.*

Future tenſe. — Amaturum, Docturum, Lecturum, Auditurum, — eſſe, *To* — *love teach reade heare* — *hereafter.*

Gerunds, — Amandi, *of loving:* do, *in loving:* dum, *to love.* — Docendi, *of teaching:* do, *in teaching:* dum, *to teach.* — Legendi, *of reading:* do, *in reading:* dum, *to reade.* — audiendi, *of hearing:* do, *in hearing:* dum *to heare.*

Supines

Supines { Amatum, Doctum, Lectum, Auditum, } *To* { *love. teach. reade. hear.* } { Amatu, Doctu, Lectu, auditu, } *To be* { *loved. taught. read. heard.*

A participle of the preſent tenſe. { Amans, *Loving:* Docens, *Teaching.* Legens, *Reading.* Audiens, *Hearing.* }

The participle of the firſt future tenſe, { Amaturus, *To love, or about to love.* Docturus, *To teach, or about to teach.* Lecturus, *To read, or about to read.* Auditurus, *To hear, or about to hear.* }

Before we decline any Verbs in *or*, for ſupplying of many tenſes lacking in all ſuch Verbs, we muſt learn to decline this Verb *Sum*, in this wiſe following:

Sum, es, fui, eſſe, futurus. To be.

Indicative Mood.

Preſent tenſe ſingular, { SUm, I am: es, eſt. *Pluraliter*, ſumus, eſtis, ſunt.

preterimperfect tenſe ſingular, { Eram, I was: eras, erat. *Pluraliter*. eramus, eratis, erant.

preterperfect tenſe ſingul. { Fui, I have been: fuiſti, fuit. *Plural*. fuimus, fuiſtis, fuêrunt vel fuêre.

preterpluperfect tenſe ſingular, { Fueram, I had been: fueras, fuerat. *Pl*. fueramus, fueratis, fuerant.

Future tenſe ſingular, { Ero, I ſhall or will be: eris, erit. *Plural*. erîmus, erîtis, erunt.

Imperative

Imperative Mood.

Preſent tenſe ſing. { Sis, Es, Eſto, } Be thou { Sit, Eſto. } *Pl.* ſimus. { Sitis, Eſte, Eſtote. } Sint. Sunto.

Optative Mood.

preſent tenſe ſing, { Sim, I pray I be: ſis, ſit. *Plur.* Utinam ſimus ſitis, ſint. } utinam.

preterim-perf. tenſe ſing. { Eſſem, Would I were: eſſes, eſſet. *Plur.* utinam eſſemus, eſſetis, eſſent. } utin.

preterper-fect tenſe ſing. { Fuerim, I pray I haue been: fueris, fuerit. *Plural.* utinam fuerimus, fueritis, fuerint, } utin.

preterplu-perf. tenſe ſing. { Fuiſſem, Would I had been; fuiſſes, fuiſſet. *Plural.* utinam fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent: } utin.

futur.ten. ſing. utin. { Fuero, O grant I be hereafter; fueris, fuerit. *Plural.* utinam fuerîmus, fuerîtis, fuerint. }

Potentiall Mood.

Preſent tenſe ſing { Sim, I may, or can be: ſis, ſit. *Pluraliter*, ſimus, ſitis, ſint. }

perterim-perf. tenſe ſingular. { Eſſem, I might or could be: eſſes, eſſet. *Plural.* eſſemus, eſſetis, eſſent. }

preterperf tenſe ſing. { Fuerim, I might, could, ſhould, or ought to haue been: fueris, fuerit. *Pl.* fuerimus, fueritis, fuerint. }

preterplu-perf. tenſe ſingular, { Fuiſſem, I might, could, ſhould, or ought to had been fuiſſes, fuiſſet. *Pl.* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent. }

Future tenſe ſing. { Fuero, I may or can be hereafter; fueris, fuerit. *Pluraliter.* fuerîmus, fuerîtis, fuerint. }

Subjunctive

Subjunctive Mood.

Preſent tenſe ſing. cùm	Sim, When I am; ſis, ſit. *Pluraliter.* Cùm ſimus, ſitis, ſint.
Preterimperfect tenſe ſing, cùm	Eſsem, When I was; eſses, eſset. *Pluraliter.* Cùm eſsemus, eſsetis eſsent.
preterperfect tenſe ſing. cùm	Fuerim, When I haue been; fueris, fuerit. *Plur.* Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.
preterpluperfect tenſe ſing. cùm	Fuiſsem, When I had been; fuiſses, fuiſset. *Plur.* Cùm fuiſsemus, fuiſsetis, fuiſsent.
Future tenſe ſing. cùm	Fuero, When I ſhall or will be; fueris, fuerit. *Plur.* Cùm fuerîmus, fuerîtis, fuerint.

Infinitive Mood.

Preſent and preterimperfect tenſe, { Eſse, *To be.* { *preterperf. & preterplup. tenſ.* } Fuiſse, { *to haue, or had beeu.* }

Future, tenſe, Fore vel futurum eſse, To be hereafter.

Verbs in *or*, of the four Conjugations, be *declined after theſe examples.*

Amor, amâris vel amâre: amatus ſum vel fui, amâri: amatus, amandus. To be loued.

Doceor, doceris vel docere: doctus ſum vel fui, doceri: doctus, docendus. To be taught.

Legor, legeris vel legere: lectus ſum vel fui, legi: lectus, legendus. To be read.

Audior, audîris vel audîre: auditus ſum vel fui, audîri: auditus, audiendus. To be heard.

Indicative

Indicative Mood.

I am loved.

Preſent tenſe ſing.
Amor, amâris vel amâre, amatur.
Doceor, docêris vel docêre, docetur.
Legor, legeris vel legere, legitur.
Audior, audîris vel audîre, auditur.
Plu. mur, mini, ntur

preterim-perf. tenſe ſingular,
Amabar, Docebar, Legebar, Audiebar, *I was loved.* baris vel bare, batur. *Plural.* bamur, bamini, bantur.

preter-perfect tenſe ſing.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, *I have been loved.* ſum vel fui
tus es vel fuiſti, tus eſt vel fuit. *Pl.* ti ſumus vel fuimus, ti eſtis vel fuiſtis, ti ſunt fuêrunt vel fuêre.

preterpluperfect tenſe ſing.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, *I had been loved.* eram vel fueram,
tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *P.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tenſe ſing.
Amabor, Docebor, Legar, Audiar, *I ſhall or will be loved.* beris vel bere, itur. *Plural.* bimur, imini, untur.
êris vel êre, etur. *P.* emur, emini, entur

Imperative Mood.

	Be thou loved,	*Let him be loved.*	*Let us be loved.*	*Be ye loved.*	*Let them be loved,*
Preſent tenſe ſing.	Amare, ametur, amator: amator.	*Pl.* amemur.		Amamini, amentur. maminor: amantor.	
	Docere, doceatur, docetor: docetor.	*Pl.* doceamur.		docemini, doceãtur doceminor, docentor	
	Legere, legatur, legitor: legitor.	*Pl.* legamur.		Legimini, legantur, legiminor: leguntor.	
	Audire, audiatur, auditor: auditor.	*P.* audiamur.		Audimini, audiantur audiminor: audiũtor	

Optative

Optative Mood.

O grant I *be loved,*

Present tense singular, utinam { Amer, êris vel êre, êtur, *Plur.* utin. êmur, êmini, entur
Docear
Legar
Audiar } aris vel are, atur. *Plur.* utin. amur, amini, antur.

Preterimperfect tense sin. utinam { Amarer
Docerer
Legerer
Audirer } *Would* I *were loved.* reris vel rere, retur. *Plura.* utinam remur, remini, rentur.

I *pray* I *have been loved.*

Preterperfect tense singular, utinam { Amatus
Doctus
Lectus
Auditus } sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Plural.* utinam ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Would I *had been loved.*

Preterpluperf. tense singular, utinam { Amatus
Doctus
Lectus
Auditus } essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plural.* utinam ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

O grant I *be loved hereafter.*

Future tense singular, utinam { Amatus
Doctus
Lectus
Auditus } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit *Pluralit.* utinam ti erimus vel fuerîmus, ti eritis vel fuerîtis, ti erunt vel fuerint.

Potentiall Mood.

I *may or can be loved.*

Present tense sing. { Amer, êris vel êre, êtur. *Plur.* êmur, emini, entur.
Docear
Legar
Audiar } aris vel are, atur. *Pl.* amur, amini, antur.

Preterim-perf. tenſe ſingular. Amarer, Docerer, Legerer, Audirer — *I would, ſhould, or ought to be loved.* reris vel rere, retur. *Plu.* remur, remini, rentur.

I would, ſhould, or ought to have been loved.

Preterperfect tenſe ſingular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *Plu.* ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

I would, ſhould, or ought to had been loved.

Preterpluperf. tenſe ſingular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Plural.* ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis, vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent

I may or can be loved hereafter.

Future tenſe ſing. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Pluraliter,* ti erimus vel fuerîmus, ti eritis vel fuerîtis, ti erunt vel fuerint.

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Preſent tenſe ſing. Cùm Amer, Docear, Legar, Audiar — êris vel êre, êtur. *Pl.* Cùm êmur, êmini, entur. aris vel are, atur. *Plu.* cùm amur, amini, antur.

When I *was loved.*

Preterimperfect tenſe ſing. cùm Amarer, Docerer, Legerer, Audirer — rêris vel rêre, rêtur. *Plur.* Cùm rêmur, remini, rentur.

When I *have been loved.*

preterperf. tenſe ſing. Cùm Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *P.* cùm ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

Pre-

When I *had been loved.*

preterpluperfect tense sing. cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Plur.* cùm ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

When I *ſhall or will be loved.*

Future tense sing. cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus. } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plural,* cùm ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Preſent and preterimperf. tenſe, { Amari, Doceri, Legi, Audiri. } to be { loved. taught. read. heard.

Preterperfect & preterpluperfect tenſe, { Amatum, Doctum, Lectum, Auditum } *To have or had been loved,* eſſe vel fuiſſe.

Future tenſe, { Amatum iri, vel amandum eſſe, Doctum iri, vel docendum eſſe, Lectum iri, vel legendum eſſe, Auditum iri, vel audiendū eſſe, } to { loved taught read heard } hereafter

A participle of the preterperfect tenſe, { Amatus, Loved. Doctus, Taught. Lectus, Read. Auditus, Heard. }

A participle of the future in Dus. { Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus. } to be { loved. taught. read. heard.

Of certain Verbs going out of Rule, which are *declined and formed in manner following.*

POssum, potes, potui, posse, potens. To be able.

Volo, vis, volui, velle: Volendi, volendo, volendum: Supinis caret. Volens: To will, or to be willing.

Nolo, nonvis, nolui, nolle: Nolendi, nolendo, nolendum: Supinis caret nolens: To be unwilling.

Malo, mavis, malui, malle: Malendi, malendo, malendum: supinis caret, malens: To be more willing.

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: Edendi, edendo, edendum: Esum, etu, vel estum, estu, edens, esurus vel esturus: To eat.

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: Factus, faciendus: To be made, or to be done.

Fero, fers, tuli, ferre: Ferendi, ferendo, ferendum; Latum, latu: Ferens, laturus. To bear or suffer.

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: Latus, ferendus: To be born or suffered.

INDICATIVE MOOD.

Present tense singular.	POssum, potes, potest.	*Pluraliter.* Possumus, potestis, possunt.
	Volo, vis, vult.	Volumus, vultis, volunt.
	Nolo, nonvis, nonvult.	Nolumus, nonvultis, nolunt.
	Malo, mavis, mavult.	Malumus, mavultis, malunt.
	Edo, edis vel es, edit vel est.	Edimus, editis vel estis, edunt.
	Fio, fis, fit.	Fimus, fitis, fiunt.
	Fero, fers, fert.	Ferimus, fertis, ferunt.
	Feror, ferris vel ferre, fertur.	Ferimur, ferimini, feruntur.

Preter-

Esse in tertia persona singulari apud
ovidium Deponto vero passive.

Preter-imperf-tense singular.

Poteram
Volebam
Nolebam
Malebam
Edebam
Fiebam
Ferebam
} as, at. *Plural.* amus, atis, ant.

Ferebar, baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, bantur.

Preterperfect tense singular,

Potui, Volui, Nolui } Malui, Edi, Fuli } isti, it. *Plural.* imus, istis, erunt vel ere.

Factus, Latus } sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit. *Plural.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuere.

Preterpluperf. tense singular.

Potueram, Volueram, Nolueram } Malueram, Ederam, Tuleram } ras, rat. *Plu.* ramus, ratis, rant.

Factus, Latus } eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plural.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tense sing.

Potero, poteris, poterit. *Pl.* erimus, eritis, erunt.

Volam, Nolam, Malam } Edam, Fiam, Feram } es, et, *Plu.* emus, etis, ent.

Ferar, ferêris vel ferêre, ferêtur. *Plural.* Feremur, feremini, ferentur.

Possum, Volo, Malo, have no Imperative mood.

IMPERATIVE MOOD.

Present tense sing.

Noli, nolito, *Plu.* Nolite, nolitote.

Es, esto, ede, edito: Edat, Esto, Edito — *Plu.* Edamus, — Edite, este, Estote, Editote — Edant, Edunto.

Fito tu, Fiat, Fito, — *Pl.* Fiamus, — Fite, Fitote — Fiant, Fiunto.

Fer, Ferto, Ferat, Ferto. — *Plur.* Feramus, — Ferte, Fertote — Ferant, Ferunto.

Ferre, Fertor, Feratur, Fertor. — *Plur.* Feramur, — Ferimini, Feriminor — Ferantur, Feruntor.

OPTATIVE MOOD.

Present tense sing. utinam.

Possim, Velim, Nolim, Malim — is, it. *Plural.* Utinam imus, itis, int.

Edam, Fiam, Feram — as, at. *Plu.* utinam amus, atis, ant.

Ferar, feraris vel ferare, atur. *Pl.* utinam feramur (amini, antur.

preterim-perf. tense sing. utin.

Possem, Vellem, Nollem, Mallem — Ederem *vel* Essem, Fierem, Ferrem — es, et. *Plural.* utinam emus, etis, ent.

Ferrer, rêris vel rêre, rêtur. *Plu.* utin. remur, re- (mini, rentur.

preter-perfect tense sing. utin.

Potuerim, Voluerim, Noluerim — Maluerim, Ederim, Tulerim — ris, rit. *Plur.* utin. rimus, ritis, rint.

Factus, Latus — sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Plur.* utin. ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

preterpluperf. tense sing. utin.

Potuissem, Voluissem, Noluissem — Maluissem, Edissem, Tulissem — ses, set: *Plu.* utin. semus, setis, sent.

Factus, Latus — essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Pl.* utin. ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future

Future tense sing. Potuero, Voluero, Noluero; Maluero, Edero, Tulero; ris, rit. *Plur.* Utinam rimus, ritis, rint.

utin. Factus, Latus; ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit, *Plur.* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

The potentiall and the subiunctiue mood be formed like the optatiue in voice, and do differ onely in signification and signe of the mood.

INFINITIVE MOOD.

Present tense & preterimperf. tense. Posse, Velle, Nolle, Malle, Edere vel esse, Ferre, Fieri, Ferri. *preterperfect and preterpluperfect tense,* Potuisse, Voluisse, Noluisse, Maluisse, Edisse, Tulisse, Factum esse vel fuisse, Latum esse vel fuisse.

future tense. Esurum esse, Laturum esse. Factum iri, vel faciendum esse. Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and Queo make Ibam and Quibam in the preterimperfect tense of the Indicatiue mood, and Ibo and Quibo in the Future tense; and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth coniugation, saying that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi queundo, queundum.

Of the present tense of the Indicatiue are formed, all Present tenses, all Preterimperfect tenses, and the Future tense Indicative.

Of the Preterperfect tense Indicative are formed all Preterperfect tenses, all Preterpluperfect tenses, and the Future tense, Optatiue, Potentiall, and Subiunctiue

Tenses formed of the preterperfect tense.

IMperſonals be declined throughout all moods and Tenſes, in the voice of the third perſon ſingular onely; as, Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, ſtudebatur, ſtuditum eſt vel fuit, ſtuditum erat vel fuerat, ſtudebitur. &c.

And they have commonly before their Engliſh, this ſigne *it*, as, *it delighteth*, Delectat; *it becometh not*, Non decet.

Of the Participle.

A Participle is a part of ſpeech, derived of a Verb, and taketh part of a Noune: as, Gender, Caſe, and Declenſion: and part of a Verb; as Tenſe and Signification: and part of both; as number and figure.

There be four kinds of participles: one of the preſent tenſe, another of the preter tenſe; one of the future in rus, and another of the future in dus.

A Participle of the preſent tenſe, hath his Engliſh ending in *ing*, as *Loving*, and his Latine in ans, or ens, as Amans, Docens: and it is formed of the preterimperfect tenſe of the Indicative mood, by changing the laſt ſyllable into ns, as Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

A Participle of the future in rus, betokeneth to do, like the Infinitive mood of the active voice, as, Amaturus, *to love*, or *about to love*: and it is formed of the latter ſupine by putting to rus: as, Doctu, Docturus.

A participle of the preter tenſe, hath his Engliſh ending in *d*, *t*, or *n*, as *Loved*, *Taught*, *Slain*: and his Latine in tus, ſus, xus, as Amatus, Viſus, Nexus: and

one

one in uus, as Mortuus: and it is formed of the latter supine by putting to s: as Lectu, Lectus: except Mortuus.

A participle of the future in dus betokeneth to suffer like the Infinitiue mood of the passiue voice; as Amandus. *To be loued*; and it is formed of the Genitiue case of the participle of the present tense, by changing tis into dus, as Amantis, Amandus. Legentis, Legendus; and it is also found to haue the signification of the participle of the present tense; as Legendis veteribus proficis, *In reading old authors thou doest profit.* The second future tense in Dus.

Of a verb actiue, and of a verb neuter, which hath the supines, come two participles; one of the present tense, and another of the future in rus: as of Amo cometh amans, amaturus: of Curro, currens cursurus. Of an actiue come two participles.

Of a verb passiue, whose actiue hath the supines, come two participles; one of the preter tense, and another of the future tense in dus; as of Amor, cometh amatus, amandus. Of a passiue come two.

Of a verb deponent come three participles; one of the present tense, one of the preter tense, and another of the future in rus; as of Auxilior cometh auxilians, auxiliatus, auxiliaturus. Of a deponent three.

And if the verb Deponent do govern an accusatiue case after him, it may form also a participle in dus; as of Loquor, Loquendus.

Of a verb common come four participles: as of Largior cometh largiens, largiturus, largitus, largiendus. Of a common four.

Participles of the present tense be declined like nouns Adiectiues of three articles; as, Nominativo hic, hæc, & hoc Amans, Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, &c.

Participles

Participles of other tenses be declined like nouns adiectiues of three diuers endings: as, Amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. Amandus, amanda, amandum.

Of an Adverb.

AN adverb is a part of speech ioyned to the verbs, to declare their signification.

Some be of
- Adverbs, some be of Time: as, Hodie, cras, heri, perinde, olim, aliquando, nuper, quando.
- Place: as, Vbi, ibi, hîc, istîc, illic, intus, foris,
- Number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum.
- Order: as, Indè, deinde, denique, postremò.
- Asking or doubting: as, Cur, quare, unde, quorsum, num, nunquid.
- Calling: as, Heus, ô, chodum.

Some be of
- Affirming: as, Certè, næ, profectò, sanè, scilicet, licèt, estò.
- Denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.
- Swearing: as, Pol, ædepol, hercle, medius fidius.
- Exhorting: as, Eia, age, agitè, agedum.
- Flattering: as, Sodes, amabò.

Some be of
- Forbidding: as, Nè.
- Wishing: as, Utinam, si, ô si, ó.
- Gathering together: as, Simul, unà, pariter, non modò, non solùm.
- Parting: as, Seorsim, sigillatim, vicatim.
- Chusing: as, Potiùs, imò.

Some be of
- A thing not finished: as, Pene, ferè, prope, vix, modo, non.
- Shewing: as, En, ecce.
- Doubting: as, Forsan, forsitan, fortasis, fortasse
- Chance: as, Fortè, fortuito.

Some

Some be of
- Likenesse: as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquã, velut.
- Quality: as, Benè, male, doctè, fortiter.
- Quantity: as, Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.
- Comparison: as, Tam, quàm, magis, minùs, maximè.

Certain adverbs be compared: as, Doctè, doctiùs, doctissimè. Fortiter, fortiùs, fortissimè, Propè, propiùs, proximè.

Also the voices of prepositions, if they be set alone, not having any casuall word to serue vnto ioyned with them, be not prepositions, but are changed into adverbs: as, Qui antè non cavet, pòst dolebit, *He that beware not before, shall be sorry afterward.* Coràm laudare, & clàm vituperare inhonestum est: *In presence to commend one, and behinde the back to dispraise, is an vnhoneſt point.*

Of a Conjunction.

A Coniunction is a part of speech, that ioyneth words and sentences together.

Of Coniunctions, some be Copulatiues: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- Disiunctiues: as, Aut, ac, vel, seu, sive.
- Discretiues: as, Sed, quidem, autem, verò, at, ast.
- Causals: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando set for quoniam.

Some

Some be
- Conditionals: as, Si, sin, modò, dum, dummodo, *and have a subjunctive mood.*
- Exceptives: as, Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam, *and govern a subjunctive.*

Some be
- Interrogatives: as, Ne, an, utrùm, necne, anne, nonne.
- Illatives: as, Ergò, ideo, igitur, quare, itaque, proin.

Some be
- Adversatives: as, Etsi, quanquàm, quamvis, licèt, estò *and have a subjunctive.*
- Redditives to the same: as, Tamen, attamen.
- Electives: as, Quàm, ac, atque.
- Diminutives: as, Saltem, vel.

Of a Preposition.

A Preposition is a part of speech most commonly set before other parts; either in apposition, as, Ad Patrem; or else in composition, as, Indoctus.

These prepositions following serve to the Accusative case.

Ad, To.		Ante, Before.	
Apud, At.		Adversus, Adversum,	Against.
Cis, On this side.		Extra, Without.	
Citra,		Intra, Within.	
Circum, About.		Inter, Between, among.	
Circa,		Infra, Beneath.	
Circiter,		Juxta, Beside, or next to.	
Contra, Against.		Ob, for.	
Erga, Towards.			

Pone,

Ponè, Behinde.
Per, By or through.
Prope, Nigh.
Propter, For.
Secundũ, According (to.
Post, After.
Trans, On the further side.
Vltra, Beyond.
Præter, Beside, except.
Supra, Aboue.
Vsque, untill.
Secus, By.
Versus, Towards.
Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casuall word: as Londinum versus, *towards London*. And likewise may Penes be set also.

These prepositions following serve to the Ablatiue case.

A, ab, abs, From, of, or by.
Cum, With.
Coram, before or in presence.
Clam, privily, unaware.
De,
E,
Ex,
Pro, For.
Præ, Before, in comparison.
Palam, Openly.
Sine, Without.
Absque,

Of, or out of.

Tenus, Untill, or up to.

Where note, that if the casuall word ioyned with Tenus be the Plurall number, it shall be put in the Genitiue case, and be set before Tenus: as, Aurium tenus, up to the ears. Genuum tenus, up to the knees.

Note also, that the better of Prepositions, being set alone without their casuall words be not prepositions, but are changed into Adverbs, as is aforesaid in the Adverb.

These

These Prepositions following serve to both cases.

In, into, unto, or against, to the Accusative case: as In urbem, Into the City. In into the Ablative case: as, In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night.

Sub judice lis est, The matter is before the Iudge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a greene leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, under the water. Adde clam, procul.

Of an Interjection.

AN Interiection is a part of speech, which betokeneth a sudden passion of the mind, under an unperfect voice.

Some are of
- Mirth: as, Evax, vah.
- Sorrow: as, Heu, hei.
- Dread: as Atat.
- Marvelling: as, Papæ.
- Disdaining: as, Hem, vah.
- Shunning: as, Apage.
- Hasting: as, Euge.
- Groaning: as, Hui.
- Exclamation: as, Proh Deum atque hominum fidem.
- Cursing: as, Væ malum.
- Laughing: as, Ha ha he.
- Calling: as, Eho, oh, io.
- Silence: as, Au. And such others.

The

The Concords of Latine Speech.

For the due ioyning of words in construction, it is to be understood, that in Latine speech there be three Concords. The first between the nominative case and the verb. The second between the Substantive and the Adiective. The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

WHen an English is given to be made in Latine, look out the principall verb. If there be mo verbs then one in a sentence, the first is the principal verb, except it be the Infinitive mood, or have before it a Relative: as, *That*, *whom*, *which*: or a Coniunction: as Vt, *That*, Cum, *When*, Si, *If*, and such others.

When ye have found the Verb, ask this question, *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shalbe the Nominative case to the verb, except it be a verb Impersonal, which will have no Nominative case. And the Nominative in English is set before the verb, except a question be asked, and then the nominative is set after the verb, or after the signe of the voyce or sense: as, Amas tu? Lovest thou? Amatur ille? Is he loved?

Likewise if the Verb be of the Imperative mood: as, Ama tu, Love thou. Amato ille, Let him love.

And sometime when this signe *it*, or *there*, commeth before the English of the verb: as Est liber meus, It is my book. Venit ad me quidam, There came one to me. And that word of case which commeth next after

the

the Verb, and answereth to this question *whom*, or *what*? made by the verb, shall commonly be the accusatiue case, except the verb do properly govern another case after him to be construed withall: as, Si cupis placere Magistro, utere diligentia, nec sis tantus cessator, ut calcaribus indigeas. If thou loue to please thy Master, use diligence, and be not so lazy, that thou hast need spurs.

A verb personall agreeth with his Nominatiue case in Number and Person: as, Præceptor legit, vos vero negligitis. The Master readeth, but ye regard not. Where note, that the first person is more worthy then the second, and the second more worthy then the third.

Many Nominatiue cases singular, with a continuation copulatiue coming between them, will haue a verb plurall, which verb must alwaies agree with the nominatiue case of the most worthy person: as, Ego & tu sumus in tuto, *I and thou be in safegard.* Tu & Pater periclitamini, *Thou and thy Father are in jeopardy.* Pater & Præceptor arcessunt te, *Thy father and thy master haue sent for thee.*

When a verb commeth between two nominatiue cases of diuers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium ira amoris redintegratio est, *The falling out of louers is the renuing of loue.* Quid enim nisi vota supersunt? *For what remaineth saue onely prayers?* Pectora percussit, pectus quoque roborasunt. *She strooke her breast, and her breast strooke vnto Dauid also.*

Here note also, that sometime the infinitiue mood of a verb, or else a whole clause of speaking, or else some member of a sentence may be the nominatiue case to the verb: as, Substantiue to an Adiective, an

tive, and then the verb shall be the third person the relative in the neuter gender: as, Diluculo surgere, saluberrimum est, *To arise betime in the morning, is the most wholesome thing in the world.* Multum scire, vita est jucundissima, *To know much, is the most pleasant (or sweetest) life of all.*

The second Concord.

WHen ye haue an adiective, aske this question, *who?* or *what?* and the word that answereth to the question shall be the substantiue to it.

The adiective, whether it be a noun, pronoun, or participle, agreeth with his substantiue in case, gender, and number: as, Amicus certus in re incertâ cernitur, *a sure friend is tried in a doubtful matter.* Homo armatus, *a man armed.* Ager colendus, *a field to be tilled.* Hic vir, *this man.* Meus herus est, *it is my master.*

Where note, that the masculine gender is more worthy then the feminine, and the feminine more worthy then the neuter.

Many substantiues singular, hauing a coniunction copulatiue coming betweene them, will haue an adiective plural: which adiective shall agree with the substantiue of the most worthy gender: as, Rex & Regina beati, *the King and the Queen are blessed.*

The third Concord.

WHen ye haue a relatiue, aske this question, *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that goeth before the relatiue, and is referred again of the relatiue.

The relatiue agreeth with his antecedent in gender, number, and person: as, Vir sapit qui pauca loquitur, *that man is wise that speaketh few things, or words.*

Sometime the relatiue hath for his antecedent the whole clause that goeth before, and then it shall be put in the neuter gender and singular number: as, In tempore veni, quod omnium rerum est primum, *I came in season, which is the chiefest thing of all.* But if the relatiue be referred to two clauses or more, then the relatiue shall be put in the plural number: as, tu multum dormis, & sæpe potas, quæ ambo sunt corpori inimica, *thou sleepest much, and drinkest often, both which things are naught for the body.*

When this english *that*, may be turned into this english *which*, it is a relatiue: otherwise it is a conjunction, which in Latine is called *quod* or *ut*: and in making latine it may elegantly be put away, by turning the nominatiue case into the accusatiue, and the verb into the infinitiue moode: as, Gaudeo quòd tu bene vales; Gaudeo te bene valere, *I am glad that thou art in good health.* Jubeo ut tu abeas; Jubeo te abire, *I bid that thou go hence.*

Many antecedents singular, hauing a conjunction copulatiue between them, will haue a relatiue plural; which relatiue shall agree with the antecedent of the most worthy gender.

But in things not apt to haue life, the neuter gender is most worthy: though the substantiues or antecedents be of the masculine or of the feminine gender, and none of them of the neuter, yet may the adiectiue or relatiue be put in the neuter gender: as, Arcus & calami sunt bona, *the bow and arrows be good things*: arcus & calami quæ negligis, *the bow and arrows which thou neglectest*: imperium & dignitas, quæ petiisti, *the rule and dignity which thou hast required.*

The

The caſe of the Relative.

WHen there commeth no nominatiue caſe betweene the relatiue and the verb, the relatiue ſhall be the nominatiue caſe to the verb: as, Miſer eſt qui nummos admiratur, *wretched is that perſon which is in love with money.*

But when there cometh a nominatiue caſe betweene the relatiue and the verb, the relatiue ſhall be ſuch caſe as the verb will have after him: as, Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum, *happy is he, whom other mens harms do make to beware.*

As the relatiue may be the nominatiue caſe to the verb, ſo it may be the ſubſtantiue to the adiectiue that is ioyned with him, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, quod omnium eſt ſordidiſſimum, *love not thou riches, which to do is the moſt beggerly thing in the world.*

Nouns interrogatiues and infinites follow the rule of the relatiue: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the verb, like as the relatiue doth; as, Hei mihi qualis erat! talis erat, qualem nunquam vidi.

Yet here is to be noted, that the relatiue is not alwayes governed of the verb that he cometh before, but ſometime of the Infinitiue mood that cometh after the verb; as, Quibus voluiſti me gratias agere, ego, *What perſons thou willedſt me to thank, I have thanked.*

Sometime of a participle: as, Quibus rebus adductus feciſti? *with what things moved didſt thou it?*

Sometime of the gerund: as, Quæ nunc non eſt narrandi locus, *which thing, at this preſent is no time to tell.*

Sometime of the preposition ſet before him: as, Quem in locum deducta res, ſit, vides, *Unto what*

ſtate the matter is now brought, thou ſeeſt.

Sometime of the ſubſtantive that it doth accord with: as, Senties qui vir ſiem, *thou ſhalt perceive what a fellow I am.* Albeit in this manner of ſpeaking, Qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of, a noun partitive or diſtributive: as Quarum rerum utram minùs velim, non facilè poſſum exiſtimare, *Of the which two things whether I would with leſſe will have, I cannot eaſily eſteem.*

Sometime it is put in the genitive caſe, by reaſon of a ſubſtantive coming next after him: as, Ego illum non novi, cujus cauſâ hoc incipis, *I knew him not, for whoſe cauſe thou beginneſt this matter.*

Sometime it is otherwiſe governed of a noun ſubſtantive: as, Omnia tibi dabuntur quibus opus habes, *all things ſhall be given thee that thou haſt need of.*

Sometime of an adverb: as, cui utrùm obviam procedam, nondum ſtatui, *whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.*

Sometime it is put in the ablative caſe with this ſigne *than*: and is governed of the comparative degree coming after him: as, Utere virtute, quâ nihil eſt melius, *uſe vertue, than the which nothing is better.*

Sometime it is not governed at all, but is put in the ablative caſe abſolute: as, Quantus erat Julius Cæſar, Quo Imperatore, Romani primùm Britanniam ingreſſi ſunt! *How worthy a man was Julius Cæſar, under whoſe conduct the Romans firſt entred into Britain!*

Alſo when it ſignifieth an inſtrument, wherewith a thing is to be done, it is put in the ablative caſe: as, Ferrum habuit, quo ſe occideret, *He had a knife, wherewith he would have ſlain himſelf.*

When a relative comeſh between two ſubſtantives of

of divers genders, it may indifferently accord with either of them: as, Avis quæ passer appellatur, or Avis qui passer appellatur, *the bird which is called a Sparrow.* Yea, though the substantives be of divers numbers also: as, Estne ea Lutetia, quam nos parisios dicimus? *Is not that called Lutetia, which we do call Paris?* Or else, Estne ea Lutetia, quos nos Parisios dicimus?

Constructions of Nouns Substantives.

WHen two substantives come together, betokening divers things, the latter shall be the genitive case: as, Facundia Ciceronis, *the eloquence of Cicero.* Opus Virgilii, *the work of Virgil.* Amator studiorum, *a lover of studies.* Dogma Platonis, *the opinion of Plato.* But if they belong both to one thing, they shalbe put both in one case: as, Pater meus vir amat me puerum, *my father being a man loveth me a childe.*

When the english word thing is put with an adiective, ye may put the adiective in the neuter gender, like a substantive: as, Multa me impedierunt, *many things have letted me.* And being so put it may be the substantive to an adiective: as, Pauca his similia, *a few things like unto these.* Nonnulla hujusmodi, *many things of like sort.*

An adiective of quantity in the neuter gender, standeth for a substantive, and may have a genitive case after, as if it were a substantive: as, Multi lucri, *much gain.* Quantum negotii? *how much businesse?* Id operis, *so much work.*

Nouns of any quality to the praise or dispraise of a thing, coming after a noun substantive, or a verb substantive, may be put in the ablative case, or the genitive: as, Puer bonâ indole; or, Puer bonæ indolis, *a childe*

a childe of a good towardneſſe. Puer boni ingenii, or Puer bono ingenio: *a childe of a good wit.*

Opus and Uſus, for *need* or *uſe*, require an ablative caſe: as, Opus eſt mihi tuo judicio, *I have need of thy judgement.* Viginti minis filius eſt filio, *my ſon hath need of twenty pounds.*

Conſtructions of Adjectives.

The Genitive caſe.

ADiectives that ſignifie deſire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and ſuch other like, require a genitive caſe: as, Cupidus auri, *covetous of money.* Peritus belli, *expert of warfare.* Ignarus omnium, *ignorant of all things.* Fidens animi, *bold of heart.* Dubius mentis, *doubtful of mind.* Memor præteriti, *mindful of that is paſt.* Reus furti, *accuſed of theft.*

Nouns partitives, and certain interrogatives, with certain nouns of number, require a genitive caſe: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, ſolus, unus, medius, quiſque, quiſquis, quicunque, quidam, quis for aliquis, or quis an Interrogative: as, Unus, duo, tres: Primus, ſecundus, tertius, &c. as, Aliquis noſtram, Primus omnium.

When a queſtion is asked, the anſwer in Latine muſt be made by the ſame caſe of a noun, pronoun, or participle, and by the ſame tenſe of a verb that the queſtion is asked by: as, Cujus eſt fundus? Vicini. Quid agitur in ludo literario? Studetur. Except a queſtion be asked by Cujus, ja, jum: as, Cuja eſt ſententia? Ciceronis. Or by a word that may govern divers cales: as, Quanti emiſti librum? Parvo. Or except I muſt anſwer by poſſeſſives, Nouns or Pronouns: as, Cujus eſt domus? Non veſtra, ſed aliena

Nouns

Nouns of the comparatiue and the ſuperlatiue degree, being put partitiuely, that is to ſay, having after them this engliſh *of* or *among*, require a genitiue caſe: as, Aurium mollior eſt ſiniſtra, *of the ears the left is the ſofter.* Cicero Oratorum eloquentiſſimus. *Cicero the moſt eloquent of Orators.*

Nouns of the comparatiue degree hauing *than* or *by* after them, do cauſe the word following to be the ablatiue caſe: as, Frigidior glacie, *more cold then ice.* Doctior multo, *better learned by a great deal.* Uno pede altior, *higher by a foot.*

The Dative caſe.

Adiectiues that betoken profit, or diſprofit, likeneſs, or unlikeneſs, pleaſure, ſubmitting, or belonging to any thing, require a datiue caſe: as labor eſt utilis corpori, *labour is profitable to the body.* Æqualis Hectori, *Equal to Hector.* Idoneus bello, *Fit for war.* Jucundus omnibus, *pleaſant to all perſons,* parenti ſupplex, *ſuppliant to his father.* Mihi proprium, *proper to me.*

Likewiſe nouns adiectiues of the paſſiue ſignification in bilis, and participles in dus: as, flebilis, flendus, omnibus, *to be lamented of all men,* Formidabilis, formidandus hoſti, *to be feared of his enemies.*

The Accuſative caſe.

The meaſure of length, breadth or thickneſs of any thing is put after adiectiues ſignifying greatneſſe, in the accuſatiue caſe, and ſometime in the ablatiue caſe: as, Turris alta centum-pedes, *a tower an hundred foot high.* Arbor lata tres-digitos, *a tree three fingers broad:* Liber craſſus tres-pollices, vel tribus-pollicibus, *a book three inches thick,*

The Ablative case.

Adiectiues signifying fulnes, emptines, plenty, or wanting, require an ablatiue case, and sometime a genitiue: as, Copiis abundans. Crura thymo plena. Vacuus irâ, iræ, ab ira. Nulla epistola inanis re aliquâ. Ditissimus agri. Stultorum plena sunt omnia. Quis nisi mentis inops oblatum respuat aurum? Integer vitæ scelerisque purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. Expers omnium. Corpus inane animæ.

These adiectiues, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will haue an ablatiue case: as, Dignus honore. Captus oculis. Virtute præditus. Paucis contentus.

Where note, that Dignus, indignus, and contentus, may in stead of the ablatiue case haue an Infinitiue mood of a verb: as, Dignus laudari, *worthy to be praised.* Contentus in pace vivere, *content to live in peace.*

Construction of the Pronoun.

These genitiue cases of the primitiues, Mei, tui, sui, nostri & vestri, be used when suffering or passion is signified: as, Pars tui. Amor mei. But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster, and vester, be used: as, Ars tua, Imago tua.

These genitiue cases, nostrûm, vestrûm, be used after distributiues, partitiues, comparatiues, and superlatiues: as, Nemo vestrûm. Aliquis nostrûm. Major vestrûm. Maximus natu nostrûm.

Construction of a Verb, and first with the Nominative case.

Sum, forem, fio, existo, and certain verbs passiues: as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will haue such case after them as they haue before them: as, Fama est malum,

UMI

malum, *Fame is an evil thing.* Malus cultura fit bonus, *an evil person by due ordering or governance is made good.* Crœsus vocatur dives, *Crœsus is called rich.* Horatius salutatur Poeta, *Horace is saluted by the name of Poet.* Malo te divitem esse quam haberi, *I had rather thou wert rich indeed then so accounted.*

Also verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called verbs of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they have before them a nominative case of the doer or sufferer, so may they have after them a nominative case of a noun or participle, declaring the manner of circumstance of the doing or suffering: as, Incedo claudus, *I go lame.* Petrus dormit securus, *Peter sleepeth void of care.* Tu cubas supinus, *thou liest in bed with thy face upward.* Somnias vigilans, *thou dreamest waking.* Studeto stans, *study thou standing.* And likewise in the accusative case: as, Non decet quenquam meiere currentem aut mandentem, *it doth not become any man to pisse running or eating.*

And generally when the word that goeth before the verb, and the word that cometh after the verb belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the verb be transitive or intransitive, of what kinde soever the verb be: as, Loquor frequens, *I speak often.* Taceo multus, *I hold my peace much.* Scribo epistolas rarissimus, *I write letters very seldom.* Ne assuescas bibere vinum jejunus, *accustom not thy self to drink wine next thy heart, or, not having eaten somewhat before.*

The

The Genitive case.

THis verb Sum, when it betokeneth or importeth possession, owing, or otherwise pertaining to a thing, causeth the noun, pronoun or participle following to be put in the genitive case: as, Hæc vestis est patris, *this garment is my fathers.* Insipientis est dicere, Non putâram, *it is the property of a fool to say I had not thought.* Extremæ est dementiæ discere dediscenda, *it is a point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterward be learned otherwise.* Orantis est nihil nisi cœlestia cogitare, *it is the duty of a man that is saying his prayers, to have minde on nothing but heavenly things.* Except Nouns, and Pronouns possessives, which in such manner of speaking be used in the nominative case: as, Hic codex est meus, *this book is mine.* Hæc domus est vestra, *this house is yours.* Non est mentiri meum, *it is not my property to lye.* Humanum est injuriam non inferre, *it is mens parts not to do wrong.*

Verbs that betoken to esteem or regard, require a genitive case, betokening the value: as, Parvi ducitur probitas, *honesty is reckoned little worth:* Maximi penditur nobilitas, *nobleness of birth is very much regarded.*

Verbs of accusing, condemning, warning, or acquitting, will have a genitive case of the crime or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of; or else an ablative case most commonly without a preposition: as, Hic furti se alligat, vel furto. Admonuit me erati vel errato. De pecuniis repetundis damnatus est.

Satago,

Satago, misereor, misereſco, require a genitive case: as, Rerum suarum satagit. Miserere mei Deus.

Reminiſcor, obliviſcor, recordor, and memini, will have a genitive or an accuſative case: as, Reminiſcor hiſtoriæ. Obliviſcor carminis. Recordor puericiam. Obliviſcor lectionem. Memini tui vel te, *I remember thee.* Memini de te, *I ſpeake of thee.* Egeo or indigeo tui vel te, *I have need of thee.* Potior urbis, *I conquer the city.* Potior voto, *I obtain my deſire.*

The Dative caſe.

ALl manner of verbs put acquiſitively, that is to ſay, with theſe tokens *to* or *for* after them, will have a dative caſe: as, Non omnibus dormio, *I ſleep not to all men.* Huic habeo, non tibi, *I have it for this man and not for thee.*

To this rule do alſo belong verbs betokening to profit or diſprofit: as, Comodo, incommodo, noceo.

Compare: as, Comparo, compono, confero.

Give or reſtore: as, Dono, reddo, refero.

Promiſe or to pay: as, promitto, polliceor, ſolvo.

Command or ſhew: as, Impero, indico, monſtro.

To Truſt: as, Fido, confido, fidem habeo.

Obey or to be againſt: as, Obedio, adulor, repugno.

Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, iraſcor.

Alſo Sum, with his compounds, except Poſſum. Alſo verbs compound with ſatis, bene, and male: as, Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally, certain verbs compound with theſe prepoſitions, Præ, ad, con, ſub, ante, poſt, ob, in and inter, will have a dative caſe: as, Præluceo, adjaceo, condono, ſubolco,

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, interfero.

This verb Sum, es, fui, may oftentimes be set for habeo, and then the word that seemeth in the English to be the nominative case shal be put in the dative, and the word that seemeth to be the accusative case, shall be the nominative: as, Est mihi mater, *I have a mother.* Non est mihi argentum, *I have no money.* But if *Sum* be the infinitive mood, this nominative shall be turned into the accusative: as, Scio tibi non esse argentum, *I know thou hast no money.*

Also when Sum hath after him a nominative case and a dative, the word that is the nominative case, may be also the dative; so that Sum may in such manner of speaking be construed with a double dative case: as, Sum tibi præsidio, *I am to thee a safegard.* Hæc res est mihi voluptati, *this thing is to me a pleasure.*

And not only Sum, but also many other verbs may in such manner of speaking haue a double dative case; one of the person, and another of the thing: as, Do tibi vestem pignori. Verto hoc tibi vitio. Hoc tu tibi laudi ducis.

The Accusative case.

VErbs transitiues, whether they be actiue, commune, or deponent, will habe an accusatiue case of the person, or thing: as, Usus promptos facit. Fœminæ ludificantur viros. Largitur pecuniam.

Also verbs neuters may haue an accusatiue case of their own signification: as, Endymionis somnum dormis. Gaudeo gaudium. Vivo vitam.

Uerbs of asking, teaching, and arraying, will haue two accusatiue cases, one of the sufferer, and another of the thing: as, Rogo te pecuniam. Doceo te literas. Quod te jamdudum hortor. Exuo me gladium.

The

The Ablative case.

ALL verbs require an ablative case of the instrument, put with this signe *with* before it, or of the cause, meanes or manner of doing: as, Ferit eum gladio. Taceo metu. Summâ eloquentiâ causam egit.

The Noun of price is put after verbs in the ablative case: as, Vendidi auro. Emptus sum argento. Except those genitives, whose they be put alone without substantives, tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quantuncunque: as, Quanti mercatus es hunc equum? Certè pluris quàm vellem. Seeing that after verbs of price, we shall alwayes use these adverbs, Carius, vilius, melius, and pejus, in stead of their causale.

Verbs of plenty or scarcenesse, filling, emptying, loading, or unloading will have an ablative case: as, Affluis opibus. Cares virtute. Explo te fabulis. Spoliavit me bonis omnibus. Onera stomachum cibo. Levabo te hoc onere. Likewise, Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, glorior, nitor, innitor, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior, creor, nascor, nitor, vivito, vescor.

Verbs that betoken receiving, or absence, or taking away, will have an ablative case with a, ab, e, ex, or de: as, Accepit literas à Petro. Audivi ex nuntio. Longè distat à nobis. Eripuit me malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into the dative: as, Subtrahit mihi cingulum. Eripuit illi vitam.

A noun of a pronoun substantive, joyned with a participle, expressed or understood, and having some other word whereof it may be governed, it shall

shall be put in the ablatiue case absolute: as, Rege veniente, hostes fugerunt, *the King coming, the enemies fled.* Me duce vinces, *I being captain, thou shalt overcome.*

And it may be resolued by any of these words, Dum, cum, quando, si, quanquam, postquam: as, Rege venienti, *id est*, dum veniret Rex. Me duce, *id est*, si ego dux fuero, vpon

Constructions of Passiues.

A Verb passiue will haue after him an ablatiue case with a preposition, or sometime a datiue of the doer: as, Virgilius legitur à me. Tibi fama petatur. And the same ablatiue or datiue shall be the nominatiue case to the verb if it be made by the actiue: as, Ego lego Virgilium. Petas tu famam.

Gerunds.

GErunds and supines will haue such cases as the verbs that they come of: as, Otium scribendi literas. Ad consulendum tibi. Auditum Poetas.

WHen the genitiue of the infinitiue mood actiue, or the genitiue case of the participle of the present tense cometh after any of these nounes substantiues, studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, mos, amor, cupido, locus, and others like, it shall be made by the gerund in di: and the same gerund in di, is vsed also after adiectiues gouerning a genitiue case: as, Cupidus visendi. Certus eundi. Peritus iaculandi. Gnarus belli-

When

VVhen ye haue an English of the participle of the present tense, with this signe *of* or *with*, coming after a noun adiective, it shall in Latine making be put the gerund in do: as, Defessus sum ambulando, *I am weary of walking.*

Also the English of the participle of the present tense, coming without a substantiue, with this signe *in* or *by* before him, shall in Latine making be put in the gerund in do: as, Cæsar dando, sublevãdo, ignoscendo gloriã adeptus est. Inapparando totum hunc consumunt diem. And the same gerund in do is vsed either without a preposition, or with one of these prepositions, A, ab, de, ex, cum, in pro: as, Deterrent à bibendo, Ab amando. Cogitat de edendo. Ratio benè scribendi cum loquendo conjuncta est.

The English of the Infinitiue mood coming after a verb transitiue (with no qualitie ioyned or signifying the action, and not the quality and thing) may be put in the gerund in dum: as, Dies mihi nr satis sit ad agendum, vereor. *I fear that a whole day will not be enough for me to do my businesse.*

The gerund in dum is vsed after one of these prepositions: Ad, ob, propter, inter, ante: as, Ad sapiendum hostes. Ob (vel propter) vtilitatem capiendum captiuos. Inter cœnandum. Ante damnandum.

And when ye haue this English *must* or *ought*, in a reason where it seemeth to be a verbe, ye shall vse Oportet, it must be put in the gerund in dum with this verb est, but impersonally, and then the word that seemeth in the English to be the nominatiue case, shall be put in the datiue: as, Abeundum est mihi. *I must*

Supines.

Supines.

The first supine hath his active signification, and is put after verbs and participles that betoken moving to a place: as, Eo cubitum. Spectatum admissi, risum teneatis amici?

The latter supine hath his passive signification, and is put after nouns adiectiues: as, Dignus, indignus, turpis, foedus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same supine may also be turned into the infinitive mood passive, as it may be indifferently said in Latine: Facile factu, or Facile fieri, *Easie to be done.* Turpe dictu, or turpe dici, *Vnhonest to be spoken.*

The time.

NOunes that betoken part of time, be commonly put in the ablative case: as, Nocte vigilas. Luce dormis. But nouns that betoken continuance of time, without ceasing or intermission, be commonly vsed in the accusative case: as, Septuaginta annos natus. Hyemem totam stertis.

Space of place.

NOuns that betoken space betweene place and place, be commonly put in the accusative case: as, Pedem hinc ne discesseris. *Goe not one foot from this place.*

A place.

NOunes appellatiues or names of great places, put onely a preposition if the following verb that signifieth In a place, or a place from a place, or by a place: as, Vivo in Anglia. Veni per Gallium in Italiam. Proficiscor ex urbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper name,

name, of the firſt or ſecond declenſion; and the ſingular number, it ſhall be put in the genitive caſe: as, Vixit Londini. Studuit Oxoniæ.

And theſe nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewiſe uſed: as, Procumbit humi bos. Militiæ enutritus eſt. Domi bellique otioſi vivitis.

But if the place be of the third declenſion, or the plural number, it ſhall be put in the dative, or in the ablative caſe; as, Militavit Carthagini, or Carthagine. Athenis natus eſt. Likewiſe we ſay, Ruri, or Rure educatus eſt.

To a place, if the place be a proper name, it ſhall be put in the accuſative caſe, without a prepoſition, as, Eo Romam. Likewiſe, Confero me domum. Recipio me rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it ſhall be put in the ablative caſe without a prepoſition: as, Diſceſſit Londino. Profectus eſt Londino (vel per Londinum) Cantabrigiam. Domus and rus be likewiſe uſed: as, Abiit domo. Rure reverſus eſt.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no nominative caſe before, and this word *it* or *there*, is commonly his ſigne: as, Decet *it becometh*, Oportet aliquem eſſe, *there muſt be ſome body*. But if it hath neither of theſe words before, then the word that ſeemeth to be the nominative caſe, ſhall be ſuch caſe as the verb Impersonal will have: as, Me oportet, *I muſt*. Tibi licet, *thou mayeſt*.

Intereſt, refert, and eſt for intereſt, require a genitive caſe of all caſual words, except Meâ, tuâ, ſuâ, noſtrâ, veſtrâ, and cujâ, the ablative caſes of the

pronouns poſſeſſives, as, Intereſt omnium rectè agere. Tua refert teipſum nôſſe.

Certain impersonals require a dative caſe, as, Libet, licet, patet, liquet, conſtat, placet, expedit, prodeſt, ſufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an accuſative caſe only, as, Delectat, decet, juvat, oportet. Some beſide the accuſative caſe will have also a genitive: as, Noſtri, noſmet pœnitet. Me civitatis tædet. Pudet me negligentiæ. Miſeret me tui. Me illorum miſereſcit.

Verbs impersonals of the paſsive voice, being formed of neuters, do govern ſuch caſe as the verbs neuters which they come of, as, Parcatur ſumptui, *let coſt be ſpared*. Becauſe we ſay, Parcamus pecuniæ, *let us ſpare coſt*.

A verb impersonal of the paſſive voice hath like caſe as other verbs paſſives have, as, Benefit multis à principe. Yet many times the caſe is not expreſſed, but underſtood, as, Maximâ vi certatur, ſubaudi, ab illis.

When a deed is ſignified to be done of many, the verb being a verb neuter, we may well change the verb neuter into the Impersonal in tur, as, In ignem poſita eſt, fletur.

A Participle.

Participles govern ſuch caſes as the verbs that they come of: as, Fruiturus amicis. Conſulens tibi. Diligendus ab omnibus.

Participles when they be changed into nouns, require the caſe of nouns of the ſame ſignification: as, Fugitans litium. Indoctus pilæ. Cupientiſſimus tui. Lactis abundans.

Theſe

These participial voyces, perosus, exosus, pertæsus, have alwayes the active signification, when they govern an accusative case: as, Exosus sævitiam, *Hating cruelty.* Vitam pertæsus, *weary of life.*

The Adverbe.

ADverbs of quality, time, and place, do require a genitive case, as, Multùm lucri, Tunc temporis. Ubique gentium.

Certain adverbs will have a dative case, like as the nouns that they come of, as, Venit obviam illi. Canit similiter huic.

These datives be used adverbially, Tempori, luci, vesperi, as, Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Luci laborandum.

Certain adverbs will have an accusative case of the prepositiõ that they come of, as, Propiùs urbem. Proximè castra.

Where note, that Prepositions, when they be set without a case, or else do form the degrees of comparison, be changed into adverbs.

The Conjunction.

COniuncions Copulatives and Disiunctives, and these four, Quam, nisi, præterquam, an, couple like cases, as, Xenophon & Plato fuere æquales. And sometime they be put between divers cases, as, Studui Romæ & Athenis. Est liber meus & fratris. Emi fundum centum nummis, & pluris.

Coniunctions Copulatives and Disiunctives most commonly ioyn like moods and tenses together, as, Petrus & Joannes precabantur & docebant,

bant. And ſometime divers tenſes, as, Et habetur & referetur tibi à me gratia.

The Prepoſition.

SOmetime this prepoſition In is not expreſſed, but underſtood, and the caſual word nevertheleſſe put in the ablative caſe, as, Habeo te loco parentis; *id eſt*, in loco.

A verb compound ſometime requireth the caſe of the prepoſition, that he is compounded withal, as, Exeo domo. Prætereo te inſalutatum. Adeo templum.

The Interjection.

CErtain Interiections require a nominatiue caſe: as, ô Feſtus dies hominis. Certain a datiue: as, Hei mihi. Certain an accuſatiue: as, Heu ſtirpem inviſam. Certain a vocatiue: as, Proh ſancte Jupiter. And the ſame Proh will haue an accuſatiue caſe; as, Proh deûm atque hominum fidem.

FINIS.

GVILIELMI.

¶ Gulielmi Lilli ad ſuos Diſcipulos monita Pædagogica, ſeu *Carmen de moribus.*

QVi mihi diſcipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Mane citus lectum fuge, mollem diſcute ſomnum,
Templa petas ſupplex, & venerare Deum:
Attamen inprimis facies ſit lota manuſque;
Sint nitidæ veſtes, comptaque cæſaries.
Deſidiam fugiens, cum te ſchola noſtra vocarit,
Adſis; nulla pigræ ſit tibi cauſa moræ.
Me Præceptorem cum videris, ore ſaluta,
Et condiſcipulos ordine quoſque tuos.
Tu quoque fac ſedeas, ubi te ſedиſſe jubemus,
Inque loco, niſi ſis juſſus abire, mane.
Ac magis ut quiſque eſt doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clara ſede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint ſemper ſtudiis arma parata tuis:
Si quid dictabo, ſcribes, at ſingula recte,
Nec macula, aut ſcriptis menda ſit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inſeruiſſe decet.
Sæpe recognoſcas tibi lecta, animoque revolvas.
Si dubites, nunc hos conſule, nunc alios.
Qui dubitat, qui ſæpe rogat, mea dicta tenebit,
Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Diſce puer quæſo, noli dediſcere quicquam,
Ne mens te inſimulet conſcia deſidiæ.
Iſque animo attentus: quid enim docuiſſe juvabit
Si mea non firmo pectore verba premis?
Nil tam difficile eſt, quod non ſolertia vincat:
Invigila, & parta eſt gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec ſemina profert,
Ni ſit continuo victa labore manus:
Sic puer, ingenium ſi non exercitet, ipſum
Tempus & amittit, ſpem ſimul ingenii.
Eſt etiam ſemper lex in ſermone tenenda,
Ne nos offendat improba garrulitas:
Incumbens ſtudio, ſubmiſſa voce loqueris.
Nobis dum reddes, voce canorus eris:
Et quæcunque mihi reddis, diſcantur ad unguem:
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quiſquam dicturo ſuggerat ullum:
Quod puero exitium non mediocre parit.

Si quicquam rogito sic respondere studebis,
Vt laudem dictis & mereare decus.
Non lingua celeri nimis, aut laudabere tarda:
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquare Latine,
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non authorem barbara turba probet.
Grammaticas recte si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultius ore loqui:
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos authores turba Latina docet.
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul, amplecti te Ciceronis opus:
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibusve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolim vestigia morum,
Ne tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis emesve,
Ex damno alterius commoda nulla feras.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis, puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul a vobis, Martis & arma procul.
Nil penitus dices quod turpe, aut non sit honestum,
Est vitæ, ac pariter janua, lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Fer tecum quoties isque redisque feres.
Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem
In quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

BREVISIMA INSTITUTIO,

Seu,

Ratio Grammatices cognoscendæ, ad omnium puerorum utilitatem præscripta:

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis docendam præcipit.

LONDINI,
Excudit *Rogerus Nortonus* Regius in Latinis, Græcis & Hebraicis Typographus.

1645.

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illa est
Non parvus: Parva haec discito parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA & ejus partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ quatuor sunt partes: Orthographia, Syntaxis, Etymologia, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio; qua docemur, quibus queque dictio sit formanda literis; ut, Lectio, non Lexio, ab ὀρθὸς rectus; & γραφὴ, scriptura.

De Literis.

EX viginti duabus literis quinq; sunt vocales: *a, e, i, o, u,*; nam *y* Græca est. Ex quibus variè dispositis coalescunt diphthongi quinque; *a, au, æ, ei, eu* ut *Musa. Audio. Cælũ. Hei. Euge.*

Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t.* Mutæ.

Septem autem semivocales: *l, m, n, r, s, x, z.* Semivocales.

Ex

Liquidæ. Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l*, *m*, *n*, *r*.

S. S, verò ſuæ cujuſdam poteſtatis litera eſt; quæ interdum etiam liqueſcit.

X & Z. *X* & *Z* duplices ſunt conſonantes, atque etiam I inter duas vocales.

I & V conſonantes aliquando. Adduntur etiam conſonantibus I & *V*, quando ſibi vel aliis vocalibus in eadem ſyllaba præponuntur; ut Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, Y, & Z. *K*, *y*, & *z*, latinis dictionibus nunquam admiſcentur.

Haſpiratio. *H*, propriè quidem litera non eſt, ſed aſpirationis nota; Apud Poetas autē interdum conſonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, Hamus, habenus, hiatus, homo, humus, hymnus; conſonantibus verò nullis; rectè itaque enuntiamus.

Hiulcus, } triſſyl- } { Hieronymus, } pentaſyl-
Hiacchus, } laba: } { Hieremias, } laba.

At in Latinis dictionibus interdum *h* poſtponitur *c*: ut, Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ; majuſculis ſcilicet characteribus, & minuſculis. Majuſculis inchoantur ſententiæ: ut, *Deum time. Regem honora*: & propria nomina: ut, *Henricus, Anglia.*

Diligenter obſervari oportebit, quæ dictiones diphthongis ſcribātur; nam hæ quidē vel ſcribi omnino vel ſignari debent; ut, *Muſæ præſunt*, vel *Muſæ præſunt.*

Literæ majuſculæ. Literæ majuſculæ, cum ſolæ ac paucæ ſcribuntur, aliquando ſignificant prænomen, aliquando numerum:

ut
- A. Aulus.
- C. Caius.
- D. Decius.
- G. Gaius.
- L. Lucius.
- M. Marcus.
- P. Publius.
- P. R. Populus Romanus.
- P. C. Patres conſcripti.
- Q. Quintus, Quæſtor, Quirites.
- R. P. Reſpublica.
- *Sp.* Spurius.
- *Sex.* Sextus.
- S. P. Q. R. Senat. populuſque Romanus.
- T. Titus.
- T. C. Tua clementia. (finita.
- M. S. Memoriæ ſacrum, & ejus generis in-

In

In numeris verò ſignificant.

I	1	Unum,
V	5	Quinque,
IX	9	Novem,
X	10	Decem,
XL	40	Quadraginta,
L	50	Quinquaginta,
XC	90	Nonaginta,
C	100	Centum,
IↃ. D	500	Quingenta,
∞.CIↃ.M	1000	Mille.

De ſyllabarum diſtinctionibus.

REctè ſcripturo diſcendum eſt inprimis, ſyllabas inter ſcribendum aptè diſtinguere atque connectere. In ſimplicibus vocibus *bd*, vocali ſequenti adhærent: ut, A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem ſequuntur & iſta;

ct } ut { Do-ctus, San-ctus;
pſ } ut { Scri-pſi, Sum-pſi;
ſc } ut { Pi-ſcis, Di-ſco;
tn } ut { Æ tna;

gm } ut { A-gmen, I-gnis;
gn }
ſt } ut { Ve-ſter, Magi-ſter;
xi } ut { An-xius, Di-xi: & ſimilia.

Inter *m* & *n* non interſeritur *p*. Malè igitur pingeretur Sompnus pro ſomnus; Columpna, pro columna.

Poſt *x* non ſcribitur *ſ*, quod volunt nõnulli: ut, Excribo, exolvo; non exſcribo, exſolvo. In compoſitis cum præpoſitione, auribus & euphoniæ ſerviendum eſt:

ut { Occurro, Officio, Aufero, } Potiùs quàm { Obcurro. Obficio. Abfero.

Et contrâ, { Abſtineo, Obtineo, Obrepo, } non autem { Auſtineo. Ottineo. Orrepo.

Atque

Atque hujus rei gratiâ etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur: ut, Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoepia. ORthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est emendatè rectéque loquendi ratio: ab ὀρθὸς rectus, & verbum. ἔπος

Hîc in primis curandum est, ut præceptores tenere ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, nè vel continuâ linguæ volubilitate ità sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrà, ad singulas quásque voces longâ interspiratione consilescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis, tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum, ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus. Iotacismus dicitur, quando, (I) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur, quo vitio ex nostratibus maximé laborant Angli septentrionales.

Lambdacismus. Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operosè sonat: ut, Ellucet pro elucet, Sallvus pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguius justo pronunciant, dum

pro { Multus, Mollis, Falsus, } auditur { Moultus. Moolis. Faulsus. }

Ischnotes. Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exiliùs & gracilius enuntiamus quàm par est: ut cum

pro { Nunc, Tunc, Aliquis, Alius, } proferimus { Nync. Tync. Eliquis. Elius, }

Trau-

Trauliſmus eſt hæſitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem ſyllaba ſæpiùs repetitur: ut, Cacacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius. Trauliſmus

Huic vitio ut fœdiſſimo, ità periculoſiſſimo, ſic ſuccurrendum putat Fabius: ſi exigatur à pueris ut nomina verſus affectatæ difficultatis, ac plurimis & aſperrimis inter ſe coeuntibus ſyllabis concatenatis, ac velut confragoſis, quàm citiſſimè volvant: ut,

Arx, tridens, roſtris, ſphinx, præſter, torrida ſeps, ſtrix,
——poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes portáſque refregit.

Plateaſmus eſt, quando craſſius & voce pluſquam virili loqui nitimur: ut cum Plateaſmus.

pro {Montes, Fontes, Pontes,} efferimus {Mountes. Fountes. Pountes.}

Ut etiam pro- {Ergo, Sperma, Perago,} efferimus {Argo. Sparma. Parago.}

Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro V conſonante ſonant F. & è contra, V, pro F. F. pro V.

Ut {Folo, Fis, Folui, Fellè,} pro {Volo. Vis. Volui. Velle.}

Et rurſum {Vero, Vers, Verre,} pro {Fero. Fers. Ferre.} V. pro F.

S verò mediam inter duas vocales corruptè ſonant nonnulli: S

pro {Læſus, Viſus, Riſus,} pronuntiantes {Læzus. Vizus. Rizus.}

H, in initio dictionis leniùs, in medio aſperiùs enuntiari volunt: Malè ergò. H

pro

pro	Homo,	Efferimus	Omo.
	Hamus,		Amus.
	Humus,		Umus.
	Chriſtus,		Criſtus.
	Chriſma,		Criſma.
	Chremes,		Cremes.
	Thus,		Tus.
	Diphthongus,		Digtongus.
	Sphæra,		Spæra.

Fœdè quoque erratur à noſtris, ubi *t* & *d* tanquam aſpiratas pronunciant:

ut	Amath,	pro	Amat.
	Caputh,		Caput.
	Aputh,		Apud.

At innumera penè ſunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiæ emendanda relinquimus.

De ſententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in ſcriptura rectè diſtinguenda conſiſtere videtur: Proinde de clauſularum diſtinctionibus paucula annotâſſe non fuerit ſupervacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergo ſive notæ, quibus in ſcribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, ſubdiſtinctio, media diſtinctio, plena ac perfecta diſtinctio: Græcis; comma, colon, periodus.

Comma. Subdiſtinctio ſeu comma, eſt ſilentii nota ſeu potiùs reſpirandi locus; utpote quâ pronuntiationis terminus, ſenſu manente, ità ſuſpenditur, ut quod ſequitur continuò ſuccedere debeat. Notatur autem puncto deorſum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum eſt ætate: cito pede præterit ætas;*
Nec bona tam ſequitur, quam bona prima fuit.

Hâc item notâ diſtinguuntur orationum ſingulæ partes: ut

Juven.

Juven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Graculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.

Media distinctio, seu colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta periodi pars, notatúrque duobus punctis, sic (:) ut *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus; & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.* Colon.

Plena distinctio, quæ & periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam, quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) ut, Periodus.

Dic mihi Musa virum, capta post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut, Parenthesis

——*Princeps (quia bella minantur*
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato, sic (?) ut, Interrogatio.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur inprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Cœlebs* dicatur, quasi *cœlestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterùm, Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea disserimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter*; *lego, legit*: omnésque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμος verus & λόγος sermo.

DE

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo. *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participiũ*, declinabiles; *Adverbiũ*, *Conjunctio*, *Præpositio*, *Interjectio*, indeclinabiles.

NOMEN.

Nomen est pars orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex. Appellativum, & Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo*, *lapis*, *justitia*, *bonitas*.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus Maria*, *Londinum*, *Thamesis*.

Proprii nominis tria sunt genera:

Prænomen, quod vel differẽtiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius*, *Publius*, *Anlus*, *Marcus*.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus*, *Paulus*, *Cato*, *Tullius*.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus*, *Fabius*, *Scipio*, *Cicero*: vel ab eventu aliquo; ut, *Africanus*, *Macedonicus*, *Germanicus*.

Adjectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger*, *alacris*, *candidus*, *clemens*.

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus*, *malus*, *solers*, *satur*.

Propriũ est, quod affectionẽ uni individuo peculiarẽ significat: ut, *Gradivus Marti*: *Quirinus Romulo*

De

UMI

DE ACCIDENTIBVS NOMINI.

Nomini accidunt ſeptem: Species, Figura, Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Comparatio. — Nomini accidentia ſepti.

DE SPECIE.

Species nominum eſt duplex: Primitiva, & Derivativa. — Species.

Primitiva eſt, quæ aliunde non trahitur. — Primitiva.

Derivativa eſt, quæ aliunde formatur. — Derivativa.

Primitivæ ſubjiciuntur hæc quæ ſequuntur, & hujuſmodi.

Collectivum ſcilicet, quod ſingulari numero multitudinem ſignificat: ut *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.* — Collectivum.

Fictitium, quod à ſono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, ſtridor, clangor.* — Fictitium.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, nunquis*: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa. — Interrogativum.

Redditivum, quod interrogativo reſpondet: ut, *Talis, tantus, tot.* — Redditivum.

Numerale, cujus ſpecies hæ numerantur: — Numerale.

Cardinale, à quo, ceu, á fonte, alii numeri dimanant, ut, *Vnus, duo, tres, quatuor.* — Cardinale.

Ordinale: ut *Primus, ſecundus, tertius, quartus.* — Ordinale.

Diſtributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.* — Diſtributivum.

Partitivum, quod ſignificat vel multa ſingulatim: ut *Quiſq;, unuſquiſq;, uterq;, neuter*: vel unum e multis: ut, *Alicer, aliquis, cætera, reliquus.* — Partitivum

Vniverſale: ut, *Omnis, cunctis, nullus, nemo.* — Vniverſale.

Particulare: ut, *Aliquis, quiſquam, nullus, quidam.* — Particulare

Derivativa. Derivativa autem has ſpecies ſubjectas habet, nimirū,

Verbale. Verbale: ut, *Lectio, lutura, auditus, aratrum.*

Patrium. Patrium: ut, *Eboracenſis, Londinenſis, Oxonienſis, Ætonenſis.*

Gentile. Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum. Patronymicum, quod vel à patre, vel ab aliâ quapiam ſuæ familiæ perſonâ derivatur:

ut { *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.* / *Nerine*, filia vel neptis *Nerei.* / *Latoïdes*, filius *Latonæ.* / *Menelais*, uxor *Menelaï.*

Diminutivum. Diminutivum: ut, *Regulus, popelus, majuſculus, minuſculus.*

Poſſeſſivum. Poſſeſſivum: ut, *Herilis, ſervilis, regius, paternus.*

Materiale. Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale. Locale: ut, *Hortenſis, agreſtis, marinus, montanus.*

Adverbiale. Adverbiale: ut, *Hodiernus, hesternus, craſtinus, clandeſtinus.*

Participiale. Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, ſcibendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, penſilis.*

DE FIGVRA.

Figura nominum. Figura aut eſt ſimplex, ut *Juſtus*: aut compoſita, ut *Injuſtus.* Sunt qui huc adducunt & decompoſitam; ut, *Irreparabilis.*

DE NVMERO.

Numerus Numeri ſunt duo: Singularis de uno; ut *Pater*; Pluralis de pluribus; ut *Patres.*

DE CASV.

Caſus nominum ſunt ſex.

Nominativus. Nominativus, qui & Rectus dicitur, eſt prima vox quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus. Genitivus, qui ſignificat cujus ſit res quæpiam; atq; hic patrius, gignendi, aut interrogandi caſus dici ſolet.

Dativus. Octavus caſus. Dativus, ſive dandi caſus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam caſum comprehen-

prehenderunt: ut, *It clamor cœlo*, id est, *in cœlum*.

Accusativus, qui & Incusativus, vel Causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediate transit: ut *Amo patrem*. Accusativus.

Vocativus, quem & Salutatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur. Vocativus.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic *Sextus*, atque Latinus casus appellatur, nempe quod Latinorum sit proprius. Ablativus. Latinus ca.

DE GENERE

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: fœmininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & hæc*: communetrium, *Hic hæc & hoc*: dubium, *Hic vel hæc*: epicœnum seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita proprie spectare videtur; cum hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum. Genera septem.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est differentia: quod ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut, si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At vero, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eundem corticem esse & amarum*. Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentiâ inbibendi sunt, quos & *Guliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

GULIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum

Masc. *PRopria quæ maribus tribuuntur, mascula dicas: Vt sunt diuorum, Mars, Bacchus, Apollo: virorum; Vt Cato, Virgilius: fluviorum, ut, Tybris, Orontes: Mensiū, ut Octobers: ventorū, ut Libs, Notus, Auster. Hæc pupulos referas, ceu Angli, Tros, Belga, Ravennas.*

De Fœmininis.

Fœmin. *PRopria fœminarum ferentia nomina sexum, Fœminea genari tribuuntur: sive dearum Sunt, ut, Juno, Venus: mulierum: ceu, Anna, Philotis: Vrbium, ut, Edia, Opus: regionum, ut, Græcia, Persis.*

Exc. Pontus, mas. Exceptio. Etiam * Hippo. Etiam *Reate, Care. *Excipienda tamen quædā sunt nobis, ut ista, Mascula, * Sutrium, Algidus: quædā neutralia, ut, * Arpinum, Tibur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumq.*

Regulæ generales Appellativorum.

Appel. arborum fœmin. * Rectius qui legunt mas Pinus, vix Pinaster. *APpellativa arborum erunt muliebria: ut, ulmus, Cupressus, cedrus. Mas * spinus, mas oleaster. Et suus neutra, sitex, suber, robur, acer.*

Epicœna.

Nomina Volucrum, Ferarum, Piscium. Exceptio generalis. 2 Exceptis fœminarum propriis. *SVnt etiam volucrum, ceu, passer, hirundo: ferarum, Vt, tigris, vulpes: et piscium, ut, ostrea, cetus. Dicta epicœna, quibus vox ipsa generis ferat omnem Artem: ex omnibus, quæ diximus ante, notandum, Omne quod exit in* um, *seu Græcum, sive Latinum, Esse genus neutrum: sic invariabile nomen.*

Reliqua dat regula, quæ appellativa vocantur, Aut quæ sunt nequam appellativa, videbimus dicta.

Nam

Nam genus his ſemper dignoſcitur ex genitivo,
Infrà ut monſtrabit ſpecialis regula triplex.

Prima regula ſpecialis.

Regula ſpecialis prima

NOmen non creſcens genitivo, ceu, caro, carnis,
Capra caprae, nubes nubis, genus eſt muliebre.

Quoniam Lilius noſter genus nominum appellativorum ex genitivo dignoſcendum docet, admonendi hoc loco ſunt pueri, hanc primam regulam eſſe omnium nominum appellativorum non creſcentium in genitivo; cujus generis ſunt omnia primæ & quartæ inflectionis; & ſecundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc claſſem pleraq; tertiæ declinationis: cujuſmodi ſunt, Labes, Labis; peſtis, peſtis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.

Maſculina excepta ex non creſcentibus.

MAſcula nomina in a dicuntur multa virorum:
Vt ſcriba, aſſecla, ſcurra, et rabula, lixa, laniſta.
Maſcula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as *&* in es; *& ab illis quot per* a *fiunt:*
Vt, ſatrapas, ſatrapa; athletes, athleta: Leguntur
Maſcula item, verres, natalis, aqualis: ab aſſe
Nata, ut centuſſis: conjunge lienis, et orbis;
Callis, caulis, follis, collis, menſis, et enſis,
Fuſtis, funis, panis, penis, crinis, et ignis,
Caſſis, faſcis, torris, ſentis, piſcis, et unguis,
Et vermis, veſtis, poſtis, rivalis et axis.
Maſcula in er, *ceu venter in* os *vel* us, *ut, logos, annus.*

1 Nomina officiorum in a.
2 In as, es, & a primæ declinat. Græcorum.
3 Verres, &c adde ædilis, tribulis.
In er, os, & us.

Fœminina non creſcentia.

FOeminei generis ſunt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, et quarta pro fructu ficus, acuſq;

Fœmin. excepta in er, os, us.

Porticus, atque tribus, socrus, nurus, & manus, idus.
Huc annus addenda est, huc mistica vannus Iacchi;
His jungas os *in* us *vertentia Græca; papirus,*
Biblus. *Antidotus, costus, diphthongus, byssus, abyssus,*
Dialectus. *Crystallus, synodus, sapphirus, eremus & arctus,*
Hyssopus. *Cum multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.*
Nardus.
Exodus
Methodus
Periodus,
&c.

Neutra non crescentia.

NEutrum nomen in e, si gignit is, ut mare, rete,
Et quot in on *vel in* um *finit; ut barbiton, ovum,*
Et virus pelagus; neutrum modo, mas modo vulgus.

Dubia non crescentia.

Referantur ad Communia.

*INcerti generis sunt * talpa, & dama, canalis,*
Halcyonis, finis, clunis, vestis, penus, amnis,
*Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, * angui,*
Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, et paradisus.

Communia non crescentia.

COmpositum a verbo dans a, commune duorum est:
Grajugenâ à gigno, agricola à colo, id advena
A vrnio: adde senex, auriga, et verna, sodalis, (monstra
Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Regula specialis secunda.

NOmen crescentis penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant, quæ acuunt penultimam genitivi crescentis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides*.

Omnia item monosyllaba, præter *Vis*. Reliqua omnia sunt tertiæ declinationis: ut sunt omnia desinentia

In

In { C / In / An } ut { Halec, halècis. / Delphin, ìnis. / Titan, ânis. }

In { Ans } ut { Infans, Quadrans, } antis.

In { Ens / Uns } ut { Continens, Triens, Decuns decuncis. } entis.

In *er* longum, quæ Græcis per *η* ſcribuntur: ut, Character, crater, ſtater, ſoter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud recte in hac claſſe collocatur.

In { Inx / Anx } ut { Syrinx, ingis. / Phalanx, angis. }

In { Unx } ut { Deunx, Septunx, } uncis.

In { Ons } ut { Effrons, Bifrons, } ontis.

In { Ors } ut { Cohors, Conſors, } ortis.

Præterea in *o* Latina; quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, ſpado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulâ pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ŏnis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis. Cætera in *al* ſunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ênis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ων* Græca, quæ retinent *ω* in genitivo, ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ŏnis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ŏnis & ōnis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, ăris: præter Iubar, nectar, ăris; hepar, hepatis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter ſequentia, quæ ad tertiam regulam ſpectant.

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris. Et Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Neſtor, Stentor, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut Majeſtas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anătis; & Græca quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples, ētis; Merces, hæres, cohæres, ēris.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

In *is*, quæ faciunt ĭtis, ĭnis, & ĭdis * in genitivo: ut, Samnis, Quiris, ĭtis: Salamis, Trachis, ĭnis: Pſophis, Crenis, ĭdis. Cætera ſunt tertiæ regulæ. * Pyrois, entis

In *os* Latina: ut, Cuſtos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ŏris.

Et Græca quæ retinent o in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ōis: Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum ſingularem in ūtis, ūdis, ūris, untis: ut, Salus, palus, tellus, Opus. Præter unam vocem, Pecus, pecudis.

Huc pertinent et comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ŏris.

In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, fornax, thorax, Phœax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædā appellativa et gentilia: ut, Abax, ſtorax, ſtyrax, ſmilax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ăcis: Syphax tamen variat ācis, & ăcis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, ĭcis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda ſunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, ſpadix, fœlix, phœnix, perdix, coturnix, &c. ĭcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. ĭcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* ſubſtantiva & adjectiva: ut, Celox, Velox, ōcis.

præter

UMI

præter Cappadox, ŏcis; Allobrox, ŏgis; & alia quædã
In ax: ut, Pollux, pollucis. Cætera sunt tertiæ regulæ.
In yx: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.
In s Græca, præcedente p: ut, Hydrops; Cyclops, conops, Cercops, ŏpis. Reliqua in ops ad tertiam regulam referenda.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Masculà dicuntur monosyllaba nomina quædam, Monosyllaba. quædam.
Sal sol, ren, et splen, bes, pres, vir, vas vadis, as, mas,
Mas, flos, ros, & pes, mus, dens, mens, pons, simul & fons,
Serpo pro serpente, grips, glis, rex, grex gregis.
Masculà comperiuntur in n *polysyllaba tantùm, hymen,* Polysyllaba. in n & o.
Lichen, & delphin: & in o *sequentia corpus;*
Ut leo, curculio: sic senio, ternio, sermo.
Masculà in er, or, *& in* os, *seu truter, cordicor, heros:* In er, or & os, Polysylliba.
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, labes que, tapes que,
Meridies quintæ: & quæ componuntur ab asse;
Ut dodrans, semis: jungantur mascula, magnes:
Hydrops, nycticorax, thorax, & mascula, vervex,
Phœnix, & primus, bombyx pro vermiculo. Ex his
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina mel, fel, Neut. Mel. & in al. as. Polysyllaba
Lac, far, ver, cor, es, vas vadis, os ossis & oris,
Rus thus, jus, crus, pus. Et in al polysyllaba, in arque; Halec.
Ut capital, laquear, Neutrum halec & muliebre.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc, Python, scrobs, serpens, bubo, volucris,
Perdix, lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & crux:
Adde dies, numero tantum mas esto secundo.

Com-

Communia acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, autórque, infans, adolescens,
Dux, illex, hæres, exlex à fronte creata;
Vt bifrons: custos, bos, fur, sus, atque sacerdos.

*Sic latro.

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia: cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis: de quibus suprà meminimus; videlicet, Socer, gener, puer, ĕri; Adulter, adultĕri; Presbyter, ĕri.

Composita à vir, viri: ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ĭri.

Composita item à gero & fero: vt, Armiger, claviger, caduciser, lucifer, ĕri; & adjectiva quædam: ut, Tener, dexter, prosper, ĕri; fatur, ŭri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*; ut Poëma, dogma, sophisma, ænigma, ătis.

In *yx* item Græca: ut, Martyr, martyris; Pithyr, pithyris.

Omnia item in *ur* Latina: ut, Augur, murmur, furfur, cicur, ŭris.

In *ut* etiam omnia: ut, Caput, capĭtis, Occiput, occipĭtis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superius excipiuntur: ut, Imago, sartago, cardo, ĭnis.

In *l*: ut, Annibal, ălis; mugil, ilis; Consul, præsul, ŭlis.

In *en*: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, ŏnis.

In *er* Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, ŏris.

In *as*: ut, Anas, anătis.

Et

Et Græca: ut, Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.

In *es* Latina: ut, Fomes, limes, ĭtis; præses, deses, ĭdis,

In *is* Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, ĭnis; Tyrannis; paropsis, ĭdis.

In *ar* Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar, bacchar, ăris.

In *er* Græca: ut, Aer, æther, ĕris.

in *s* præcedente consonante, tam Latina, quam * Græca: ut,

Princeps,	cĭpis;	Æthiops,	ŏpis;
Hyems,	ĕmis;	Arabs,	ăbis;
Inops,	ŏpis;	Chalybs,	ybis.

* Excipe quædam in ps.

In *os* Latina: ut, Compos, ŏtis.

In *us* Latina & Græca: ut, Pecus, decus, ŏris; Vellus, vulnus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.

In *ax* Græca: ut, Abax, storax, colax, climax, ăcis.

In *ex* Latina: ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, ĭcis.

In *ix* Latina & Græca: ut, Varix, fornix, calix, ĭcis, mastix, ĭgis.

In *ox* Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, ŏcis. Allobrox, Polyphilox, ŏgis.

In *ux* Latina: ut, Conjux, conjŭgis; Redux, reducis.

Denique in *yx* Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx, Eryx, ychis.

Fœmin. excepta ex graviter crescentibus.

Fœminei generis sit hyperdissyllabon in do, *Quod* dinis; *atque in* go, *quod dat* ginis *in genitivo.*
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque
Monstrat compago compaginis: adjice virgo,
Granda, fides, compes, teges, & seges, arbor, hiemsque:
Sic Bacchar, sindon, Gorgon, icon, & Amazon.

Hyperdissyllabon in do & go.

Græcula in as *vel in* is *finita: ut, Lampas, Aspis,*
Cassis, cuspis; in us *vox una pecus pecudis dant;*
His forfex, pollex, carex, simul atque supellex,
Appendix, histrix, coxendix, adde filixque.

Græcula in as & is. Cassis, cuspis latina.

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Inanimat. in a, en, ar, ur, us, put. Excipe.

ESt neutrale genus signēs rem non animatā, (dats;
Nemē in a; ut problema; en; ut omen: ar; ut jubar: ur
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Masculu sunt, pecten, furfur: sunt neutra, cadaver,
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et ßser, atque silur: sic aquor, marmor, odorque;
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

SUnt dubii generis, carbo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps forceps, pumex, famex, anas, imbrex:
Adde culex: natrix, & onyx cum prole, silexque:
Quamvis hæc melius nulla monosyllaba dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

COmmunis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Ligur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, eques, obses:
*Atque * alia a verbis quæ nomina multa creantur;*
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

* Sic Artifex, municeps, particeps.

Regula Adjectivorum generalis.

ADjectiva unam dumtaxat habentia vocem,
Ut felix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, vel tria omnia, & omne,
Vox commune dabit: prior est, vox altera neutrum:
At si tres variam voces, facer ut sacrum:
Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu prope substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ usuque reperta:
Talia sunt pauper, puber, exsul, degener, uber,
Et dives, locuples, superstes, comes, æquus superstes;
Cum paucis aliis, quæ tertia juncta decorat.

Hæc

Hæc præpŏsĭtĭō quondam sĭbi sexum ascīscĕre gaudet,
Campestĕr, volucĕr, cœlĕbs, celĕr, atq; salŭbĕr:
Junge pedestĕr, equestĕr, & acĕr conjunge palustĕr,
Silvestĕr. At hæc variat se;
Hic celĕr hæc celĕris, neutro hoc celĕre: sic aut aliter sic;
Hic atq; hæc celĕris, rursum hoc celĕre est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atq; alibi alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

PRima declinatio complectitur quatuor terminationes: Prima nominum declinatio.

A, *As*, ut Mensa; Æneas; *Es*, *Ē*, ut Anchisēs; Penelope.

Porro Græca sunt omnia quæ in *As*, *Es*, *Ē*, finiuntur: ut Thomas. Anchisēs. Phœbe.

Sunt qui huc addunt hebræa quædam in *am*: ut Adam, Ada; Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

A, accusativum in *am* et in *an* facit, ut, Æneas, Æneam, vel Æneān: vocativum in *a*, ut Æneas, Ænea. As.

Es, in accusativo *en* sumit: ut Anchisēs, Anchisēn: in vocativo & ablativo vel *e*, ut Anchisē, vel Anchisā. Es.

E, genitivum in *es* mutat, dativum in *e*, accusativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*: ut, E.

Nom.	Penelope,	Acc.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Voc.	Penelope,
Dat.	Penelope.	Abl.	Penelope.

As in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiās, Filius-familiās. Id quod veteres observabant in multis aliis. Ennius; *Dux ipse viās.* As in Gen.

Livius

Livius Andronichus; *Mercurius, cúmque eo filius Latonâs*, pro *Latona*. Sic Nævius; *Filii terrâs*, pro *terræ*. Virgilius; *Nec annâs, nec somnûs meminit*.

Aulai, et pictai, atque id genus alia priscis relinquito.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut, Æneadûm, Grajugenûm; pro Æneadarum, Grajugenarum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *âbus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus.

Hæc vero tam in *is*, quàm in *âbus*: Filia, filiis vel filiabus; Nata, natis vel natabus.

SECVNDA DECLINATIO.

Secunda declinatio.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque; Er, Ir, Ur, Us, Um, Ut: Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum.

Et Græcorum, Os, On, Eus, Ut: Delos. Illon. Orpheus.

Attica in *os* genitivum ut *ou* mittunt, accusativum in *ôn*: ut, Androgeôs, Androgeô, Accus. Androgeôn.

Quædam Græca contracta in *ûs*, vocativum formant in *û*: ut, Panthus, ô Panthû: Oedipus, ô Oedipu.

Notabis & Larita quædam, tam in *us*, quam in *e* mittere vocativum singularem: ut, Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus, *pro* natione.

Eus, genitivum format in *ei* vel *ei*, dativum in *ei*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*, (pheon.

Nom. Orpheus. Acc. Orphea. *Ovid* Orpheon.
Gen. Orphëi vel Orphei. Voc. Orpheu.
Dat. Orphëi (pheos. Abl. Orpheo.

Feminina in *a* genitivum in *ûs*, accusat. in *ô*: ut, Sappho, Sapphûs, hanc Sapphô. Clio, Cliûs, hanc Cliô.

Nota-

Tertia declinatio admodum
varia est cujus difficiliores
tantaxat Casus hoc loco
attingemus quorundam
accusativi flectuntur
tantum in um ut verum
hostium sitem magnadarem
amnem Charibdim -

Notandæ sunt deniq; syncopationes illæ { Deûm, Virûm, } pro { Deorum. Virorum.

Item anomala illa Ambo & Duo; quas duas voces Poetæ etiam in accusativo Masculinis usurpant: ut, Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset terra viros.* Hor. *Ne vos virillet gloria, juriurãdo obstringã ambo.* Cic. in Phi. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

TErtia declinatio admodum varia est: cujus difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativis fiectuntur tantum in *im*; Accus. ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Charibdim.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Tybrim, Ararim.

Quædam accusativos flectuntur in *im* & in *em* communiter: ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* desinit: ut, Pectus, salus: Ablat. Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt: ut Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *ar*, & *e*, ablativum magna ex parte mittunt in *i*: ut, { Vectigal, Calcar, Mare, } Ablat. { Vectigali, Calcari, Marili } Ablativus rete a nominativo retis est: non a nominativo rete. Par, cum compositis, tam *e* quam *i* habet: ut, Par, compar: ablativo Pare, compare vel *i*.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe: { Soracte, } Ablat. { Soracte. }

Et hæc propria, { Præneste, Reate, } Ablat. { Præneste, Reate. }

Mensium

Mensium nomina in *er* vel *is*, ablativum in *i* solum mittunt: ut September, Aprilis: ablativo Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantum desinit, iis ablativus exit in *i*: ut *Sitim*, tussim: ablativo Siti, tussi.

Adjectiva quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* solum: ut, Fortis, mollis, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci.

Sic Acer, acris, acre; ablativo acri.

Licet Poëtæ interdum metri causa *e* pro *i* usurpent.

Cætera adjectiva tam in *e* quam in *i* mittunt: ut Capax, duplex; ablativo capace, duplice vel ci.

Præter pauper, degener, uber, sospes, hospes, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum: ut Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, vel i.

Similiter & substantiva quædam neutrum, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis: ablativo vecte vel i.

Rarius aperta civis, } Abla- } Cive vel civi.
Rarius etiam Arpinas, } tivo. } Arpinâte vel ti.

Et hæc de cæteris in genus generibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi pro *em* & *im* finiuntur: ut, Puppis, navis; ablativo Puppe, nave, vel vi. Et Verbalia item in *trix* ut, Victrix, ultrix, ablativo Victrice, ultrice, vel ci.

Nom. Plur. Neutra quorum ablativus singularis exit in *i* tantum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*; ut Molli, duplice vel ci; nominativo plurali, Mollia, duplicia. Præter Vberia, plura vel plurid, aplustra vel aplustria: & comparativa, ut Melior, fortiora, doctiora, priora. Festorum nomina plura.

Gen. Plur. lia genitivum pluralem partim in orum mittunt: ut Agonalia, Agonaliorum: Vinalia, Vinaliorum.

Partim in ium: ut Floralia, ium, Feralia, ium: Aliquando tam in orum quam in ium: ut, Parentalia, orum:

orum & ium. Saturnalia, orum & ium.

Dativum in bus communiter: Præter Quinquatria, Quinquatriis.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e* & *i*, fit plaraliter genitivus in *ium*: ut, Utili, utilium, puppe, vel pi puppium, præter {Majorum, / comparativa: ut, Meliorum.} Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum. At Plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt, Sapientûm pro sapientium, serpentûm pro serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx: genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*:

ut {Collis, / Mensis, / Auris,} in genitivo, {Collium, / Mensium, / Aurium,} Adde istis.

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum, &c.

As format assum: Mas marium: Vas vadis, vadium: Nox noctium: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium: Mus murium: Caro carnium: Cor cordium. Alituum ab ales, assumit *u*.

Boum anomalum est, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales definunt in *ium*, accusativum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partium omnium; Partes, omnes vel eis. Acc. plur.

Græca. Græco fonte derivata pleráque, quando juxta linguæ ſuæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut Titan, pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum vero in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accuſativum in *a*, niſi ſint neutrius generis in *a* non terminantia: ut, Pana, Phyllida, Amaryllida.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accuſativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyos,	Accuſat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Geneſis, ſios,		Geneſin.
Metamorphôſis, ſios,		Metamorphôſin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accuſativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut, Paris, genitivo Paridos & Parios, accuſativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accuſ. Themida & Themin.

Vocativus nominativo magnâ ex parte ſimilis eſt; in nonnullis tamen a nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis, Tethys, Tethyos; vocativo ô Palla, Tethy, Phyllis, Phyllidos, Alexis, Alexios, Achilles, Achilleos, } Vocativo ô { Phylli. Alexi. Achille.

Neutra ſingularia in *a* Græca ſunt: ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ ſyllabâ *tum*: ut, Hoc Problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore uſu ſunt: ut, problematis, poëmatis.

QUAR.

QUARTA DECLINATIO.

Quartæ declinationi nihil ferè difficultatis ineſt; nam duas tantum ſortitur terminationes in recto ſingulari; nempe *us* & *u*: ut, manus, genu.

Veteres à nominativis Anus, tumulus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut, (*multi* Terent. *Ejus annis causâ.* Idem, *Nihil ornati, nihil tu-*

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, Fructui, concubitui: rarius fructu, concubitu.

Virgilius; *Quòd neque concubitu indulgens.*

Terent. *Veſtitu nimis indulges.*

Currûm autem pro curruum Synæreſis eſt; ut & in aliis declinationibus fieri ſolet.

Iëſus, in accuſativo Iëſum habet; in reliquis verò caſibus ubique Iëſu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, ſpecus, quercus, partus, portus, veru, *ubus.*

Cætera omnia in ibus: ut, Fructibus, fœtibus, manibus, moribus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus ſortita eſt, quemadmodum infrà in Heteroclitis fuſius tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectabantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, plebei.*

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es, ii,* & *e*, exibat.

Cicero; *Equites verò daturos illius dies pœnas.*

Virgilius; *Munera Lætitiámque dii.*

Salluſtius; *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterùm, præter iſta quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum autorum lectione, partim à ſequentibus regulis diſcere licebit.

DE NOMINIBVS HETEROCLITIS.

Rob. Robinson.

Heteroclita quæ sunt.

QVæ genus aut flexum variant, quæcúnque novato
Ritu deficiunt, superántve, Heteroclita sumo.

Variantia genus.

2 Masc.

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,
Menalus atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque
Tartara, Tagetus, sic Tænera, Massica, & altus
Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrũque
Sibilus, atque jocus, locus, & Campanus Avernus.

2 Fœm.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infelix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex;
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

3. Neut.

Dat prior his numerus neutrũ genus, alter utrúmque,
Rastrum, oum fræno, filum, simul atque capistrum,
Argos item & cœlum sunt singula neutra. Sed audi,
Mascula dum taxat cœlos vocitabis & argos;
Fræna sed & frænos, quo pacto & cætera formant,
Nundinũ, & hinc epulũ, quibus addito balneũ, & hæc
Neutra quidem primo, muliebriu rite secundo: (sunt
Delicium plurali delicias tibi format.
Balnea plurali Juvenalem constat habere.

Defectiva.

Quæ sequitur, manca est numero, casúve, propago.

Aptôta.

Aptota quæ a recto non variant casum.

Quæ nullam variant casum, ut fas, nil, nihil, instar:
Multa & in u simul l; ut sunt hæc, cæruque, gennque:
Sic gummi, frugi, sic tempe, ros, quor, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.

Monoptôta

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una: 2 Monopto-ta.
Ceu, noctu, natu, jussu, injussu, simul astu,
Promptu, permissu: Plurali legimus astus;
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.

Diptôta.

Sunt diptôta, quibus duplex flexura remansit: 3 Diptota.
Vt fors forte dabit sexto, sponte quoque sponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis;
Iugeris & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant:
Tantundem dat tantidem simul impetis hoc dat At vivis reperitur apud Livium, lib 1.
Impete: junge vicem sexto vice; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur: 4 Triptota
Vt precis atque precem, petit et prece blandus amicam;
Sic opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus:
At tantùm recto frugis caret et ditionis:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.

Quæ referunt, ut Qui: quæ percontantur, ut Ecquis: 5. Defect. vocativo.
Et quæ distribuunt; ut, Nullus, neuter, et omnis:
Infinita solent his jungi; ut, quilibet, alter:
Quinto hæc sæpe carent casu; et pronomina, præter
Quatuor hæc infrà, Noster, nostras, meus, et tu.

Propria cuncta notes, quibus est natura coërcens, 6. Propria defect. plural.
Plurima nè fuerint: ut, Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lalaps, Parnassus, Bucephalúsque..
His frumenta dabis, pensa, herbas, uda, metella;
In quibus authorum quæ sint placita ipse requiras:
Est ubi plurales retinent hæc, est ubi spernunt.

Foris dat. plur. Ovid.

Hordea, farra, forum, mel, mulſum, defruta, thúſque,
Tres tantùm ſimiles voces pluralia ſervant.

1. Maſcul. deſect plu.

Heſperus & veſper, pontus, limúſque, ſimúſque,
Sic penus, & ſanguis, ſic æther, nemo: ſed iſta
Maſcula ſunt numerum vix excedentia primum.

2 Fœm. carent plural.

Singula fœminei generis, pluralia rarò,
Pubes, atque ſalus, ſic talio cum indole, tuſſis,
Pix, humus, atque lues, ſitis, & fuga, junge quietem,
Sic cholera, atque fames, biliſque, ſenecta, juventus.

Nota.

Sed tamen hæc ſoboles, labes, ut & omnia quinta,
Treis ſimiles caſus plurali ſæpe tenebunt:
Excipe res, ſpecies, facies, aciéſque, diéſque;
Quas voces numero totas licet eſſe ſecundo.
Iſtis multa ſolent muliebria nectere; ut hæc ſunt,
Stultitia, invidia, & ſapientia, deſidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rariùs his numerum quandóque ſed adde ſecundum.

3 Neutra carentia plurali.

Nec licet his neutris numerum deferre ſecundum,
Iuſtitium, ſenium, lethum, cœnúmque, ſalúmque;
Ver, barathrum, virus, vitrum, nihilumq;, penumque,
Addc gelu, ſolium, jubar. Hîc quoque talia pona,
Quæ tibi, ſi obſerves, occurrent multa legenti.

1. Maſcul. carentia ſingulari.

Maſcula ſunt tantùm numero contenta ſecundo,
Manes, majores, cancelli, liberi, & antes,
Menſes, profluvium, lemures, faſti, atque minores,
Cùm genus aſſignant natales, adde penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quæcunque legas paſſim ſimilis rationis.

2. Fœmin. carentia ſingulari.

Hæc ſunt fœminei generis, numeríque ſecundi,
Exuviæ, phaleræ, gratéſque, menſibiæ, & idus,
Antiæ, & induciæ, ſimul inſidiæque, minæque,
Excubiæ, nonæ, nugæ, tricæque, calendæ.

Quiſquilia,

Quisquilia, therma, cuna, dira, exequiaque,
Feria, & inferia; sic primitiæque, plagaque
Retia signantes, & valva, divitiæque,
Nuptiæ item & lactes: addantur Theba & Althea:
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur, 3. Neutra carentia singulari.
Mœnia, cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia, sic bellaria, munia, castra;
Funus justa petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra diserti us amat; puerique crepundia gestant;
Infantésque colunt cunabula; consulit exta
Augur: & absolvens superis effata recantat.
Festa Deûm poterunt, ceu Bacchanalia, jungi.
Quòd si plura leges, licet hâc quoque classe reponas.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas: 1. Redundantia.
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitrúque,
Sic clypeus clypeum, baculus, baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus tignúmque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctúmque: sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis;
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendáque mendum.
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum,
At Lucanus ait, Cornus tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.

Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda, 2. Nominativa ex Accusativis Græcis in a.
Quæ quarto casu factum peperêre Latinum:
Nam panther panthera creat, craterâque crater;
Hinc cratera venit, sed & æther æthera fundit.

Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unum: 3. Rectum variantia.
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, stipis & stips;

Sic cinis atque iter, vomis vomer, scobis & scobs,
Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes
Quæ pariunt or & os honor & labor, arbor, adórque,
His & apes & apis, plebs plebis: sunt quoque multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam,
Vt delphin delphinus & hic elephas elephantus:
Sic congrus congrus, Meleagrus sic Meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi parvitio dederint, & lectio casta.
Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi:
Laurus enim lauri facit & laurus genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus, atque domus; licèt hæc nec ubique recurrant:
His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquas.
Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
Multa, sed in primis quot & hæc tibi nomina fundunt,
Arma, jugum, nervus, somnus, clivúque, animúsque,
Et quot limus habet, quot frænum, & cera, bacillum:
A quibus us simul is formes; ut, inermus inermis.
Rarior est hilarus, vox est hilara bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

COmparantur nomina, quorum significatio augeri minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres:

Positivus, qui rem sine excessu significat: ut, Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per adverbium Magis auget: ut, Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i*, addita syllaba *or*: ut, ab Amici, pudici, fit Amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valdè el Maxime significat: ut,

Docti

Doctissimus, } id est, valdè { Doctus.
Justissimus, } vel maximè { Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i*, adjectis *s* & *simus*: ut, à Candidi, prudenti, fit Candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* superlativum formant: ut, Pulcher, pulcherrimus; Niger, nigerrimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus sive Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *lis* in *limus*: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus: Similis, simillimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur: Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à Dico: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, Benevolentior, Benevolentissimus, } volo { Magnificus, Magnificentior, Magnificentissimus, } facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia Magis & maximè: ut, Idoneus, magis idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maxime arduus.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in legendis authoribus rarò occurrunt, raro itidem usurpentur: Cujusmodi sunt quæ sequuntur:

Assiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, pientissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, } {Exiguissimus, apud *Ovidium*.
Tuissimus. } {Multissimus, apud *Ciceronem*.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, peſſimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus, ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequiſſimus. Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extremus. Suprà, ſuperior, ſupremus vel ſummus. Pòſt, poſterior, poſtremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Propè, proprior, proximus, à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutiſſimus. Sæpè, ſæpius, ſæpiſſimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Inclytus, Inclytiſſimus. — Meritus, Meritiſſimus.
Opimus, Opimior. — Opimior, Opimus.
Ocyor, Ocyſſimus. ab ὠκὺς — Siniſter, Siniſterior.
Novus, Noviſſimus. — Juvenis, Junior.
Adoleſcens, Adoleſcentior. — Senex, Senior.
Potior, Potiſſimus. — Maximus natu.
Longinquus, Longinquior. — Antè, Anterior.
Penè, Peniſſimus. — Nuper, Nuperrimus.

Interdum autem à ſubſtantivis fit comparatio, ſed abuſivè: ut, Neronior, Cinædior, Pœnior, à Nerone, Cinædo, Pœno.

Com-

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

	Positivus.	*Compar.*	*Super.*
	Doctus, Tener. Dulcis. Felix Prudens.		
Nom.	*us er ir / a ir x ns / um e*	*ior, / ior, / ius,*	*mus / ma / mum*
Gen.	*i / æ is / i*	*ioris*	*mi / mæ / mi*
Dat.	*o / æ i / o*	*iori*	*mo / mæ / mo*
Accuſ.	*um em en / am em en / um e x us*	*iorem / iorem / ius*	*mum / mam / mum*
Voc.	*e, er u / a is / um e*	*ior / ior / ius*	*me / ma / mum*
Ablat.	*o / â i e / o i i*	*iore / iori*	*mo / mâ / mo*

Com

Comparationum Typus.

PLURALITER.

	POSITIVUS.			COMPA.	SUPER.
	Docti,	Teneri.	Dulces. Felices.	prudentes	
Nom.	i	es		ieres	mi
	a	es		ieres	ma
	a	ia		iora	ma
Gen.	orum			ierum	morum
	arum	ium			marum
	orum				morum
Dat.	is ibus			ieribus	mis
Accu.	os	es		ieres	mos
	as	es		ieres	mas
	a	ia		iora	ma
Voc.	i	es		ieres	mi
	e	es		ieres	ma
	a	ia		iora	ma
Ablat.	is	ibus		ieribus	mis

Pro-

PRonomen eſt pars orationis, quâ in demonſtranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina ſunt quindecem; Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Quibus addi poſſunt & ſua compoſita: ut, Egomet, tute, idem, & ſimilia: ut etiam, Qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini, Species, Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Perſona, Figura.

Species Pronominum eſt duplex; Primitiva & Derivativa.

Ad Primitivum ſpectant iſta; Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is.

Ex Primitivis alia ſunt Demonſtrativa, alia Relativa.

Demonſtrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva; nimirum, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is.

Relativa autem ſunt, Ille, ipſe, iſte, hic, is, idem, qui.

Derivativa ſunt, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Derivativorum alia ſunt Poſſeſſiva, alia Gentilia.

Poſſeſſiva ſunt, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter.

Gentilia ex eo dicuntur, quòd gentem aut nationem, vel partes & ſectas ſignificent: ut, Noſtras, Veſtras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex eſt; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut nos.

DE CASU.

Caſus autem ſunt ſex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noſter, noſtras. *Martialis* tamen pronomini *ipſe* vocativum tribuere videtur, quum ait:

Ut martis revocetur amor, ſummique Tonantis.
A te Iuno petat ceſtus & ipſa Venus.

De

DE GENERE.

Genera sunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo Mei, tui, & sui, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus secundæ desinit in *ius* vel *jus*: cujus formæ sunt Ille, ipse, iste: genitivo Illius, ipsius, istius: Hic, is, qui: genitivo Hujus, ejus, cujus.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *æ*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, qui per tres terminationes variantur; cujus sortis sunt.

Nominativo	Genitivo
Meus, mea, meum,	Mei, meæ, mei.
Tuus, tua, tuum,	Tui, tuæ, tui.
Suus, sua, suum,	Sui, suæ, sui.
Noster, nostra, nostrum,	Nostri, nostræ, nostri.
Vester, vestra, vestrum.	vestri, vestræ, vestri.

Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine sunt,

Nostras,	Nostrâtis.
Vestras,	Vestrâtis.
Cujas.	Cujâtis.

Genitivo

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Personæ pronom. sunt tres, Prima, Secunda, Tertia, ut Ego. Tu. Ille.

De FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut Ego: Composita ut Egomet.

Pronomina inter se componuntur: ut, Egoipse, tuiipse, suiipsius, meiipsius

Nom

1. Inter se.

Nom. { Istic, istæc, istoc, *vel* istuc. } Accus. { istunc, istanc, istoc, *vel* istuc. } Ablat. { istoc. istac, istoc. }

Pluraliter, Nominativo & Accusativo istæc. Eódem modo declinatur & Illic, illæc, illoc.

2. cum nominibus.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, Cujusmodi, hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi.

3. cum præpositionibus.

Componuntur & cum præpositionibus: ut, Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscũ.

4. cum adverbiis.

Cóponuntur etiam & cum adverbiis: ut, Singular. Eccum, eccam, Eccos, eccas, ab *Ecce & is.* Ellum, ellam, Ellos, ellas, Ut & Idem quoque, ab *is & demum.*

5. cum conjunctione.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut Nominativo Hiccine, hæccine, hoccine. Accusativo, hunccine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, haccine, hoccine. Plural. Hæccine, neutrum.

6. cum syllab. adject.

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus: ut, *Met, te, ce, pte.*

Met.

Met adjicitur primæ & secundæ personæ: ut Egomet, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic Sibimet, quoque, ac semet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur esse verbum à tumeo, sed tuimet, tibimet, temet, nosmet, &c.

Te.

Te adjicitur istis, Tu, ut, tute; Te, ut, tete.

Ce.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iste, quoties in *s* desinunt; ut, Hujusce, hisce, illiusce, hosce, illosce.

Pte.

Pte apponitur istis ablativis. { Meâ, Tuâ. Suâ, Nostrâ, Vestrâ, } ut { Meapte: Tuapte: Suapte: Nostrapte: Vestrapte. }

Inter-

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet: ut, Meopte marte, tuopte labore, suopte jumento, nostropte damno, &c.

Quis, & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis. Quis, in compositione hisce particulis postponitur.

En, Ne, Alius, Num, Si, ut Ecquis, Nequis, Aliquis, Nunquis, Siquis, singulari, plurali, *qua* : ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c. Et hæc tam in fœminino quam in neutro habent, non *quæ*

Ecquis. Præter Ecquis, quod utrunque in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione.

Nam, Piam, Putas, Quam, Que, ut Quisnam, Quispiam, Quisputas, Quisquam, Quisque; Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *qua* habent, non *quæ*: ut, Quænam domina, Negotia quæpiam, Optima quæque.

Quis. Quis etiam cum seipso componitur, ut Quisquis, quod & in hunc modum variatur:

Nominativo Quisquis, quicquid; Accusativo Quicquid; Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui. Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam, Vis, Libet, Cunq. ut Quidam, Quivis, Quilibet, Quicunq; Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *qua* retinent, non *quæ*: ut Quædam puella, Quæcunque facinora.

¶ DE VERBO.

VErbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agere ve, aut pati significat: ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum

Verbum dividitur inprimis in Perſonale, ut Doceo: & Imperſonale, ut Oportet.

Perſonale eſt, quod certis perſonis diſtinguitur: ut, Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. Verbum Perſonale.

Contrà, Imperſonale dicitur, quod diverſarum perſonarum vocibus non diſtinguitur nec variatur: ut, Pœnitet, tædet, miſeret, oportet. Verbum Imperſonale.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt iſta; Genus, Modus, Tempus, Figura, Species, Perſona, Numerus, Conjugatio.

DE GENERE.

Quinque ſunt verborum genera.
- Activum, Passivum, Neutrum — Deponens,
- Commune.

ACTIVUM.

Activum eſt, quod agere ſignificat, & in *o* finitum, paſſivum in *or* formare poteſt: ut, Doceo, doceor; Lego, legor. Activum.

PASSIVUM.

Paſſivum eſt, quod pati ſignificat, & in *or* finitum, activi formam, *r* dempto, reſumere poteſt: ut, Amor, amo: Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum eſt, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec paſſivam formam integrè induere poteſt: ut, Curro, ambulo, jaceo, ſum.

Neutrorum tria ſunt genera.

Nam aliud Subſtantivum dicitur; ut, ſum, es, eſt, ſumus, &c, Aliud Abſolutum; ſic dictum, quod ipſum per ſe ſenſum abſolvat. Neutrum ſubſtantivum. Neutrum abſolutum.

Atque hoc rurſum duplex eſt: Nam alterum actionem completam in ipſo verbo ſignificat, nec in aliud tranſeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò paſſionem in ipſo completam indicat; ut, Palleo, rubeo, albeſco, nigreſco.

Tertium genus neut. Eſt præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ ſignificationis tranſit, ac tertiam perſonam paſſivæ vocis uſurpat: ut,

Bibo vinum, } Vinum bibitur.
Curro ſtadium, } Stadium curritur.
Vivo vitam, } Vita vivitur.

Sunt denique, quæ ſimplicia quidē neutra ſunt, compoſita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, cōmingo.

DEPONENS.

Deponens. Deponens, quod in *or* finitū, vel activi ſignificationē habet; ut, Loquor verbum: vel neutri, ut Philoſophor.

COMMUNE.

Commune. Cōmune, quod in *or* finitum, tam activā quàm paſſivā ſignificationē obtinet: ut, Veneror, criminor, cōſolor, ſtipulor, ſpeculor, oſculor, adulor, fruſtror, dignor, teſtor, interpretor, amplector, meditor, experior, emētior, multáque id genus alia, quæ paſſim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum ſex enumerantur.

Indicativus Indicativus, qui ſimpliciter aliquid fieri aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem uſurpatur: ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in aſtu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus. Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, ſed præſens duplex: ut apud Propertiū; *Aut ſi es dura, nega; ſin es non dura, venito.* Virg. *Tityre, dum redeo (brevis eſt via) paſce capellas;*
Et potum paſtas age, Tityre; & inter agendum
Occurſare capro (cornu ferit ille) caveto

Præteritum autem à ſubjunctivo mutuatur. (*cèrū.* Cic. *Sed amabò te, nihil incōmodo valetudinis tuæ ſi-* Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare; nec ullū*
Addideris verbum, cœna parata tibi eſt.

Quin & illa paſſiva, Præceptum ſit, dictum ſit, determinatum

MI

minatum sit, præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tuâ, atque invito Numine, Troes
Italiam petiere, luant peccata, nec illos Juveris auxilio

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut, Virgilius,

——*eamus, & in media arma ruamus.*

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factáne sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Vtinam bonis literis suus detur honos.* Optativus.

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinq; separata eisdē vocibus tempora habere videntur; ut est author Linacrus. Præterea notandū est, Præsens hujus modi assumere quandoq; significationem futuri: ut, *Vtinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadē à summo, minimóq; poeta*; pro *potes expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur invitus*: pro *nō debes expectare. Quis enī rē tā veterē pro certo affirmet?* pro *vult affirmare.* Potentialis.

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & particulam ἂν exprimunt Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut, Subjunctivus.

Si fueris felix multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuipiam optandi: ut, *Vtinā veniat aliquando tempus.* Potentialis verò, neq; ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem Nota.

tem ſemper aliquam conjunctionem annexam habet: ut, *Si venero*; *Ut taceas*; *Cum cœnavero.*

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati ſignificat, at citra certam numeri & perſonæ differentiam: ut, *Malim probus eſſe, quàm haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora ſunt quinque.

Præſens. Præſens, quo actio nunc geri ſignificatur; ut *Scribo.*

Imperfect. Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuiſſe ſignificatur, non tamen abſolutam tunc temporis fuiſſe actionem: ut,

Virgil. *Hìc templum Iunoni ingens Sidonia Dido Condebat*: Erat enim adhuc in opere.

Perfectum. Perfectum, quo præterita abſolutáq; ſignificatur actio. Hoc in paſſivis, deponentibus, & communibus duplex eſt, & ob id duplici circuitione explicatum: Alterum, quo proximè præteritum exprimitur: ut *Pranſus ſum*: Alterum, quo ulterius præteritum indicatur: ut *Pranſus fui*. Non enim, ſi modo *Pranſus ſis, pranſus fui* commodè aptéve dixeris.

Pluſquamperfectum. Pluſquamperfectum, quo actio jamdiu præterita ſignificatur.

Futurum. Futurum, quo res in futuro gerenda ſignificatur.

Hic promiſſivus modus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut, Ovid. *Ibimus ô Nymphæ, monſtratáque ſaxa petemus.*

Hujus aliud genus eſt, quod Exactum vocant: ut, *Videro, abiero.* (*feceris.*

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem*

Quod quidem exactum futurum etiam in ſubjunctivo modo reperitur: ut, (*legero.*

Plin. *Ero ſecurior dum legam, ſtatimq; timebo cùm*

DE FIGVRA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut Facio; Compoſita, ut Calefacio.

Verba

Verba compoſita quorum ſimplicia exoleverunt, ſunt, Defendo, offendo, aſpicio, conſpicio, adipiſcor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accēdo, ingruo, congruo, infligo, inſtigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: nt, Impleo, à πλῶ. Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species eſt duplex.

Primitiva, quæ eſt prima verbi poſitio: ut, Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à primitiva deducitur: ut ferveſco. Derivativa.

Derivativorum genera ſunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa appellat,) in *ſco* deſinunt: ut, Labaſco, caleſco, ingemiſco, edormiſco. Inchoativa.

Hæc autem inchoationem ſignificant; ut, Luceſcit, id eſt, *incipit lucere, aut certè gliſcere & intendi*: ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardeſcitq; tuendo*: hoc eſt, *magis magiſq; ardet*. Ex his pleráque pro thematibus primariis uſurpantur: ut, *Timeſco, biſco, conticeſco*, id eſt, *Timeo, hio, taceo*.

Frequentativa deſinunt in *to ſo, xo*, aut *tor*: ut, viſito, affecto, ſcriptito, pulſo, viſo, quaſſo, nexo, texo, vexo, ſector, ſcitor, ſciſcitor. Significant autem vel aſſiduitatem quandam; vel conatum: ut, Dictito, id eſt, *frequenter dico*; viſo, id eſt, *eo ad videndum*. Frequentativa.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, et ſimilia id genus, quæ à Grammaticis etiam apparativa appellari ſolent. Apparativa.

Deſiderativa finiunt in *urio*: ut, Lecturio, parturio, eſurio, cœnaturio. Hæc ad ſignificationem ſuorum Primitivorum ſtudium atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id eſt, *Legere cupio*; Cœnaturio, id eſt, *cupio cœnare*. Deſiderat.

Diminutiva. Diminutiva, in *lo*, vel *ſſo*, exeunt: ut, Sorbillo, cantillo, pitiſſo, id eſt, *parùm ac modicè ſorbeo, canto, bibo.*

Imitativa. Imitativa ſunt, quæ imitationem ſignificant: ut, Patriſſo, Atticiſſo, Platoniſſo. At Latini hâc formâ non adeo delectati ſunt: unde, pro Græciſſo, Græcor uſi ſunt: ut Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres ſunt verbi perſonæ: Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri ſunt duo; Singularis, ut Lego; Pluralis, ut Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum eſt, quæ pueri tanquam ungues ſuos exactiſſimè callere debent: proximum fuerit, ut hæ Gulielmi Lilii de præteritis & ſupinis regulæ (lucidiſſimæ quidem illæ, compendioſiſſimæque, nec ſane minus utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIVM Verborum primæ Conjugationis communi Præterito.

As, avi. * Hypermeter verſus plus juſto una ſyllaba conſtat, ſed collidenda cum prima voce ſequentis verſus; id quod omnium commune eſt. dimico dimicavi: nec vir. Cic.

AS *in præſenti perfectum format in* avi.
Vt, no nas navi, vocito *vocitas vocitavi.*
Demo lavo lavi, juvo juvi; nexóque nexui *
Et ſeco quod ſecui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui dat:
Sic domo quod domui, tono quod tonui, ſono verbum
Quod ſonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat,
Atque cubo cubui: rarò hæc formantur in avi;
Do das ritè dedi, ſto ſtas formare ſteti vult.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

ES in præsenti perfectum formatur ui *dans*; Es, ui.
Ut nigreo nigres nigrui: jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videóque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infrà geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vúltque momordi,
Spondeo habere spospondi, tondeo vúltque totondi.
L *vel* R *ante* geo *si stet,* geo *vertitur in* si; Geo.
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi:
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles flevi, leo les levi, indéque natum
Deleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi:
Amaneo mansi formatur: torqueo torsi.
Hæreo vult hæsi. Veo *fit* vi; *ut ferveo fervi:* Veo.
Niveo, & indè satum poscit conniveo nivi
Et nixi: cieo civi, vieóque vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia præteritum formabit ut hic manifestum.
Bo *fit* bi, *ut lambo lambi: scribo excipe scripsi,* Bo.
Et nubo nupsi; antiquum cumbo cubui dat.
Co *fit* ci, *ut vinco vici: vult parco peperci* Co.
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do *fit* di, *ut mando mandi: sed scindo scidi dat,* Do.
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique;
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi:
Iunge cado cecidi, pro verbero cado cæcidi.
Cedo pro discedere, sive locum dare cessi: Cedo.
Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
Claudo plaudo, rodo, ex do *semper faciunt* si.

Go. Go *fit* xi, *ut jungo junxi* : *ſed* r *ante* go *vult ſi*;
Ut ſpargo ſparſi : *lego legi*, & *ago facit egi*;
Dat tango tetigi, *pungo punxi pupugique* :
Dat frango fregi : *cùm ſignat pango paciſci*,
Vult pepigi; *pro jungo*, *pegi*; *pro cano*, *panxi*.

Ho. Ho *fit* xi; *traho ceu truxi docet*, & *veho vexi*.

Lo. Lo *fit* ui, *colo ceu colui* : *pſallo excipe cum* p,
Et ſallo ſine p; *nam ſalli format utrúmque* :
Dat vello velli, *vulſi quoque*, *fallo fefelli*,
Cello pro frango, *ceculi*; *pello pepulique*.

Mo. Mo *fit* ui, *vomo ceu vomui* : *ſed emo facit emi*,
Como petit compſi, *promo prompſi* : *adjice demo*,
Quod formet dempſi, *ſumo ſumpſi*, *premo preſſi*.

No. No *fit* vi, *ſino ceu ſivi* : *temno excipe tempſi*;
Dat ſterno ſtravi, *ſperno ſprevi*, *lino levi*,
Interdum lini & livi; *cerno quoque crevi* :
Gigno, *pono*, *cano*, *genui*, *poſui*, *cecini dant*.

Po. Po *fit* pſi, *ut ſcalpo ſcalpſi*; *rumpo excipe rupi*;
Et ſtrepo quod format ſtrepui, *crepo quod crepui dat*.

Quo. Quo *fit* qui, *ut linquo liqui* : *coquo demito coxi*.

Ro. Ro *fit* vi, *ſero pro planto & ſemino*, *ſevi*,
Quod ſerui melius dat mutans ſignificatum :
Vult verro verri & verſi, *uro uſsi*, *gero geſsi*,
Quæro quæſivi, *tero trivi*, *curro cucurri*.

So. So, *velut accerſo*, *arceſſo*, *inceſſo*, *atque laceſſo*,
Formabit ſivi : Sed *tolle capeſſo capeſsi*,
Quodque capeſsivi facit, *atque faceſſo faceſsi* :
Sic viſo viſi : *ſed pinſo pinſui habebit*.

Sco. Sco *fit* vi, *ut paſco pavi* : *vult poſco popoſci*,
Vult didici diſco, *quexi formare quiniſco*.

To. To *fit* ti, *ut verto verti*; *ſed ſiſto notetur*
Pro facio ſtare activum, *nam jure ſtiti dat*.
Dat mitto miſi, *peto vult formare petivi*.
Sterto ſtertui habet, *meto meſſui* : *ab* ecto *fit exi*,

Ut

Ut flecto flexi : pecto dat pexui, habetque
Pexi ; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.
Vo fit vi, *ut volvo volvi : vivo excipe vixi,* Vo.
Nexo ut nexui facit, sic texo texui habebit. Xo.
Fit cio ci : *ut, facio feci, jacio quoque jeci ;* Cio.
Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.
Fit dio di, *ut fodo fodi.* Gio, *ceu fugio* gi. Dio. Gio.
Fit pio pi, *ut capio cepi : cupio excipe pivi,* Pio.
Et rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.
Fit rio ri, *ut pario peperi.* Tio ſſi, *geminans* ſ, Rio. Tio.
Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.
Denique uo *fit* ui, *ut statuo statui : pluo pluvi* Ui.
Format, sive plui ; struo sed struxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

QUarta dat is ivi, *ut monstrat scio scis tibi scivi :* Excipe Venio, cambio, &c.
Excipias venio dans veni, cambio campsi,
Raucio rausi, fartio farsi, sartio sarsi,
Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,
Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi,
Pro salto salio salui, * *& amicio amicui dat.* * Pes proceleusmaticus.
Partiùs utemur cambivi, haurivi, amicivi,
Sepivi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.

De Compositorum Verborum Præteritis.

PRæteritum dat idem simplex & compositivum,
Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper
Quam simplex geminat, compôsto non geminatur :
Deme à do, disco, sto, posco, ritè creata.
A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista, Plico.
Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi :
Applico, complico, replico, & explico, ui *vel in* avi.
Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde Oleo.
Quodvis compositum melius formabit olevi :
Simplicis at formam redolet sequitur, subolétque.
Composita à pungo formabunt omnia punxi : Pungo.

Vult

Vult unum pupugi, interdúmque repungo repunxi.

Do. *Natum à do, quando eſt inflexio tertia, ut addo,*
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi : *at unum*

Sto. *Abſcondo abſcondi. Natum à ſto ſtas* ſtiti *habebit.*

Mutantia primam vocalem in *E*.

VErba hæc ſimplicia præſentis, præteritique,
Si componantur, vocalem primam in e *mutant* :

Ex retracto. *Damno, lacto, ſacro, fallo, arceo, tracto, fatiſcor,*
Antiquum cando, cum capto, farcio, jacto,

Ad: commendo. *Partio, carpo, patro, ſcando, ſpargo : parióque,*
Cujus nata peri *duo comperit & reperit dant :*
Cætera ſed perui ; *velut hæc, aperire, operire,*
A paſco, pavi : tantum compoſita notentur
Hæc duo, compeſco, diſpeſco, peſcui *habere :*

Paſco. *Cætera, ut epaſco, ſervabunt ſimplicis uſum.*

Mutantia primam vocalem in I ubiq;.

CÆdo, habeo, lateo, ſalio, ſtatuo, cano, lædo,
Quæro, egeo, teneo, taceo, ſapio, ſrapióque,
Si componantur vocalem primam in i *mutant* :

Cano. *Ut rapio rapui, eripio eripui : à cano natum,*
Præteritum per ui, *ceu concino concinui dat.*
Poſt habeo tenet a : *mutavit diſpliceóque.*

Manco. *A manco manſi,* minui, *dant quatuor iſta,*
Præmineo, emineo, cum promineo, imminеóque :
Simplicis at verbi ſervabunt cætera formam.

Calco, ſalto *Compoſita à verbis calco, ſalto,* a *per* u *mutant :*
Id tibi demonſtrant conculco, inculco, reſulto.
Hæc, cauſo, claudo, quatio, lavo, rejiciunt a :
Excuſo, excludo, excutio, ſunt eluo nata.

Mutantia primam vocalem in I,
præterquam in Præterito.

Excipitur Coemo. *PAngo, cado compoſta, Ago, emo, ſedeo, rego, frango,*
Et capio, jacio, lacio, ſpecio, premo, tango,

Vocalem

Vocalem primam præſentis in i *ſibi mutant,*
Præteriti nunquam, ceu, frango refringo refregi :
A capio incipio incepi. Sed pauca notentur :
Circumago ſimplex, perago, ſatagóque ſequuntur,
Depango, oppango, circumpango, atque repango.
Aſedeóq; ſuperdeó circumſedeóq;
Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi : Ago.
A rego ſic pergo perrexi, vult quoque ſurgo Rego.
Surrexi, mediâ præſentis ſyllabâ ademptâ.
Nil variant facio, niſi præpoſito præeunte, Facio.
Id docet olfacio, cum calfacio, inficioque.
A lego nata, re, ſe, per, præ, ſub, trans, præeunte,* Lego.
Præſentis ſervant vocalem ; in i *cætera mutant :*
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantum
Præteritum lexi *faciunt ; reliqua omnia* legi.

De Simplicium verborum Supinis.

NVnc ex præterito dicas formare Supinum.
Bi *ſibi* tum *format, ſic namque bibi bibitum fit.* Bi.
Ci *fit ;* ctum *ut, vici victum, teſtatur & ici* Ci.
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.

Di *fit* ſum, *ut, vidi viſum : quædam geminant* ſ; Di.
Vt pandi paſſum, ſedi ſeſſum: adde ſcidi quod
Dat ſciſſum, atque fidi fiſſum, fodi quoque foſſum.

Hic etiam advertas, quòd ſyllaba prima ſupinis,
Quam vult præteritum geminari, non geminatur :
Idque totondi dans tonſum docet, atque cecîdi
Quod cæſum, & cecidi quod dat caſum, atque tetendi
Quod tenſum & tentum, tutudi tunſum, atque pepedi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datũ vult.

Gi *fit* ctum, *ut legi lectum : pegi pepigíque* Gi.
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum Dat.

Li. Li *fit ſum ; ut ſalli, ſtans pro ſale condio, ſalſum :*
Dat pepuli pulſum, ceculi culſum, atque fefelli
Falſum ; dat velli vulſum : tulíhabet quoque latum.

Mi, ni, pi, qui. Mi, ni, pi, qui, tum *fiunt ; velut hîc manifeſtum,*
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
* in compoſitis. *A capio cepi dans captum, à cæpio cœptum,*
*A rumpo rupi ruptum, liqui quoque * lictum,*

Ri. Ri *fit* ſum : *ut verri verſum : peperi excipe partum.*

Si. Si *fit* ſum, *ut viſi viſum : tamen* ſ *geminato*
Miſi formabit miſſum : fulſi excipe fultum,
Hauſi hauſtum, ſarſi ſartum, farſi quoque fartum,
Uſſi uſtum, geſſi geſtum, torſi duo, tortum
Et torſum, indulſi indultum indulſúmq; requirit.

Pſi. Pſi *fit* tum, *ut ſcripſi ſcriptum, campſi excipe campſum.*

Ti. Ti *fit* tum ; *à ſto namq; ſteti, à ſiſtóq; ſtiti fit*
Præterito, commune ſtatum : verti excipe verſum.

Vi. Vi *fit* tum, *ut flavi flatum : pavi excipe paſtum;*
Dat lavi lotum interdum lautum atque lavatum :
Potavi potum, interdum facit & potatum :
Sed favi fautum, cavi cautum ; à ſero ſevi
Formes ritè ſatum ; livi liníque litum dat ;
Solvi à ſolvo ſolutum, volvi à volvo volutum ;
Vult ſingultivi ſingultum, veneo venis
Venivi venum, ſepelivi ritè ſepultum.

Magna ſonaturus. Hor. Eois intimata fluctibus. Hor. * Pes Proceleuſmaticus. *Quod dat* ui *dat* itum, *ut domui domitũ : excipe quod-*
Verbum in uo, *quia ſemper* ui *formabit in* utum; (*vis*
Exui *ut exutum : à ruo deme rui, ruitum dans.*
Vult ſecui ſectum, necui nectum, fricuíque
*Frictum, miſcui item miſtum, * ac amicui dat amictũ :*
Torrui habet toſtum, docui doctum, tenuíque
Tentum, conſului conſultum, alui altum alitúmque;
Sic ſalui ſaltum, colui occnlui quoque cultum :
Pinſui habet piſtum, rapui raptum ; ſeruiq;
A ſero vult ſertum ; ſic texui habet quoq; textum.

Hac

Hac ſed ui *mutant in* ſum : *nam cenſeo cenſum,* Quædam mutant ui
Cellui habet celſum; meto meſſui habet quoque meſſũ ; in ſum
Nexui item nexum, ſic pexui habet quoque pexum :
Dat patui paſſum, carui caſſũm caritúmque.
Xi ſit ctum, *ut vinxi vinctum, quinque abiiciunt* n:
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque ſupino
Dat pinxi pictum, ſtrinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, *flexi, plexi, fixi dant ; & fluo fluxum.*

De compoſitorum Verborum Supinis.

COmpoſitum ut ſimplex formatur quodque ſupinũ, Tundo.
Quamvis non eadem ſtet ſemper ſyllaba utrique.
Compoſita à tunſum, dempta n, *tuſum; à ruitum fit,* Ruo corruitum.
I mediâ dempta rutum; & à ſaltum quoque ſultum: Salio.
A ſero, quando ſatum format, compôſta ſitum dant. Sero.
Dant captum, factum, jactum, raptum, a *per* e *cantum.*
Verbum edo compoſitum, non eſtum, ſed facit eſum: Edo,
Vnum duntaxat comedo, formabit utrúmque.
A voſco tantum duo cognitum & agnitum habentur ;
Cetera dant notum.

De Præteritis Verborum in *Or.*

VErba in or, *admittunt ex poſteriore ſupino*
Præteritum, verſo u *per* us, *&* ſum *conſociato*
Vel fui : *ut a lectu, lectus ſum vel fui. At horum*
Nunc eſt deponens, nunc eſt commune notandum :
Nam labor lapſus, patior dat paſſus, & ejus Patior.
Nata ; ut, compatior compaſſus, perpetiórque
Formans perpeſſus, fateor quod faſſus, & inde Fateor.
Nata ; ut, confiteor confeſſus, diffiteórque
Formans diffeſſus : gradior dat greſſus, & inde Gradior.
Nata ; ut digredior digreſſus. Junge fatiſcor
Feſſus ſum, menſus ſum metior, ntor & uſus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orſus,
Nitor niſus vel nixus ſum, ulciſcor & ultus :
Iraſcor ſimul iratus, reor atque ratus ſum,
Obliviſcor vult oblitus ſum : fruor optat

Fructus

Fructus vel fruitus, misereri junge misertus
Tuor & Tucor. *Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum,*
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum.
A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus;
Experior facit expertus: formare paciscor
Apiscor. *Gaudet pactus sum, nanciscor nactus: apiscor, (adeptus*
Quod vetus est verbum, aptus sum; unde adipiscor,
Iunge queror questus, proficiscor junge profectus;
Expergiscor sum experrectus: & hæc quoque, commi-
niscor commentus, nascor natus, moriórque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De verbis geminum præteritum habentibus, viz. Activæ & Passivæ vocis.

Præteritum activæ & passivæ vocis habent hæc;
Cœno cœnavi & cœnatus sum tibi format,
* Versus hypermeter. *Iuro juravi & juratus, potóque potavi* *
Et potus, titubo titubavi vel titubatus:
Sic careo carui et cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui et passus, placeóque
Dat placui et placitus, sueſco suevi atque suetus;
Veneo pro vendor; venivi venditus et sum,
Nubo nupsi nuptáque sum, mereor meritus sum
Vel merui: adde libet libuit libitum; et licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit et dat
Pertæsum: adde pudet faciens puduit puditúmque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitúmque.

De Neutro-passivorum præteritis.

* Versus hypermeter. *Neutro-passivum sic præteritum tibi format,*
Gaudeo gavisus sum, fido fisus, et audeo *
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mœreor sum mœstus; sed Phocæ nomen habetur.

De Verbis præteritum mutuantibus.

Quædam præteritum verba accipiunt aliunde:
A ſedeo ſido vult ſedi, a ſuffero tollo
Suſtuli; & à fuo ſum fui; à tulo ritè fero tuli;
Aſto ſiſto ſteti, tantùm pro ſtare notetur.

De Verbis Præterito carentibus.

Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, fatiſco,
Cerno, furo, quatio, ferio; meio, medeórque,
Huc veſcor, liquor jungantur, cum reminiſcor,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut pueráſco:
Et paſſiva, quibus carüere activa ſupinis;
Ut metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, eſurio, quæ præteritum duo ſervant.

Ex Innoteſco innotui, conſeneſco conſenui.

Verba Supinum rarò admittentia.

Hæc rarò aut nunquam retinebunt verba ſupinũ:
Lambo, mico, micui, rudo, ſcabo, parco, peperci,
Diſpeſco, poſco, diſco, compeſco, quiniſco,
Dego, ango, ſugo, lingo, ningo, ſatagóque,
Pſallo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtrido,
Flaveo, Liveo, avet, paveo, conniveo, fervet:
A nuo compoſitum, ut renuo; à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occaſum, recidóque recaſum:
Reſpuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
Et ſterto, timeo: ſic luceo, & arceo, cujus
Compoſita ercitum *habent*, *ſic à gruo, ut ingruo, natũ:*
Et quæcunque in ui *formantur neutra ſecundæ:*
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceóque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateóque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque ſupino.

dimicatum.

De

De Verbis Defectivis.

SEd nunc, ut totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta,
Qui rectis pedibus pleníque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Aio. Præsens Indicativi, Aio, ais, ait, P*lural* aiunt.
Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. P*lur.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus, Ai.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias, aiat. P*l.* Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.

Ausim. Præsens Optativi, & Subjunctivi, Ausim, ausis, ausit. P*lural.* Ausint.

Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. P*l.* Salvete, salvetote. Infinit. Salvere.

Ave. Imperat. Ave, aveto, P*lural.* Avete, avetote. Infin. Avere.

Cedo. Imperat. Cedo; P*l.* Cedite: id est, *Dic*, vel *porrige*; *Dicite*, vel *porrigite*.

Faxo. Futurum, Faxo vel Faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero*. *Plural.* Faxint.

Forem. Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fores, foret; pro *essem*, *esses*, *esset*. P*lur.* Forent.
Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse*.

Quæso. Præsens Indicat. Quæso. P*lural.* Quæsumus.

Infit. Infit, sola vox est, *dicit*, seu *dixit* significans. P*lural.* Infiunt, id est, *Dicunt*.

Inquio. Præsens Indicativi, Inquio vel inquam, inquis, inquit. P*lural.* Inquimus, inquiunt.
Præter. perfectum, Inquisti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imperat. Inque, apud *Terent.* Inquito, apud *Plaut.*
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat. Particip. Inquiens.

Vale. Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. P*lural.* Valete, valetote. Infinit, Valere.

Hæc

Hæc quatuor ſequentia, Odi, cæpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & pluſquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, niſi quod Memini in Imperativa *Sing.* Memento, *Plur.* Mementote habet. Odi, novi, & cœpi, carent Imperativo. Odi, cæpi, memini, novi.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer, à for, ſimplicia non reperiri:

Præter: a, Dic, Duc, Fer, Fac, pro Dice, Duce, Fere, Face, Voces eſſe per Apocopen conciſas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo, & queo, habere imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

¶ De verbis Imperſonalibus.

ET de Perſonalibus quidem hactenus dictum eſto, deinceps verò de Imperſonalibus dicendum, quæ nominativum certæ perſonæ non recipiunt, ſed mutatur nominativus perſonæ in obliquos: ut quod Anglicè perſonaliter dicimus, I *muſt read Virgil*, Latinè imperſonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium.*

Imperſonalia igitur appellantur, non quod perſonâ careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ perſonæ tàm activam quàm paſſivam, quamplurima) ſed quia nullius perſonæ aut numeri certam ſignificationem, niſi ex adjuncto nominis vel pronominis caſu obliquo, ſortiantur: Nam *Oportet me*, primæ perſonæ eſſe videtur, numeríque ſingularis: *Oportet nos*, primæ perſonæ pluralis: *Oportet te*, ſecundæ perſonæ ſingularis: *Oportet vos*, ſecundæ pluralis: atque idem de reliquis. Imperſonalia cur ſic dicta.

Sunt igitur Imperſonalia duplicia: Activæ vocis, & paſſivæ vocis.

Impersonalia Activæ vocis.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia;

Est,	Accidit,		
Interest,	Contingit,	Vacat,	Juvat,
Refert,	Evenit,	Præstat,	Constat,
Placet,	Expedit,	Restat,	Conducit,
Libet,	Liquet,	Decet,	Miseret,
Pœnitet,	Licet,	Oportet,	Piget,
Tædet,	Solet,	Potest,	Pudet.

Denique: nullum fetè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur: ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam vero semper manent impersonalia: ut, Pudet, pœnitet, oportet. Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa adsalutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur in tertia persona.

Conjungantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum format:

Miseret, & miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu.	Placitum est,	Præterit. à	Placet.
	Libitum est,		Libet.
	Puditum est,		Pudet.
	Licitum est,		Licet.
	Pugitum est,		Piget.

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, Curritur, turbatur.

Impersonalia Supinis & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porrò voces participiales vocari possunt, quod similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiis.

Proinde, quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia pro-

prie

priùs pertineant, hîc in confinio utriusque partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant.

Porrò è nomine casum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Terminationes Gerundii.

Gerundii terminationes sunt tres. *Di*, Genitivus casus. *Do*, Dativi & ablativi. *Dum*, Nominativi & accusat.

Gerundia autem activè majori ex parte significare, nulli dubiū est; licèt interdū passivè etiam significent, Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*: id est, *ut erudiretur*. *Vrîtque videndo fœmina*: id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis*: id est, *ut discatur*.

DE SVPINIS.

Sup.

Supina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniáque cum gerundii vocibus cōmunia habent. Exeunt autem prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

DE PARTICIPIO.

Participium.

Participium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genera, casus, et declinationem: à, Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidentia participiorum.

Accidunt Participio septem, Casus, Genus, Declinatio, Tempus, Significatio, Numerus, Figura.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

TEMPVS.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Tempora participi.

Præsens in *ans* vel *ens*, ut, Amans, legens.

Præsens.

Cæterum iens, participium ab Eo, simplex, raritùs legitur in nominativo; sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*, ut Abiens, abeuntis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens, ambientis.

Nota.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia; ut, Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum

Præteritum verò in { Tus, Sus, Xus, } ut { Doctus. Visus. Nexus. }

Futurum.

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimùm significationis, aut neutralis: ut, Lecturus, cursurus: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper, ut Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio Activa.

Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt: ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, Currens, cursurus; Dolens, doliturus.

Participia in dus.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Significatio passiva.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus; Auditus, audiendus.

Fiunt & participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut, *Aratur terra*. Hinc, *aræta & aranda terra*.

Participi-

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem ſuorum verborum: ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor. Participia a deponentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus*, ut,

Sequendus, Loquendus, } Vtendus, Patiendus, } Obliviſcendus, & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc paſſivè ſignificant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. ——*mentitáque tela Agnoſcunt.*

Communium denique verborum participia ipſorum ſignificationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter Pœnitens, decens, libens, pertæſus, pœnitendus, pudendus. Impersonalium participia.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis ſuis deducuntur, Pariturus, naſciturus, ſonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, noſciturus, moriturus, orituruſ, oſurus, futurus. Participia anomala deducta a verbis præter analogiam. Participia derivata a nominibus.

Similia participiis ſunt iſta, Tunicatus, togatus, perſonatus, larvatus, & innumera hujus ſortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NVMERVS.

Eſt & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis, ut legens; Pluralis, ut, Legentes. Numerus.

DE FIGVRA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut Spirans; Compoſita, ut Reſpirans. Figura participiorum.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia; Vel cum alium caſum quàm ſuum verbum regunt: ut, Participia fiunt nomina.

Abundans lactis, } { Patiens inediæ,
Alieni appetens, } { Fugitans litium.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipſorum verba componi non poſſunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut, { Amans, Amantior, Amantiſſimus. } { Doctus, Doctior, Doctiſſimus.

Vel cùm tempus ſignificare deſinunt: ut, *Expectem qui me nunquam viſurus abîſti?* hoc eſt, *Qui eo animo diſceſſiſti, ut me amplius non videres. Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermiſſurus, ſi quid explorati haberet*: id eſt, *ita affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus eſt doctiſſimus quiſque: id eſt, *dignus eſt, vel debet amari. Vita laudata*: id eſt *laudabilis.*

Ejicienda eſt hæc mollities animi: id eſt, *debet ejici.*

Participia præſentis temporis fiunt nomina.

Participia præſentis tẽporis non raro fiunt ſubſtantiva nomina Modò in maſculino genere; ut, Oriens, occidens, profluens, conſluens: Modò in fœminino: ut, Conſonans, continens. Modo in neutro ut, Contingẽs, accidens, antecedens, conſequens, Modo in communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*: ut, Appetens, diligens, ſitiens, indulgens.

Animans, modò fœminiñ modò neutrum reperitur.

¶ DE ADVERBIO.

Adverbium

ADverbium eſt pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo ſenſum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiã interdũ & nemẽ: ut *Homo egregiè impudens. Ne parùm ſis leno. Nimiũ philoſophus.* Aliquoties & Adverbiũ: ut, *Parùm honeſtè ſe gerit.*

Accidentia Adverbio.

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Significationis

Significationis varietas ex verborum circumſtantiis colligenda eſt.

In locò ſignificant, Hîc, illìc, iſtîc, intus, foris, uſquam, nuſquam, ubi, ubique ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, ſicubi, inibi, ibidem, inferius, ſuperius. Adverbia loci.

Ad locum reſpiciunt, Huc, illuc, iſtuc, intro, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquo, ſiquò, eò, eodèm, quolibet, quovis, quocunque foras, horſum, aliorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum, ſurſum, deorſum, utroque, neutro, quoquoverſum, Ad locum ſignificantia.

A loco denotant, Hinc, illinc, iſtìnc, intus, foris, indè, undè, aliundè, alicunde, ſicunde, necunde. indidem, undelibet, undevis, undecunque, ſupernè, infernè, cœlitus, funditus. A loco ſignificantia.

Deniq; per locũ innuunt, Hàc, illàc, iſtàc, quacunque, eà, eadèm, alià, aliquà, ſiqua nequa, quaqua. Per locum ſignificantia.

Adverbia temporis ſunt, Dum, quum, quando, aliquando, quandiu, dudum, quandudũ, jamdudũ, quampridem, jampridem, uſque, quouſque, toties, quoties, aliquoties, herì, hodie, cras, pridie, poſtridie, perendie, manè, veſperi, nudiuſtertius, nudiuſquartus, nudiuſquintus, nudiuſſextus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, alias, olim, item, pridem, tantiſper, pauliſper, parumper, ſæpe, rarò, ſubinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, indies, in-horas, ut primùm, quum-primum, ſimulac, ſimulatque. Temporis adverbia.

Uſque temporis & loci adverbium eſt: ut, *Uſque ſub obſcurum noctis. Ab Æthiopia eſt uſque hæc.* Eſt & ubi pro ſemper, aut continuè ponitur: ut, *Uſque metu micuêre ſinus.* Uſque.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, ſexies, ſepties, vigeſies vel vicies, trigeſies, vel tricies, quadragies, quinquagies, ſexagies, ſeptuagies, Numeri.

ages, octogies, centies, millies, infinitiès.

Ordinis. Ordinis ſunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, noviſſimò, imprimis, poſtremò, primum, jamprimùm, denique, demum, tandem, ad-ſummùm.

Interrogandi. Adverbia interrogandi ſunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur, non, num, quid ita quò, unde, quantum?

Vocandi. Vocandi ſunt, Heus, ô, eho, et ſiqua ſunt ſimilia.

Negandi. Negandi: ut, haud, non, minimè, nequaquam, ne *pro* non, & ſimilia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, ſic, quidni, ſanè, prorſus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, ſcilicet.

Jurandi. Jurandi: ut, Hercle, mehercule, medius-fidius, Dius-fidius, Pol, ædepol, Caſtor, ecaſtor.

Hortandi. Hortandi: ut, Age, ſodes, ſultis, amabò, agedum, ehodùm, eia, agitè.

Prohibendi Prohibendi: ut, Ne, non.

Optandi. Optandi: ut, Vtinam, ſi, ô ſi, ô.

Excludendi. Excludendi: ut, Modo, dummodo, tantummodo, ſolummodo, tantùm, ſolum duntaxat, demum.

Congregandi. Congregandi: ut, ſimul, unà, pariter, populatim, univerſim, conjunctim, &c.

Segregandi. Segregandi: ut, Seorſim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, ſpeciatì, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, oſtiatim.

Diverſitatis. Diverſitatis: ut, Aliter, ſecus.

Eligendi. Eligendi: ut, Potius, potiſſimùm, imò, ſatiùs.

Intendendi. Intendendi: ut, Valde, nimis, nimium, immodicè, impendio, impensè, prorſus, penitus, funditus, radicitus, omnino.

Remittendi. Remittendi: ut, Vix, ægrè, paulatim, ſenſim, pedetentim.

Concedentis. Concedentis: ut, Licet, eſtò, demùs, ſit-ità, ſit-ſanè.

Negatæ ſolitudinis. Negatæ ſolitudinis: ut, non ſolùm, non tantùm, non modò, nedum.

Qualitatis,

Qualitatis: ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter. Qualitatis.

Quantitatis: ut, Parùm, minimè, maximè, ſummùm, ad-ſummùm, & ſimilia. Quantitatis

Comparandi: ut, Tam, quam, magis, minùs, maximè, minimè, æquè. Comparandi.

Rei non peractæ: ut, Fermè, fere, prope, propemodum, tantùm, tantum non, modò non. Rei non peractæ.

Demonſtrandi: ut, En, ecce, ſic, ut cùm dicimus, *Sic ſcribito*. Demonſtrandi.

Explanandi: ut, Id eſt, hoc eſt, quaſi dicas, putà, utputa, utpote. Explanandi

Dubitandi: ut, Forſan, Forſitan, fortaſſis, fortaſſe. Dubitandi.

Eventus: ut, Fortè, caſù, forte-fortunà. Eventus.

Similitudinis: ut, *Sic*, ſicut, ſicuti, ità, item, itidem, tanquam, quaſi, ceu, uti, velut, veluti. Similitudinis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur & regunt caſus comparativi & ſuperlativi: ut, Doctè, doctiùs illo, doctiſſimè omnium: ſimiliter, Bene, meliùs, optimè: Malè, pejùs, peſſimè: etiam, Sæpe, ſæpius, ſæpiſſime: Nuper, nuperrime & ſimilia. Comparatio.

SPECIES.

*S*pecies eſt duplex, Principalis, quæ ex ſe originem habet: ut, *Herì*, *cras*. Species adverbiorum.

Derivativa eſt eorũ, quæ nata ſunt aliunde: ut, *Furtim à furor*; *Strictim*, *à ſtringo*; *Humaniter*, *ab humanus*.

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, Recens, pro recenter: Torvum, pro torvè. Nomina fiunt adverbia.

FIGVRA.

Figura eſt duplex: *S*implex, ut Prudenter: Compoſita, ut Imprudenter.

¶ DE CONJUNCTIONE.

COnjunctio eſt pars orationis, quæ ſententiarum clauſulas aptè connectit.

ACCI-

ACCIDENTIA CONJVNCTIONI.

Accidentia Conjunct. Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGVRA.

Figura. Figura est duplex: Simplex, ut nam: Composita: ut namque.

POTESTAS.

Potestas. Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt: ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cum & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus.* Huc spectant & his contrariæ: ut, Nec, neque, neu, neve.

Suspensivæ Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cùm geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quod aliud semper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat. Nec sapit ista, nec sentit.*

Disjunctivæ. Aliæ disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, sive.

At istæ, cùm geminantur, Suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dictat.*

Discretivæ Aliæ Discretivæ: ut. Sed, sed-enim, at, ast, atqui, quidem, autem, quoque, scilicet, cæterum, verò, enim-verò, quod-si, verò, porro, quin.

Rationales. seu Illativæ. Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut, Ergò, ideo, igitur, itaquæ, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rem, ea-re: Cicer. *Ea-rè statim ad te Aristocritum misi.*

Causales. Aliæ Causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quod quoniam pro quia, quatenus, & ut, Virgil. *Audieras & fama fuit*: pro nam, vel quia fuit: quò *pro* quia, ut Cicer. *Non quò quicquam deest, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunã debet quisq; manere suam*, pro nam *vel* quia.

Aliæ

Aliæ Perfectivæ ſeu Abſolutæ: ut, Vtì, quò pro ut. Perfectivæ.

Ne & ut, pro *ne non*: Terent. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Ne, pro *ut non*: Cicero. *Opera datur judicia ne fiant.*

Aliæ Continuativæ: ut, Si, ſin, ni, niſi Continuativæ.

Aliæ Dubitativæ: ut, Ne, an, anne, num, numquid, utrum, necne. Dubitativæ

Aliæ Adverſativæ: ut, Etſi, quanquam, quamvis, licèt, tametſi: & aliæ id genus. Adverſativæ.

Aliæ Redditivæ earundem: ut, Tamen, attamen, ſed-tamen, veruntamen. Redditivæ.

Aliæ Diminutivæ: ut, ſaltem, at, certè, vel ut Cic. *Ne vel latum digitum diſceſſeris.* Diminutivæ.

Aliæ Electivæ: ut, Quàm, ac, atque, ut, quando pro quàm accipiuntur. Electivæ.

Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirum, autem, ſcilicet, quoque, nam, profectò, verò, enimvero, ſed-enim, enim pro *certè*. Expletivæ.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentiſſime, noſtras*
Juſſit adire domos? Ter. *At enim non ſinam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpoſitiones eſſe inveniuntur: ut Cum, quoties caſui jungitur, præpoſitio eſt. Cum.

In genere, Conjunctiones adeo tenui diſcrimine ab adverbiis diſcernuntur, ut quàm ſæpiſſime confundātur: ut, Quando, proinde, & ſimilia.

ORDO.

Ordo conjunctionum eſt triplex, nempe, Ordo conjunctionum.

Præpoſitivus: earum ſcilicet, quæ in ſententiarum exordio ponuntur. Præpoſitivus.

Subjunctivus: earum ſcilicet, quæ ſecundum in clauſula, vel tertium, vel ad ſummum quartum locum occupant. Subjunctivus.

Communis. Communis.

Ex

Ex conjunctionibus hæ imprimis præponi solent, Nam, quare, at, ast, atque, &, aut, vel, ne, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, nisi.

Præpositivæ

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem, verò enim.

Subjunctivæ quæ.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut; Horat. *Ludere qui nescit campestribus abstinet armis, Indoctúsque pilæ, discive, trochive quiescit.*

Encliticæ.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut, Dum, sis, nam, &c.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter et præponi, et postponi possunt, quales sunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

Communes.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Præpositiones postpositæ suis casibus.

Cum,	ut	Quibuscum.
Tenus,		Pube tenus.
Versus,		Angliam versus.
Usque,		Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimẽ, sive constructio. Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causa:

Secundum, Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accipit*, id est, *juxta aurem*: Aliud verò hic

hic, *Secundũ Deũ parentes amandi ſunt*, id eſt, *proximè poſt Deũ*: Aliud in hac oratione, *Secũdũ quietem ſatis mihi felix viſus ſum*, id eſt, *in quiete*, vel *inter quietem*.

Præpoſitiones accuſativum regentes.

Ex præpoſitionibus iſtæ accuſat. caſui adjunguntur,

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apud. Vir. *At bene apud memores veteris ſtat gratia*

Ante. Horat. ——— *dicíque beatus (facti*
Ante obitum nemo, ſupremáque funera debet.

Adverſus. *Ne Hercules quidem adverſus duos.*

Cis. *Cis Tameſim ſita eſt Ætonia.* (*ſines,*

Citra. } Hor. *Eſt modus in rebus, ſunt certi denique*
Vltra. } *Quos ultra citráque nequit conſiſtere rectum.*

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & Fortunam debet quiſque manere ſuam.* (*intra*

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam poſitus*

Circum, locale eſt: ut, *Circum montem.* (*Cicero.*

Circa. *Circa forum, Circa viginti annos.*

Circiter, tempus & numerum ſignificat: ut,
Circiter horam decimam.
Cæſar; *Circiter duo millia deſiderati ſunt.*

Contra. *Ne contra ſtimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicẽ ſupremáq; labra*

Infra. Ter. *Quem ego infra omnes infimum eſſe puto.*

Supra. Sal. *Dux hoſtium cum exercitu ſupra caput eſt*

Iuxta. Ter. *Cũ lucubrando iuxta ancillas lanã faceres*

Ob. *Fœda mors ob oculos verſabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ità fugias, ne prater caſam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Poſt. Hor. *O cives, cives, quærenda pecunia primũ eſt,*
Virtus poſt nummos.

Penes.

Penes. Ovid. *Me penes eſt unum vaſti cuſtodia mundi*
Trans. Hor. *Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.*

Præpoſitiones Ablativum regentes.

&. Terent. *A me nulla tibi orta eſt injuria.*
Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus; *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*
Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere cùm opus eſt, gaudeas.*
Abſque. Terent. *Abſque eo eſſet, Abſque pecunia miſerè vivitur.*
Cum. Mimus; *Damnũ appellandũ eſt, cum mala fama*
Clam. *Clam patre.* Et Plautus. *Clam patrem.* (*lucrum*
Coram. *Coram Senatu res acta eſt.*
De. *Sophiſtæ rixantur de lana caprina.*
E. *Qui falſum teſtimonium dixiſſe convictus erat, è ſaxo Tarpeio dejiciebatur.*
Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ ſunt.*
Pro. Mimus.; *Comes facundus in via pro vehiculo eſt.*
Præ. Terent. *Hinc aliquid præ manu dederis.*
Sine. Idem, *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*
Tenus. Virg. —— *capulóque tenus ferrum impulit ira.*

Præpoſitiones utrique caſui ſervientes.

Hæ quatuor utrumque caſum exigunt, ſed diverſâ fere ſignificatione.

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum eſt primum:* ſine motu.
Ovidius. *Inq. domos ſuperas ſcandere cura fuit:* motum quodammodo innuit.
Sub. Vir. *Sub lucẽ exportant calathis:* i. *paulò ante lucẽ*
Idem. —— *vaſto vidiſſe ſub antro.*
Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde ſuper viridi.*
Subter. *Subter terrã.* Vi. *Denſa ſubter teſtudine caſus*

Præpoſitiones nunquam extra compoſitionem repertæ.

Sunt & præpoſitiones, quæ nunquam extra compoſitionem inveniuntur: nimirum,

Am

Am,	Ambio,	Re,		Recipio,
Di, ut	Diduco,	Se,	ut	Sepono,
Dis,	Diſtrabo,	Con,		Condono.

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, Coagmento, coemo, coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio eſt pars orationis, quæ ſub inconditа voce ſubitò prorumpentem animi affectum demonſtrat.

Tot autem ſunt interjectionum ſignificationes, quot animi perturbati ſunt motus.

Exultantis: ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent: *I intro, hoi, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut, Hei, atat. Terent. *Hei vereor ne quid Andria oportet mali.*

Admirantis: ut, Papæ. Ter. *Papæ! nova figura oris.*

Vitantis: ut, Apage, Apageſis. Terent. *Apageſis, egon' formidoloſus?*

Laudantis: ut, Euge. Mar. *Citò, nequiter, euge beate.*

Vocantis: ut, Eho, oh, io. Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui! tu mihi illam laudas?*

Ex improviſo aliquid deprehendentis: ut, Atat. Ter. *Atat, data hercle mihi ſunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh. *Proh nefas!* Seneca, *Oh paupertas fœlix!*

Imprecantis: ut, Malùm, væ malùm. Ter. *Quid hoc (malum) infœlicitatis eſt?*

Ridentis: ut, *Ha, ha, he*, Terent. *Ha, ha, he, defeſſa jam miſera ſum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum eſt.*

Illud hîc obſervandum eſt, nomina quoque & verba

Aliæ partes fiunt interjectiones,

Verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgil. *Navibus infandum) amissis* Cicer. *Sed amabò te cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur

Atque hæc quidem de octo orationis partiũ Etymologia, quamlibèt crassâ (quod aiunt) Minervâ tradita sint pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferulâ defunguntur, abunde sufficere arbitramur. Quòd si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiúsque pervestigare, hunc ad Grammaticorum evolvenda perscrutandáque opera relegandum censemus. Quorum cùm magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiámque Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium orationis.

ATque de octo quidem orationis partibus, earumq; formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicitur, agemus.

Constructio quid sit.

Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexióque, juxta rectam Grammatices rationem.

Eâ verò est, quâ veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concordantiæ Grammatices.

Cæterùm, priusquam de partium orationis structurâ singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CON-

Syntaxis specialis vocis conjunctionis sive ora-
tionis. Et est dictio ordinativa, seu conversiva
positionis ora horis inter se juxta praxim
sive usum probatissimorum authorum pars
huius concordantia directa, figurata, et
regimen. concordantia est conveniens ac-
gradum triplex inter nom: et verbum num-
ero et persona. sub: et ad: numero casus
et gen: subiecti et Relati: gen: num: person

Personæ et numero rectis sua verba cohærent

Accipiat omnes civis Imperes nosci omnes parcę
metimur.

In his Verbis pluit fulminat fulgurat ningit
vesperascit lucescit &c sub intelliguntur Deus
natura, aer dies &c.

Sappositum Nihil est quicquid respondet isti -
si nomen non sit, velut Invariabile fluctus.

Aliquando verbum infinitum, adverbium
locum ordinem, aut dictio aliqua materialis
simplex supplet locum suppositi.
Dic mihi cras iste Posthumes quando venit.

Omnem credo dicam Nili dilexisse Supremum
Quid, rem factam (est) rem faciendam
significat.
Dico vel plura singularia habentur
pro pluralibus.

¶ CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

VErbum personale cohæret cum nominativo numero & personâ: ut, Concordantia prima.

Nunquam sera est ad bonos mores via.
Fortuna nunquam perpetuo est bona.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissime exprimitur, nisi causâ discretionis; ut, *Vos damnastis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratiâ; ut, Ter. *Tu es patronus, tu pater, si deseris tu, perimus*; quasi dicat, *præcipuè, & præ aliis tu patronus es.* Ovidius; *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris.*

In verbis quorum significatio ad homines tantùm pertinet, tertiæ personæ nominativus sæpè subauditur: ut, Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant, & in similibus: ut,

Terentius; *Fertur atrocia flagitia designâsse.*
Ovid. *Téque ferunt iræ pœnituisse tuæ.*

Non semper vox casualis est verbo nominativus, sed aliquando verbum infinitum: ut, Plaut. *Mentiri non est meum.* Aliquando oratio: ut, Verbum infinitum nominativus.

Ovid. *Adde quòd ingennas didicisse fideliter artes,*
Emollit mores, nec sinit esse feros.

Aliquando adverbium cum genitivo: ut, *Partim virorum ceciderunt in bello. Partim signorum sunt combusta.*

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuunt: ut, *Te rediisse incolumem gaudeo. Te fabulam agere volo.* Accusativus ante verbum infinitum.

Resolvi potest hic modus per *quòd* & *ut*, ad hunc modum: *Quòd tu rediisti incolumis, gaudeo. Ut tu fabulam agas, volo.*

Verbum inter duos nominativos diversorum numerorum

merorum positum, cum alterutro convenire potest; ut Terent. *Amantium iræ amoris redintegratio est.*
Ovid. *---quid enim nisi vota supersunt?*
Idem; *Pectora percussit pectus quoque robora fiunt.*
Virgilius. *---nihil hîc nisi carmina desunt.*

Exceptio. 2. Impersonalia præcedentem nominativum non habent; ut *Tedet me vitæ. Pertæsum est conjugii:* de quibus suo loco.

Appositio. Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur: ut, *Pars abiere. Uterque deludantur dolis.*

¶CONCORDANTIA *Substantivi & Adjectivi.*

Secunda concordantia. ADjectivum cum substantivo genere, numero & casu consentit: ut, Juven. *Rara avis in terris, nigroque simillima cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectuntur: ut,
Ovidius. *Donec eris fœlix, multos numerabis amicos, Nullus ad amissas ibit amicus opes.*
Seneca: *Non hoc primùm pectora vulnus mea sensérunt; graviora tuli.*

Nota. Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, *Audito regem Dorobernium proficisci.*

¶CONCORDANTIA *Relativi & Antecedentis.*

Tertia concordantia. RElativum cum antecedente concordat genere, numero & personâ: ut, *---vir bonus est qui? Qui consulta patrum, qui leges jura que servat.*

Nota. Nec unica vox solùm sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut, Terent. *Intempestæ ad eam veni, quod omnium rerum est primum.*

Suppositio. Relativum inter duo antecedentia diversorum generum

Appositum cum dignitate Suppositi quadrabit animatis praesertim inanimatis ventum dignissimum

Non prodest iucunde vivi nisi cum virtute vivatur. Cic.

Plurimus aequivalet vere collativae pricae Suppositi naturae est participium. Aperit de aliquis

Substantivum, genere, et casu per nubile fixo Adjectivum vocatur mobile, quia movetur de genere in genus, et Substantivum nomine fixi appellatur quod non moveatur, sed perse significet, et expressiens figitur quasi erat cruci fixum. Ter nostrum hunc gratiamur Itali. Laudanda rerum genere fulmina.

Omne Relativum cum praecedente quadrabit in eisdem, numerum, personam, genus, et primam quam vidam de Relativo caput. Sed

Appositum inter duo Suppositia diversorum numerorum aut generum collocatum ita ad posterius sulinde refertur, cum ratio ad prius

Primitivum possessivo inclusum Adjectivo et Relativo aliquando suppositum.

Duplex Enallage

Relativum aliquoties verbo Adjectivo suppositum.

Turpe est eos qui bene nati sunt turpiter vivere. Sen.

Majus exurunt quos secreto laverunt cura Sen.

Dictio praecedens certissima norma sequentis praebet Relativum et Adjectivum.

Fidos conquirunt patrio corpora secundum Est ubi posterius deinde dignabere casum.

generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut, Valerius Maxim. *Senatus aſſiduam ſtationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.*
Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant.
Cicer. *Propiùs à terra Jovis ſtella fertur, quæ Phaeton dicitur.*

Nunc cum poſteriore: ut, *Homines tuentur illum globum, quæ terra dicitur.*
Eſt locus in carcere, quod Tullianum appellatur.
In coitu lunæ quod interlunium vocant.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivũ reſpõdet primitivo, quod in poſſeſſivo ſubintelligitur: ut Terentius, *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas qui filiũ haberem tali ingenio prædituꝫ.* Ovid. *—noſtros vidiſti flentis ocellos.*

Caſus relativi.

Quoties nullus nomnativus interſeritur inter relativum & verbum, relativũ erit verbo nominativus: ut, Boet. *Felix, qui potuit Boni fontẽ viſere lucidũ.*

At ſi nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut, Ovid. *Gratia ab officio, quod mora tardat, abeſt.* Virg. *Cujus numen adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui ſimilem non vidi. Quo dignum te judicavi. Quo melius nemo ſcribit. Quem videndo obſtupuit. Lego Virgilium, præ quo cæteri poetæ ſordent.*

Subſtantivorum conſtructio.

Genitivus ſubſtantivi.

QVum duo ſubſtantiva diverſæ ſignificationis ſic concurrunt, ut poſterius à priore poſſideri quodammodo videatur, tum poſterius in genitivo ponitur: ut Juv. *Creſcit amor nũmi, quantũ ipſa pecunia creſcit. Rex pater patriæ. Arma Achillis. Cultor agri.*

1 a regula variæ ſyntaxeos.

Proinde hic genitivus ſæpiſſime in adjectivum poſſeſſivum mutatur: ut, *Patris domus, Paterna domus.*

domus. Heri filius, Herilis filius. Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. *Urbi pater est, urbique maritus. Herus tibi, mihi pater.*

EXCEPTIO.

Appositio. Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionē connectuntur: ut, Ovid. *Effodiuntur opes irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.*

Adjectivum singulare portionem denotans, fit neutrum, & mutat suum substantivum in genitivum: ut, *Tantúmne piscium? tantúmne cymbarum.* Cic. *Paululum pecuniæ. Hoc noctis.* Catul. *Non videmus id manticæ, quod in tergo est.* Juvenal. *Quantum quisque suâ nummorum servat in arcâ, Tantum habet & fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclipsim subaudito; ut in hujusmodi locutionibus; Terentius. *Ubi ad Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad Vestæ*: utrobique subauditur *templum.* Virg. *Hectoris Andromache*: subauditur *uxor.* Idem; *Deiphobe Glauci*: subauditur *filia.* Terent. *Hujus video Byrrham*: subaudi *servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentiùs in ablativo, vel genitivo; ut *Vir nullâ fide.* Ovid. *Ingenui vultûs puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut, Cicero. *Authoritate tuâ nobis opus est.* Gellius. *Pecuniam, quâ sibi nihil esset usus, ab iis, quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus adjective. Opus autem adjectivè pro Necessarius quandoque poni videtur, varieque construitur; ut, Cicero. *Dux nobis & author opus est.* Idem; *Dicis nūmos mihi opus esse ad apparatū triūphi*

Terentius.

Quamobrem idem significant, casu reclinantur eodem
substantiva eiusdem rei, eiusdem erunt casus

Adjectiva suis substantivis adhæ sequenti

Neutra dativus casus sub nominativi umbra.

Adjectivum in neutro genere sine substantivum
positum pro substantivo habetur.

Substantivi generis aut sexus, sic nomina tuadi

nomen aut verbum substantivum, et relativum
vel generativum, præst. Le adnexum substantivo
cum suo adjectivo quæ forma aut gratia reo
disciplinæ.
Finem quandet egius sorte quem postulat usus.

Illa quibus studium et oblivio cura Roatus,
Cognitio, timor aut contra meminere, Sceuios
Curam Timorem
Nescia omen hominum fati sortisque futurae.

Adjectiva sollicitus, secum, amicus, curiosus
memetus &c usurpantur etiam cum prae-
positionibus, ut de verbis sollicitus,
Conscius genitivo rei et interdum dativo
jungitur, sed semper dativo personae ut
Deinde ad vultum sceleris sibi conscia virgo.
Reus, verber, et sollicitus genitivo adhaerent
aut ablativo cum de, ut Reus de vi &c.
Compos, impos, particeps, consors, exors
potens, impotens casum rationem postulant
Partitiva genitivo gaudent.
Partitiva regunt genitivo, numeralia nomen
Omne superlativum medium gradus atque supremum
Unde genus sibimet potuerunt dignoscere certum
nonnulla partitivo conveniunt cum suppleto
ut Rosa omnium florum est suavissima
Leo animalium est fortissimus

Terentius. *Alia quæ opus ſunt para.*
Cicero. *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, tibi multùm opus non fuiſſe.*

Adjectivorum Conſtructio.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ deſiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria ſignificant, genitivum adſciſcunt; ut, Adjectivorum conſtructio.

Plinius. *Eſt natura hominum novitatis avida.*
Virg. *Mens futuri præſcia.* Idē; *Memor eſt obrevis ævi.*
Ter. *Imperitos rerum, eductos liberè, in fraudem illicis.*
Silius. *Non ſum animi dubius, ſed devius æqui.*
Cicero. *Græcarum literarum rudis.*

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur; ut, *Audax ingenii.* Ovid. *Tempus edax rerū.* Sen. *Virtus eſt vitiorum fugax.* Hor. *Vtilium ſagax.* Idem; *Propoſiti tenax.* Virg. *Tam ficti pravique tenax, quam nuncia veri.* Plaut. *pecuniarum petax, &c.* Verbalia in ax. ax

Ingens præterea adjectivorum turba, nullis certis regulis obſtricta, caſum patrium poſtulat. Quorum farraginem ſatis quidem amplam congeſſerunt Linacrus & Deſpauterius. Tu vero crebrâ lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè poſita, interrogativa quædam & certa numeralia, genitivo plurali, à quo & genus mutuantur, gaudent; ut, Cicero. *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idq; Athenis, abundare oportet præceptis inſtituti ſq; philoſophiæ, propter ſuma & doctoris authoritate & urbis; quorū alter te ſcientiâ augere poteſt, altera exemplis. Vtrum horum mavis accipe.*
Ovid. *Quiſquis fuit ille Deorum.*
Terent. *An quiſquam hominum eſt æquè miſer, ut ego?*
Virgilius----*divûm promittere nemo auderet.*

Tres fratrum. Quatuor judicum. Sapientum octavus quis fuerit, nondum constat.
Primus regum Romanorum fuit Romulus.

In alio tamẽ sensu ablativũ exigunt cũ præpositione: ut, *Primus ab Hercule. Tertius ab Æneâ.*

In alio verò sensu dativum; ut, Virg.— *Nulli pietate secundus.*

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, E, de, ex, inter, ante; ut, Ovid. *Est deus è vobis alter.* Idem; *Solus de superis.* Virg. *Primus inter omnes.* Idem; *Primus ibi ante omnes, magnâ comitãte catervâ*
Laocoon ardens summa decurrit ab arce.

Interroga. Interrogativum et ejus redditivum ejusdem casus & temporis erunt; ut, *Quarum rerum nulla est satietas? Divitiarum. Quid rerum nunc geritur in Anglia? Consulitur de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio sit possessiva: ut, *Cujum pecus? Laniorum.* Aut per dictionem variæ syntaxeos: ut, *Furtíne accusas, an homicidii? Utróque.*

Comparativa et superlativa, accepta partitivè genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, *Manuum fortior est dextra. Digitorum medius est longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cùm per E, ex, aut inter exponantur: ut, *Virgilius poetarum doctissimus*: i. e. *ex poetis*, vel *inter poetas.*

Comparativorum constructio. Comparativa cum exponantur per *quàm*, ablativum adsciscunt: ut, Horat. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum*; id est *quàm aurum quàm virtutes.* Adsciscunt et alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut,
Cicer. *Quanto doctior es, tanto te geras submissius.*

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utriq; gradui apponuntur: ut, Catul. *Tanto tu pessimus omnium*

Quam post collativa, Solent exponere Sexto
magis habet aliquando rationem adjectivi
nominis, comparativi, item malo.

In aliis Comparativa et Superlativa appo-
sitivorum usum retinent, ut Naturae de-
liciissimi eorum, quae nudius anni per-
cepimus.

Adjectiva quibus favor est, aut gratae voluntas
obsequium vel contra imperium-frena dativo
gratia, congruentia, proximitas, applicatio, dili-
cultas, fidelitas, facilitas, aequalitas per
propinquitas, et contra.
Vide longe nequam vel cui significatur aptum
dissimile aut contrà dandi substernit casum.
Haec earum similis lege cassibus Val. mea
saepe solet similis filius esse patris.
Dissimilitudinem, aut affinitatem ut
etiam proprium est superstet.

Genitivo genitivo rei, et interdum dativo
jungitur sed semper dativo persona ut
Veni sed vultum sceleris fili consci a vitys

Dandi vel genitum casum cupiunt alienus
proprius communis, communis junge superstes
immunis, et alienus usurpantur etiam
cum praepositionibus. si proprius est su-
perstes propius dativo, communem etiam
genitivo gaudent.

omnium poeta, Quanto tu optimus omnium patronus. Eraſ. *Nocturnæ lucubrationes longè periculoſiſſimæ habentur. Longe cæteris peritior es, ſed non multo melior tamen.* Juven. *Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur. Major & maximus ætate. Major & maximus natu.*

DATIVUS.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, ſimilitudo, diſſimilitudo, voluptas, ſubmiſſio, aut relatio ad aliquid ſignificatur, in dativum tranſeunt: ut, Virgilius. *Sis bonus ô fœlixque tuis.* Martial. *Turba gravis paci, placidæque inimica quieti. Eſt finitimus oratori poeta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.* Martial. *Jucundus amicis. Omnibus ſupplex.* Horat. *Si facis ut patriæ ſit ideneus, utilis agro.* Commodum Incommodum, &c.

Huc referuntur nomina ex Con præpoſitione compoſita: ut, Contubernalis, commilito, conſervus, cognatus, &c. Compoſita cum Con.

Quædam ex his quæ ſimilitudinem ſignificant, etiam genitivo gaudent: ut, Similitudo.

Lucanus. *Quem metuis, par hujus erat.* Terentius. *Patres æquum eſſe cenſent, nos jamjam à pueris illico naſci ſenes, neque illarum affines eſſe rerum, quas fert adoleſcentia.* Idem. *Domini ſimilis es.* Auſon. *Mens conſcia recti.* Virgilius. *Præterea regina tui fidiſſima dextrâ*
Occidit ipſa ſuâ.

Communis, alienus, immunis, variis caſibus ſervi- Communis, alienus, immunis variis caſibus ſerv.
unt: ut, Cicero. *Commune animantium omnium eſt conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors omnibus communis. Hoc mihi tecum commune eſt.* Saluſt. *Non aliena conſilii.* Sen. *Alienus ambitioni.* Cicero. *Non alienus à Scævolæ ſtudiis.* Ovid. *Vobis immunibus hujus Eſſe mali dabitur.*

Plinius. *Caprificus omnibus immunis eſt.*
Immunis ab illis malis ſumus.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accuſativo cum præpoſitione adjunguntur: ut, Cic. *Natus ad gloriam.*

In bilis & dus. Verbalia in *bilis* accepta paſſivè, ut & participia, ſeu potius participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut,
Mar. *O mihi poſt nullos Juli memorande ſodales.*
Statius. *----nulli penetrabilis aſtro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitud. menſura. Magnitudinis menſura ſubjicitur adjectivis magnitudinem indicantibus in accuſativo: ut, *Gnomon ſeptem pedes longus, umbram non amplius quatuor pedes longam reddit.*

Interdum & in ablativo: ut,
Columella. *Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*

Interdum etiam & genitivo; ut, Columel. *In morem horti areas latas pedum denum, longas pedum quinquagenum facito.*

ABLATIVUS.

Copia & inopia. Adjectiva quæ ad copiam egeſtatémve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent: ut, Plaut. *Amor & melle & felle eſt fœcundiſsimus.*
Horat. *Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.*
Virgilius. *At feſſæ multâ referunt ſe nocte minores, Crura thymo plena.*
Idem; *Quæ regio in terris noſtri non plena laboris?*
Idem; *Dives opum, dives pictai veſtis & auri.*
Perſius. *O curvæ in terras animæ, & cœleſtium inanes! Expers fraudis. Gratiâ beatus.*

Diverſitas. Nomina diverſitatis ablativum ſibi cum præpoſitione ſubjiciunt: ut, Virg. *Alter ab illo. Aliud ab hoc. Diverſus ab iſto.*

Nonnunquam etiam dativum: ut, *Huic diverſum.*

Cauſa. Adjectiva regunt ablativum ſignificantem cauſam:

† sic necessarius, facilis, indentus, habilis prom
ptus, opportunus, proclivis, assuetus, expositus
appositus idoneus.

In quarto sextove rei mensura quiescit
Longus latus altus crassus profundus sunt
adiectiva mensurae

Copia mobilitas vel si fig nabur egestas
His genitum fas est aut sexta jungere casus
Quadas assumitur praepositio nibus, ut liberanabu

Substantiva et ablativum regit causa vel
modi ut tarda est predium exercitatione
celeritas.

Contentus, fretus, fretum sic predita optat
Dignus et indignus dativis his genitivum duobus
Adiectiva regunt ablativum et nonnun-
quam genitivum partis affectus, Adim-
pleti, alat similis circumstantia, ut
crine ruber niger ore, brevis pede lumine
lesus. Ablativum partis frequenter
in accusativum mutant Poetae, ut
Deiphobum vidi lacerum crudeliter ora

sam: ut, *Pallidus ira. Incurvus senectute. Livida armis brachia. Trepidus morte futurâ.*

Mensura vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo: ut, *Facies miris modis pallida. Nomine Grammaticus, re barbarus. Longo proximus intervallo.* Vi. Cicero. *Sum tibi natura parens, præceptor consiliis.* Virgilius ----*Trojanus origine Cæsar. Spe dives, re pauper. Syrus natione.* Modus rei.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt: ut, Terent. *Dignus es odio. Qui filium haberem tali ingenio præditum.* Virg. *Atque oculis capti fodêre cubilia talpæ.* Idem; *Sorte tuâ contentus abi.* Dignus, &c.

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant: ut, Ovid. *Militia est operis altera digna tui.* Virgilius. *Descendam magnorum haud quaquam indignus avorum.*

¶ Pronominum Constructio.

MEi, tui, sui, nostri, vestri, genitivi primitivorum ponuntur cum passio significatur: ut, *Languet desiderio tui.* (*nostri.* Ovid. *Parsq; tui latitat corpore clausa meo. Imago* Primitiva.

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, *Favet desiderio tuo. Imago nostra*, id est, *quam nos possidemus.* Derivativa.

Nostrûm & vestrûm genitivi sequuntur distributiva, partitiva, comparativa, & superlativa; ut, *Unusquisq; vestrûm. Nemo nostrûm. Ne cui vestrûm sit mirum. Major vestrûm. Maximus natu nostrûm.*

Hæc possessiva, Meus, tuus, suus, noster, & vester, hos genitivos post se recipiunt, Ipsius, solius, unius, duorū, trûm, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujusque; & genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut, *Ex tua ipsius animo conjecturam feceris.* Possessiva.

Cic.

Cic. *Dico mea unius opera Rempublicam esse liberatã.*
Idem; *Meum solius peccatum corrigi non potest.* (*lior.*
Eras. *Noster duorũ eventus ostendat, utra gens sit me-*
In sua cujusq; laude prætãtior. Nostra omniũ mẽoria.
Brut. ad Cic. *Vestris paucorum respondet laudibus:*
Hor. --- *scripta Cũ mea nemo legat, vulgo recitaret i-*
mentis.

Sui & Suus reciproca. Sui & Suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod præcessit in eadem oratione: ut, *Petrus nimium admiratur se. Parcit erroribus suis.*

Aut annexa per copulam: ut› *Magnopere Petrus rogat, nè se deseras.*

Ipse. Ipse ex pronominibus solum trium personarum significationem repræsentat: ut,
Ipse vidi, ipse videris, ipse dixit.

Et nominibus pariter ac pronominibus adjungitur: ut, *Ipse ego, ipse ille, ipse Hercules.*

Idem. Idem, etiam omnibus personis jungi potest: ut, *Ego idem adsum.*
Terent. *Idem has nuptias perge facere.*
Virgil. *Idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonstrativa hic, ille, iste. Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic, mihi proximũ demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, & iste. Ille, tum usurpatur› cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* Iste verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut, Terent. *Istum amulum quoad poteris ab ea pellito.*

Hic & ille. Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur, Hic, ad posterius & propius; Ille ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut, Col. *Agricolæ contrarium est pastoris propositum: ille quam maximè subacto & puro solo gaudet, hic novali graminosóque: ille fructum è terra sperat, hic è pecore. Est* tamen

Quæ substant passiva vocandi verbaq; gest.
cum spectant eadem recti comitantur utriusq;

Quicquid est cui dominus inserit is apud
te. est, tuum non est. Sen.

Vere est enim stultorum magistrum esse

men, ubi è diverſo pronomen *Hic* ad remotius ſuppoſitum referri invenias, et *Ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus poſt verbum.

VErba ſubſtantiva, ut Sum, forem, fio, exiſto: verba vocandi paſſiva, ut Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor; et iis ſimilia, ut ſcribor, ſalutor, habeor, exiſtimor: item verba geſtus, ut Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut, *Deus eſt ſummum bonum.* *Perpuſilli vocantur nani. Fides religionis noſtræ fundamentum habetur. Malus paſtor dormit ſupinus.* Lactantius. *Homo incedit erectus in cœlum.* Nominat. utrinque.

Denique omnia ferè verba poſt ſe nominativum habent adjectivi nominis, quod cum ſuppoſito verbi caſu, genere et numero concordat: ut, Infiniti verbi conſtructio.

Rex mandavit primus extirpari hæreſin.
Pii orant taciti. Boni diſcunt ſeduli.

Infinitum quoq; utrinq; eoſdem caſus habet, præcipue cum verba optandi, eiſq; ſimilia accedunt: ut, *Hypocrita cupit videri juſtus. Hypocrita cupit ſe videri juſtũ. Malo dives eſſe quàm haberi. Malo me divitẽ eſſe quàm haberi.* Claud. *Vivitur exiguo meliùs, natura beatis Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognoverit uti.*

Martial. *Nobis non licet eſſe tam diſertis,* vel *diſertos.*
Terentius. *Expedit bonas eſſe vobis.*
Ovidius. *Quo mihi commiſſo non licet eſſe piam.*

Quamvis in his poſtremis exemplis ſubaudiuntur accuſativi ante verba infinita. *Nos eſſe diſertos. Vos eſſe bonas. Me eſſe piam.*

Genitivus poſt verbum.

SUm genitivum poſtulat, quoties ſignificat poſſeſſionem, aut ad aliquid pertinere: ut, Sum ſigni. poſ. gen. à reg. variæ ſyntaxeos.

Virgilius. ——*pecus eſt Melibœi.*

Cicero.

Cicero. *Adoleſcentis eſt majores natu revereri.*
Virg. *regũ eſt Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.*

Excipiuntur nomina, et pronomina poſſeſſiva in neutro ſingulari poſita: ut, *Non eſt meum contra authoritatem Senatûs dicere.*
Terent, *Eia, haud veſtrum eſt iracundos eſſe.*
Humanum eſt iraſci.
Flocci, nauci, nihili, pili, aſſis, hujus, teruncii, his verbis, æſtimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur: ut, *Ego illum flocci pendo. Nec hujus facio, qui me pili æſtimat.*

Singularia ſunt iſta; *Æqui boni conſulo. Æqui boni facio*, id eſt, *in bonam accipio partem.*

Accuſandi verba, &c. 3. regula variæ ſyntaxeos.

Verba accuſandi, damnandi, monendi, abſolvendi, et conſimilia, genitivum poſtulant, qui crimen ſignificet; ut, (tet
Plaut. *Qui alterũ incuſat probri ipſum ſe intueri oportet.*
Ciceco. *Etiam ſceleris condemnat generum ſuum.*
Ovid. *Parce tuum vatem ſceleris damnare Cupido.*
Admoneto illum priſtinæ fortunæ. Furti abſolutus eſt.

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, vel cum præpoſitione, vel ſine præpoſitione; ut Cic. *Si in me iniquus es judex, condemnabo eodem ego te crimine.* Gellius. *Vxorem de pudicitiâ graviter accuſavit.* Cic. *Patavi eâ de re admonendum eſſe te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, et ſuperlativus gradus, non niſi in ablativo id genus verbis ſubduntur; ut, *Accuſas furti, an ſtupri, an utroq;?* ſive de *utroq;? Ambobus*, vel *de ambobus? Neutro* vel *de neutro? De plurimis ſimul accuſaris.*

Satago. &c. Satago, miſereor, miſereſco, genitivũ admittunt; ut, Terent. *Is rerum ſuarum ſatagit.*
Virgil.----- *oro miſerere laborum*
Tantorum, miſerere animi non digna ferentis.
Statius. *Et generis miſereſce tui.*

At

Sum genito gaudet, quodlie possessio fertur
sed cum proprietas, vel minus significatur
Alterius non sit qui suus esse potest Ovid
consentire mala sua non est hominis
ne ferre non est viri
murus vel propugnaculum.
Humanum est errare bellinum verò
perseverare in errore. Cicero
Qui magni estimat libertatem pauca
omnia alia estimat. Sen.
si damnant purgant accusantur verba mendax
Vor patriam officii pena vel criminis ojlanst
aut penam praeter accusatorum personae
x Sed sub indelecta.

Vult genitum salago, miserere sic miserisco

Gignendi casu aut quarum Reminiscor habebit
Obliviscor item memini, verbumq; Recordor
x iecordor.
Observandum est non lecti post memini et
obliti me, te, se, sed mei, tui, sui.

Horsan. potior jungitur genitivo per Ellipsin
ut potiri rerum i. e imperio rerum.

pronomen ponerei. cui quid? post verba dativi.
Quadam tamen non feruntur in dativo sed
accusa: cum prepositione ad, ut vero proveho
invehendo, conquer horror invito excido me sto
accerso impedio, attinet pertinet spectat.
Quae credit prodest, placet auxiliatur obaudit
vel contra vandi poterit constringere. casum
Verba fidendi, desperandi commodandi incō-
modandi placendi displicendi auxiliandi
impediendi, obediendi oppugnandi dativum
requirunt. Excipe laedo offendo, juvo quae
accusativum postulant.
Si venia imperium vel significabitur illi,
vel eventus sequetur verbo dativus
Verba parcendi, imperandi, irascendi et
consulendi gaudent dativi
medert aliquando legitur cum accusativo
Iubeo sapius

At miſereor et miſereſco, rarius cum dativo legun- Miſereor, &c.
tur: ut, Sen. *Huic ſuccurro, huic miſereor.*
Boetius. *Dilige jure bonos, & miſereſce malis.*

Reminiſcor, obliviſcor, memini, genitivum aut ac- Reminiſcor &c.
cuſativum deſiderant: ut, *Datæ fidei reminiſcitur.*
Proprium eſt ſtultitiæ aliorum vitia cernere, obliviſci ſuorum. Ter. *Faciam ut meiq; ac hujus diei, ac loci ſemper memineris.* Plaut. *Omnia quæ curant ſenes meminerunt. Memini de hac re, de armis, de te,* id eſt, *mentionem feci.*

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur; ut, Potior gen. aut ablat.
Plaut. *Romani ſignorum & armorum potiti ſunt.*
Virg. *Egreſſi optata Troes potiuntur arena.*

Dativus poſt verbum.

OMnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt dati- Verba acqui. poſita dat. regunt.
vum ejus rei, cui aliquid quocunq; modo acquiritur; ut, Plaut. *Mihi iſtîc nec ſeritur, nec metitur.*
Virg. *Neſcio quis teneros oculos mihi faſcinat agnos.*

Huic regulæ appendent varii *generis verba.*

Inprimis, verba ſignificantia commodum aut in- Commodum & incommodum.
commodum regunt dativum; ut, Virg. *Illa demum votis reſpondet avari Agricolæ.*
Non potes mihi commodare, nec incommodare,
Idem. ——*validis incumbite remis.*
Suam eruditionem tibi acceptam fert. Exceptio.

Ex his quædam efferuntur etiam cum accuſativo: ut, Cicero. *Unum ſtudetis omnes, unum ſentitis.*
Plaut. *Si ea memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora eſt.*
Cicero. *In hæc ſtudia incumbite. Naturáne plus ad eloquentiam conferat, an doctrina.*
Feſſum quies plurimùm juvat.

Verba comparandi regunt dativum.
Virg. ——*ſic parvis componere magna ſolebam.*

Fratri

Fratri se & opibus & dignatione adaquavit.

Interdum additur ablativus cum præpositione: ut, *Comparo Virgilium cum Homero.*

Aliquando accusativus cum præpositione Ad: ut, *Si ad eum comparatur, nihil est.*

Verba dandi. Verba dandi & reddendi, regunt dativum, ut *Fortuna multis nimium dedit, nulli satis. Ingratus est, qui gratiam bene merenti non reponit.*

Hæc variam habent constructionem; *Dono tibi hoc munus; dono te hoc munere.*

Cicero. *Huic rei aliquid temporis impertias.*

Terent. *Plurimâ salute Parmenonem summum suum impertit Gnatho. Aspersit mihi labem: Aspersit me labe. Instravit equo penulam: Instravit equum penulâ.*

Ovid. *Vt piget infido consuluisse viro*, id est, *dedisse consilium*, vel etiam *prospexisse.*

Lucan. *Rectoremque ratis de cunctis consulit astris*, id est, *petit consilium. Consule saluti tuæ*, id est, *prospice.*

Ter. *Pessimè istuc in te atq; in illum consulis*, i. *statuis. Metuo, timeo, formido tibi*, vel *de te*, i. *sum solicitus pro te. Metuo, timeo, formido te*, vel *a te*: scilicet, *ne mihi noceas.*

Verba promittendi. Verba promittendi ac solvendi regunt dativum: ut, Cicero. *Hæc tibi promitto, ac recipio sanctissimè esse observaturum.*

Cicero. *Æs alienum mihi numeravit.*

Verba imperandi. Verba imperandi et nuntiandi dativum requirunt: ut, Horat. *Imperat aut servit collecta pecunia cuique.* Idem, *Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe caveto.*

Dicimus, *Tempero, moderor tibi* et *te. Refero tibi*, et *ad te. Itẽ, Refero ad Senatũ*, id est, *propono. Scribo, mitto tibi* et *ad te. Do tibi literas*, ut ad aliquem teras. *Do ad te literas*, id est, *mitto ut legas.*

Verba fidendi dativum regunt: ut, Horat.

——*vacuis committere venis Nil nisi lene decet.*

Mulieri

+Verba comparandi admittunt vel cum
+ Dativum ferantur, voco, paleo, doleo
nubo, heereq; insidior proximo.

pennullis varia occurit constructio verbis
occumbere mortem et morti.

Virtus fama decus divina humanaq; pulchris
Divitiis parent opes.

Sum cum progenie nisi possidge dativis
Fessibus mors est in jannis, juvenibus in
insidiis. Jen.

Verba regunt dandi casum, si particula obtendit sub inder, adjuro prosit, superadditur illi
sed dlatro, antecedo, ante cello anteo antesto
antevenio, anteverto, allendo, condono
illudo, insulto, insulto, incumbo, precedo
praecurro, praeco, praestolor dic eadem significatione dativum vel accusativum regunt
~~confero condono condueo illudo insulto~~
~~insulto, incumbo praecedo~~
confero, condono, illudo, insulto insul
to, incumbo, praecedo praecurro, praeco praestolor dic eadem significatione dativum
vel accusativum regunt.

Mulieri nè credas, ne mortuæ quidem.

Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt: ut, *Semper obtemperat pius filius patri. Quæ homines arant, navigant, ædificant, virtuti omnia parent. Ipsum hunc orabo, huic supplicabo.*

Persius.---*venienti occurrite morbo.*

Ignavis precibus Fortuna repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut, *Ad amorem nihil potuit accedere. Hoc accessit meis malis. Illud constat omnibus,* seu, *inter omnes.*

Teren.---*Hæc fratri mecum non conveniunt.*

Juven. *Sævis inter se convenit ursis. Auscultò tibi,* id est, *obedio. Auscultò te,* id est, *audio. Adamas disidet magneti,* seu, *cum magnete. Certat cum illo,* & Græcanicè *illi.* Catul. *Noli pugnare duobus,* id est, *contra duos.* Virg. *Tu dic mecum quo pignore certes.*

Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, *Vtrique mortem minatus est.* Terent. *Adolescenti nihil est quod succenseat.* Verbi minandi.

Sum cum compositis, præter Possum exigit dativum: ut, *Rex pius est reipub. ornamento. Mihi nec obest, nec prodest.* Hor. *Multa petentibus desunt multa.* Sum.

Dativum postulant verba composita *cum his præpositionibus.* Verba composita.

Præ: Cicer. *Ego meis majoribus virtute præluxi.*

Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, prævertor, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. *Albo Gallo ne manum admoliaris.*

Con. *Conducit hoc tuæ laudi. Convixit nobis.*

Sub. Terent. *Subolet jam uxori, quod ego machinor.*

Ante. Cic. *Inquisitionem pacem justissimo bello antefero.*

Post. *Posthabeo, postpono famæ pecuniam.*

Virg. *Postposui tamen illorum mea seria ludo.*

Terent. dixit. * *Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.*

Ob

Ob. Ter. *Quum nemini obtrudi poteſt, itur ad me.*
In. *Impendet omnibus periculum.*
Inter. Cicer. *Ille huic negotio non interfuit modò, ſed etiam præfuit.*

Varia conſtructio. Pauca ex his mutant dativum aliquóties in alium caſum: ut, Quint. *Præſtat ingenio alius alium. Multos virorum anteit ſapientiâ.* Terent. *In amore hæc inſunt vitia.* Plin. *Interdico tibi aqua & igni.*

Eſt pro habeo. Eſt pro habeo dativum exigit; ut,
Perſi. *Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.*
Virg. *Eſt mihi namque domi pater, eſt injuſta noverca*

Suppetit. Huic confine eſt ſuppetit: ut,
Horat. *Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit uſus.*

Gemin. dativ. Sum, cum multis aliis geminum adſciſcit dativum: ut, *Exitio eſt avidis mare nautis.*
Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis!
Nemo ſibi mimos accipere debet favori.

Dativus feſtivitatis. Eſt ubi hic dativus, *Tibi*, aut *ſibi*, aut etiam *mihi*, nullâ neceſſitatis, at feſtivitatis potius causâ additur: ut, *Ego tibi hoc effectum dabo.* Ter. *Expedi mihi hoc negotium. Suo ſibi hunc jugulo gladio.*

ACCVSATIVVS POST VERBVM.

Verba tranſitiva. VErba tranſitiva cujuſcunq; generis, ſive, activi, ſive cómunis, ſive deponentis, exigunt accuſativum: ut, Hor. *Percontatorem fugito, na garrulus idem eſt.* Idem; *Nec retinet patulæ cómiſſa fideliter aures.* Vir. *Imprimis venerare deos. Aper agros depopulatur.*

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intranſitiva atq; abſoluta, accuſativum admittunt cognatæ ſignificationis: ut, Cic. *Tertiam ætatem hominum vivebat.* Neſtor. Virg. —*longam incomitata videtur Ire viam.* Plaut. *Duram ſervit ſervitutem.*

Hunc accuſativum mutant authores non raró in ablativum: ut, Plaut. *Diu videor vitâ vivere. Ire rectâ vitâ.* Sueton. *Morte obiit repentinâ.*

Sunt

confero condono, conduco, accedo meum
applico, converto dativum vel accusativus
cum prepositione ad.
Hospitio invenio, adnitor alloquor, ad-
spuo, invado, praverto, jubeo, obeo, ovido
adjuro accusativum petere regunt
Interdico dativum et ablativum, fugio
fedeo ebullio indo.

Immodicis brevis est ala et rara senecitus.

Sum gaudet duplici, hic plurima verba dativo
ut do, duco, verto tribuo, habeo. post hujusmodi
verba prior dativus pro nominativo
ponitur aliquando accusativo locum
habet ut hesio quid hoc verba vitio
mihi pro vitium. priorem personae
alterum eximendi abstinendi.

Quorum transit opus, post fumunt omnia quarta
vocantur transitiva quorum significatio alio
transit in illud. Intransitiva sive absoluta
neutra, verba quorum actio perficitur intra
ut vivo. verba ad sensus pertinentia saepe
pro activis fumuntur, olet, sapit, sonat
spirat. e odere, sapore, sono, spiritu
exprimit. et accusativus post verba variatur
in nominativum, mutando activam passiva

Cognati quartum sermonis neutra tenent
quando hunc accusativum mutant aut hanc
in ablativum ad modum actionis qui dicunt
consent referendam.

Si docendi mittendi vel significandi verba regunt
[illegible] ablativo [illegible] ejusdem generis quarta
[illegible] variatis sola per prepositiones per tertia
secundum ut circa, adverb. secundum legem
i.e. juxta legem. Item ut legi me hoc i.e. ad
hoc. Ex his rogo exoro posco doceo edoceo
moneo et ad munera, accusativum vel sch-
ema retinent etiam in passiva, ut Rogantur scientiam

Tonemodum, causamve, aci instrumentalis, secta
materiam genus et patriam partemve, quandoque
per effectum sive membrum rerum quarum
genitivo ponitur, videlicet in accusativo
transit ossa, supple, quoad vel secundum
ut Graecis κατὰ

o κλιτὸν Thomas R

Sunt quæ figuratè accuſativum habent : ut, Accuſat. fig.
Virgil. —— *Nec vox hominem ſonat, ô Dea certè !*
Juven. *Qui curios ſimulant, & Bacchanalia vivunt.*
Horat. *Puſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.*

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, docendi, veſtiendi, duplicem regunt accuſativum : ut, *Tu modò poſce Deum veniam. Dedocebo te iſtos mores. Ridiculum eſt te me admonere iſtud.* Verba rogandi, &c.
Terent. *Induit ſe calceos, quos priùs exuerat.*

Rogandi verba, interdum mutant alterum accuſativum in ablativum : ut, Exceptio. 1.
Virg. *Ipſum obtestemur, veniamque oremus ab ipſo.*
Terent. *Suſpicionem iſtam ex illis quære.*

Veſtiendi verba interdum mutant alterum accuſativum in ablativum, vel dativum : ut, *Induo te tunicâ,* vel *tibi tunicam.* Exceptio. 2.

ABLATIVUS POST VERBUM.

QUodvis verbum admittit ablativum ſignificantem inſtrumentum, cauſam, menſuram, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Ut, *Dæmona non armis, ſed morte ſubegit Jeſus.*
Horat. *Naturam expellas furcâ licèt, uſquè recurret,*
Virg. *Hi jaculis, illi certant defendere ſaxis.*

CAUSA.

Ut, Ter. *Gaudeo (ita me dii ament) gnati cauſa.*
Vehementer irâ excanduit.
Horat. *Invidus alterius rebus macreſcit opimis.*

MENSURA.

Magno intervallo illum ſuperat.
Pleno ſe proluit auro. Virg.

MODUS ACTIONIS.

Ut, *Mirâ celeritate rem peregit.*
Juven. *Invigilate viri, tacito nam tempora greſſu*
Diffugiunt, nullóque ſono convertitur annus.

Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate laborem;*
Jam veniet tacito curva senecta pede.

Exceptio. Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur præpositio: ut, *Baccharis pra ebrietate.*
Summa cum humanitate tractavit hominem.

Nomen pretii. Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in ablativo casu: ut, *Teruncio, seu vitiosa nuce non emerim.*
Livius. *Multo sanguine ac vulneribus ea victoria stetit.*

4. reg. Var. Syntax. Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine substantivis: ut,
Terent. *Redime te captum quàm queas minimo. Vili venit triticum.*
Senec. *Constat parvo fames, magno fastidium.*

Exceptio. Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, Tâti quanti, pluris, minoris, tantidé, quantivis, quantilibet, quanticunq;: ut, Cic. *Tanti eris aliis, quanti tibi fueris. Non vendo pluris, quàm alii, fortasse etiam minoris.*
Ovid. *Vix Priamus tanti, totáque Troja fuit.*
Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut,
Aul. Gel. *Tantâ mercede docuit, quantâ hactenus nemo. Minore pretio vendidi, quàm emi.*

Valeo. Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut, Varr. *Denarii dicti, quòd denos æris valebant: quinarii, quòd quinos.*

Verba abundandi. Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, ablativo gaudent: ut,
Terent. *Amore abundas Antipho:*
Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentē.
Sallust. *Sylla omnes suos divitiis explevit.*
Terent. *Hoc te crimine expedi.*
Cic. *Homines nequissimi quibus tē onerant mendaciis?*
Virg. *Ego hoc te fasce levabo.*
Sallust. *Aliquem familiarem suo sermone participavit.*

Exceptio. Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut, Virgil.

Quàm

Ex de, cum, adduntur materia et modo, pars affecta, sive membrum nonnunquam ingeni- vis ponitur

nominades prelii Sesto quibus excipe denti

sic huius, plurimi, parviminimi, boni, quib- inteligi prodest (pretio)

Defectus quibus est aliquis vel cujus verbis additur Sextus casus, gerundo Secundus Verbis implendi, venerandi, liberandi, actionis et his contraria accusativum ablativo excipiunt, ut oculos natura membranis tenuissimis vestivit et Sepsit. etc.

Hoc Sextum, potior fruor utor fungor amabilis
ipse nitor.

Quæ volunt, arent, Aqueo cenſere notantur
Diſſidium quibus eſt aliqua aut diſtantia caſu
Dandi optant, Sexto quem mutant præpoſi

Verbis quæ vim comparationis obtinent
Proteſt accuſativum adijcitur Ablativus
Quo fit cum menſuram excessûs As

Quàm dives nivei pecoris, quàm lactis abundans?
Terent. *Quasi tu hujus indigeas patris.*
Quid est, quod in hac causa defensionis egeat?
Virg. *Implentur veteris Bacchi, pinguisque ferina.*
Idem; *Postquam dextra fuit cædes saturata.*
Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquam tui carendum quod erat.*
Paternum servum sui participavit consilii.

Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo jungũtur; ut, Fungor, &c.
Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ fungantur officiis. Optimum est aliena frui insania.*
In re mala animo si bono utare, juvat.
Virgil *Aspice venturo lætentur ut omnia sæclo.*
Cæsar. *Qui sua victoria tam insolenter gloriarentur.*
Hor. *Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis. Vescor carnibus.* Virg.—*haud equidem tali me dignor honore.*
Terent. *Ut malis gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemplorum multitudine superfedendum est.*
Macrob. *Regni eum societate numeravit.*
Plaut. *Communicabo te semper mensa mea.*

Prosequor te amore, laude, honore, &c. i. *Amo, laudo, honoro.* Afficio te gaudio, supplicio, dolore, &c. id est, *exhilaro, punio, contristo.* Prosequor, Afficio.

Mereor cum adverbiis benè, malè, meliùs, pejùs, optimè, pessimè, ablativo adhæret cum præpositione De: ut, De *me nunquam benè meritus est.* Mereor.
Erasmus de lingua Latina optimè meritus est.
Catilina pessimè de republica mernit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba ablativum cum præpositione optant: ut, *Istuc ex multis jampridem audiveram.* Luc. *A trepido vix abstinet ira magistro. Nasci à principibus fortuitum est.* Verba accipienda, &c.
Procul abest ab urbe Imperator.

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut, Horat. *Vivere si rectè nescis, discede peritis.* Exceptio.

Ovid. *Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis.*

Virg. *Heu fuge, nate Dea, teque his, ait, eripe flammis.*

Verba comparationis. Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ablativus ſignificans menſuram exceſſus: ut, *Malo granum omnibus gemmis. Multo malle debemus.* Cic. pro Arch.

Ablat. abſolutus. Quibuſlibet verbis additur ablativus abſolutè ſumptus: ut, *Imperante Auguſto, natus eſt Chriſtus: Imperante Tiberio, crucifixus.* Juven. *Credo pudicitiam, Saturno rege, moratam In terris.*

Nil deſperandum, Chriſto duce, & auſpice Chriſto.

Jam Maria, audito Chriſtum veniſſe, cucurrit.

Synecdoche Verbis quibuſdā additur auferēdi caſus per Synecdochen, & poeticè accuſativus: ut, *Ægrotat animo magis quàm corpore. Candet dentes. Rubet capillos.*

Exceptio. Quædam tamen efferuntur in gignendi caſu: ut, *Abſurdè facis, qui angas te animi.*

Exanimatus pendet animi. Deſipiebam mentis.

Plaut. *Diſcrucior animi, quia ab domo abeūdū eſt mihi.*

Diverſi caſus. Eidem verbo diverſi caſus diverſæ rationis apponi poſſunt: ut,

Dedit mihi veſtem pignori, te præſente, propriâ manu.

Paſſivorum conſtructio. Paſſivis aditur ablativus agentis, ſed antecedente præpoſitione, & interdum dativus: ut,

Horat. *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*

Cicero. *Honeſta bonis viris, non occulta petuntur.*

Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,

Virg. *Nulla tuarum audita mihi, nec viſa ſororum.*

Horat. *Oblitúſque meorum, obliviſcendus & illis.*

Cæteri caſus manent in paſſivis, qui fuerūt activorum: ut, *Accuſaris à me furti. Habeberis ludibrio. Dedoceberis à me iſtos mores. Privaberis magiſtratu.*

Neutro-paſſ. conſtructio. Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, neutro-paſſiva, paſſivam conſtructionem habent: ut, *A præceptore vapulabis.*

Etiam rei in qua est prælatio.
nomen ceciderit sexto proprio moderamine
participii donec sua conjuctiva resolvat
Huic semper adjicitur participium mutabilis
potest subintelligi præpositio sub. ut
fortuna duce i.e sub fortuna duce
fortuna existente duce

+ partis affectæ

Mutandum sexto cupiunt passiva dativis
Ablativus agentis resolvitur in geminativis
qui præcedet verbum activæ dedicatur.
Indutur faciem lauri. Ovid

+ Quæpto accusativo quem verba regunt
transitiva. Ex his etiam rogo exoro
posco, doceo edoceo, moneo, et admoneo
accusativum rei retinet etiam in
passivo: ut Rogantur sententiam

Possibile verbum sabet infinitam

Verbum est non cujus possit sentiri
vivum nisi impersonaliter sumatur
vt. Licet fieri potest, vel hoc est ut
Erat i. licebat currere.

Sic subintelligi potest cepit,

Definita habent tam dare gerundia numer
Eligendo hoc gerundium significat
passive: ut Athenæ erudiendi gratia
missus i. e. ut erudiretur. Ponitur
loco gerundi

vapulabis. Malo à cive ſpoliari, quã ab hoſte venire. Quid fiet ab illo? Virtus parvo pretio licet omnibus. Cur à conviviis exulat philoſophia?

Quibuſdam tum verbis, tum adjectivis, familiariter ſubjiciuntur verba infinita: ut, Infinitorum conſtructio.

Virgil. *--Juvat uſquè morari, Et conferre gradum.*
Ovid. *Dicere quæ puduit, ſcribere juſſit amor.*
Martial. *Vis fieri dives, Pontice? Nil cupias.*
Virg. *Et erat tum dignus amari.* Horat. *Audax omnia perpeti gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè, & abſolutè verba infinita: ut, *Hæccine fieri flagitia?* ſubauditur, *decet, oportet, par eſt, æquum eſt*, aut aliquid ſimile. Eclipſis.
Ut melius, quicquid erit, pati, græc. Horat.
Virg. *Criminibus terrere novis, hinc ſpargere voces* Enallage.
In vulgum ambiguas, & quærere conſcius armâ.
id eſt, *terrebat, ſpargebat, quærebat.*

¶ DE GERUNDIIS.

GErundia ſive Gerundivæ voces, & ſupina, regunt casus ſuorum verborum: ut, Gerundia.

Cicer. *Efferor ſtudio videndi parentes.*
Ovid. *Utendum eſt ætate, cito pede præterit ætas.*
Virg. *——Scitatum oracula Phœbi Mittimus*

Gerundia in *di* pendent à quibuſdam tum ſubſtantivis, tum adjectivis: ut, Virgil.
Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa videndi?
Idem; *Cecropias innatus apes amor urget habendi.*
Idem; *Æneas celſa in puppi jam certus eundi.*

Poëticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur: ut, Virg. *Studium quibus arva tueri. Peritus medicari.*

Interdum non invenuſtè adjicitur Gerundii vocibus etiam genitivus pluralis: ut, *Quum illorum videndi gratiâ me in forum contuliſſem.* Terent. *Date creſcendi copiam novarum. Conceſſa eſt diripiendi pomorum, atque opſoniorum licentia.*

Do. Gerundia in *do* pendent ab his præpoſitionibus, A, ab, abs, de, e, ex, cum, in, pro: ut,
Cicero. *Ignavi a diſcendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia, utrumque ab amando dictum eſt.
Cicer. *Ex defendendo, quàm ex accuſando, uberior gloria comparatur. Conſultatur de tranſeundo in Galliam.*
Quin. *Rectè ſcribendi ratio cum loquendo cõjuncta eſt.*
Plaut. *Pro vapulando ab hoſte mercedem petam.*

Ponuntur & abſque præpoſitione: ut,
Virgil. *—alitur vitium, creſcitq; tegendo.*
Scribendo diſces ſcribere.

Dum. Gerundia in *dum* pendent ab his præpoſitionibus, Inter, ante, ad, ob, propter: ut, *Inter cœnandum hilares eſte.* Virg. —— *Ante domandum Ingentes tollent animos.* Cic. *Locus ad agendum ampliſſimus.*
Idem; *Ob abſolvendum munus nè acceperis.*
Veni propter te redimendum.

Cùm ſignificatur neceſſitas ponuntur citra præpoſitionem, addito verbo Eſt: ut,
Juven. *Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.*
Vigilandum eſt ei qui cupit vincere.

Gerundia in nomina vertuntur. Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva: ut,
Virg. *Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.*
Ad accuſandos homines duci præmio, proximum latrocinio eſt. Cur adeò delectaris criminibus inferendis?

¶ DE SUPINIS.

Prius Supin. PRius Supinum activè ſignificat, & ſequitur verbũ, aut participium, ſignificans motum ad locum: ut,
Ovid. *Spectatum veniunt, veniunt ſpectentur ut ipſæ.*
Milites ſunt miſſi ſpeculatum arcem.

Nota. Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum.

Exceptio. At hoc ſũpinum in neutro-paſſivis, & cum infinito *iri*, paſſivè ſignificat: ut, Plaut.
Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus ſum.

Ter.

Quo sexto presunt modo similia præcedentibus
Particulæ subdò ponuntur sine præpositione
ponuntur loco ablativorum

Construuntur etiam interdum more
dativi ut — mox aspalanando curadas —

Dum similia solent ad, ob inter et ante (præter
sedent locum accusativorum

Dativos personæ præter casum ver-
bi, adiecto gaudent.

advirtandum ὁμοιοτέλευτον

Supinorum regimen.

Activum privs est et motus verba sequetur
Hujus multiplex fiat variatio, cum
ibis de perditum: curabis ad de perdendum: de perditum: velut de perdo

Posterius patitur sequitur ꝯ adicta supra

Tempus quando solet casus consistere sexto
Temporis tempore quando quid fit
factum est, vel fiet in abl. frequentius
offertur in accusativo

Quamdiu quarto, sextoꝯ aliquando reponi.

Ter. *Poſtquam audierat non datam iri uxorem filio.*
Poëtice dicunt: *Eo viſere. Vado videre.*

Ponitur & abſolutè cum verbo Eſt: ut, Nota.
Terent. *Actum eſt, ilicet periiſti.*
Ovid. *Itum eſt in viſcera terræ. Ceſſatum eſt ſatis.*

Posterius ſupinum paſſivè ſignificat, & ſequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, ſed non eſt facinus purgatu. Quod factu fœdum eſt, idem eſt & dictu turpe. Qui pecuniâ non movetur, hunc dignum ſpectatu arbitramur.* Posterius Supinum.

In iſtis vero, *Surgit cubitu, Redit venatu*: Cubitu & venatu nomina potius cenſenda videntur, quã ſupina.

¶ De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Quæ ſignificant partem temporis, in ablativo frequentiùs uſurpantur, in accuſativo raro: ut, *Nemo mortalium omnibus horis ſapit. Nocte latent mendæ. Id tempus creatus eſt Conſul.* Pars temporis.

Quanquam hìc eclipſis videtur eſſe præpoſitionis *per* vel *ſub*.

Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in accuſativo, interdum & in ablativo efferuntur: ut, Virgil. Duratio temporis.

Hic jam ter centum totos regnabitur annos.
Idem; *Noctes atque dies patet atri janua Ditis.*
Idem; *Hic tamen hac mecum poteris requieſcere nocte.*
Suet. *Imperavit triennio, & decem menſibus, octóque diebus.*

Dicimus etiam, *In paucis diebus. De die. De nocte. Promitto in diem. Commodo in menſem. Annos ad quinquaginta natus. Per tres annos ſtudui. Puer id ætatis. Non plus triduum*, aut *triduo. Tertio*, vel *ad tertium calendas, vel calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci in accuſativo effertur, interdum & in ablativo: ut, Virg. Spatium loci.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres pateat cœli ſpatium non ampliùs ulnas.
Jam mille paſſus proceſſeram. Abeſt bidui; ſubintelligitur *ſpatium*, vel *ſpatio*; *itinere*, vel *iter*.
Abeſt ab urbe quingentis millibus paſſuum.

Appellativa Locorum, &c.

Appellativa & regionum nomina

Nomina appellativa, & nomina majorum locorũ adduntur ferè cum præpoſitione verbis ſignificantibus motum aut actionẽ *in loco, ad locum, à loco*, aut *per locum*: ut, *In foro verſatur. Meruit ſub rege in Gallia.* Virg. *---ad templum non æquæ Palladis ibant Iliades.* Saluſt. *Legantur in Hiſpaniam majores natu nobiles. E Cicilia diſcedens, Rhodũ veni. Per mare ibis ad Indos*

Urbium & oppidorum nomina. 5. reg. variæ Synt.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo fit actio, modo primæ vel ſecundæ declinationis, & ſingularis numeri ſit: ut,
Juven. *Quid Romæ faciam? mentiri neſcio.*
Terent. *Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi.*

Humi, domi, &c.

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, propriorum ſequuntur formam: ut, Ter. *Domi belliq; ſimul viximus.* Cic. *Parvi ſunt foris arma, niſi eſt conſilium domi.*

Domi.

Domi, non alios ſecum patitur genitivos, quàm meæ, tuæ, ſuæ, noſtræ, veſtræ, alienæ: ut,
Veſcor domi meæ, non alienæ.

Verum ſi proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ, declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur: ut, *Colchus an Aſſyrius, Thebis nutritus an Argis?* Suet. *Lentulum Getulicus Tyburi genitum ſcribit.* Livius. *Neglectũ Anxuri præſidium.* Cicero *Cum una ſola legione fuit Carthagini.*
Horat. *Romæ Tybur amo ventoſus, Tybure Romam.*
Cic. *Quum tu Narbone menſas hoſpitum convomeres.*
Idem. *Commendo tibi domum ejus, quæ eſt Sycione.*

Nota.

Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo: ut, *Ruri* ferè *ſe continet.* Perſi. *---Rure paterno Eſt tibi far modicum.*

Ad

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in accusativo: ut, *Concessi Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.* *Eo Londinum ad merces emendas.* Ad locum.

Ad hunc modum utimur rus & domus: ut, *Ego rus ibo.* Vir. *Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.*

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi antè Româ profectus esses, nunc eam relinqueres. Eboraco (sive per Eboracum) sum profecturus ibi.* A loco.

Ad eundem modum usurpantur domus & rus: ut, *Nuper exiit domo.* Ter. *Timeo nè pater rure redierit.*

¶ Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆc tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ablativos fœmininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, & cujâ: ut *Interest magistratus tueri bonos, animadvertere in malos. Refert multùm Christianæ reipub. Episcopos doctos & pios esse. Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert teipsum nôsse.* Cic. *Ea cædes crimini potissimùm datur ei, cujâ interfuit, non ei, cujâ nihil interfuit.* 6. reg. var. Syntax.

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem: ut, *Magni refert quibuscum vixeris. Tanti refert honestè agere. Vestrâ parvi interest.* Et, *Interest ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certũ est, cõtingit, cõstat, confert, cõpetit, conducit, cõvenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, supersest, sufficit, vacat pro *otium est*: ut *Convenit mihi tecum.* Salust. *Emori per virtutem mihi*

mihi præſtat, quàm per deducus vivere:
Ovid. *Non vacat exiguis rebus adeſſe Jovi.*
Ter. *Dolet dictum imprudenti adoleſcenti & libero.*
A noverca malefit privignis. A Deo nobis benefit.
Vir. *Stat mihi caſus renovare omnes*, id eſt, *ſtatutũ eſt.*

ACCVSATIVVS.

Hæc impersonalia accuſandi caſum exigunt, Juvat, decet, cum compoſitis, delectat, oportet: ut, *Me juvat ire per altum. Uxorem ædes curare decet. Dedecet viros muliebriter rixari.* Cato, *Patrem-familias vendacem, non emacem eſſe oportet.*

Accuſativ. cum præp.

His verò, Attinet, pertinet, ſpectat, proprie additur præpoſitio Ad: ut, *Mene vis dicere, quod ad te attinet? Spectat ad omnes benè vivere.*
Quint. *Pertinet in utrámque partem.*

Accuſativ. cum genit.

His Impersonalibus ſubjicitur accuſativus cum genitivo, pœnitet, tædet, miſeret, miſereſcit, pudet, piget: ut
Cic. *Si ad centeſimum vixiſſet annum ſenectutis eum ſuæ non pœniteret. Tædet animam meam vitæ meæ. Aliorum te miſeret; tui nec miſeret, nec pudet. Fratris me quidem piget, pudétque.*

Impersonalia fiunt personalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in personalia: ut, Virgil.
Non omnes arbuſta juvant, humileſque myricæ.
Ovid. *Namque decent animos mollia regna tuos.*
Senec. *Agricolam arbor ad frugem producta delectat. Nemo miſerorum commiſereſcit.*
Te non pudet iſtud? Non te hæc pudent?

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, deſinit, debet, ſolet, & poteſt, impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt: ut, Quin. *Ubi primùm cœperat non convenire, quæſtio oriebatur.* Idem; *Tædere ſolet avaros impendii. Deſinit illum ſtudii tædere. Sacerdotem inſcitiæ pudere debet.*
Quin. *Perveniri ad ſummũ, niſi ex principiis non poteſt.*

Verbum impersonale paſſivæ vocis, ſimilem cum personalibus

perſonalibus paſſivis caſum obtinet: ut,
Caſar. *Ab hoſtibus conſtanter pugnatur.*

Qui quidem caſus interdum non exprimitur: ut, Virgil.——*ſtrato diſcumbitur oſtro.*

Verbū impersonale paſſivæ vocis, pro ſingulis perſonis utriuſq; nūeri indifferēter accipi poteſt: ut, *Statur*: id eſt, *ſto, ſtas, ſtat, ſtamus, ſtatis, ſtant*: videlicet ex vi adjuncti obliqui: ut, *Statur à me*, id eſt *ſto*: *Statur ab illis*, id eſt, *ſtant*.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

PArticipia regunt caſus verborum à quibus deriuantur: ut, Virg.——*Duplices tendens ad ſydera palmas, Talia voce refert.*

Idem; *Ubera lacte domum referent diſtenta capella. Diligendus ab omnibus.*

Quamvis in his uſitatior eſt dativus: ut,
Terent. *Reſtat Chremes, qui mihi exorandus eſt.*

GENITIVUS.

Genitivus. Participiorum voces, cùm fiunt nomina, genitivum poſtulant: ut, Saluſt. *Alieni appetens, ſui profuſus. Cupientiſſimus rei. Inexpertus belli. Indoctus pilæ.*

ACCUSATIVUS.

Accuſativus. Exoſus, peroſus, pertæſus, activè ſignificant, & in accuſativum feruntur: ut, *Immundam ſegnitiem peroſa. Aſtronomus peroſus ad unum mulieres.*

Sueton. *Pertæſus ignaviam ſuam.*

Dativus. Exoſus & peroſus etiam cum dandi caſu leguntur, videlicet paſſivè ſignificantia: ut, *Germani Romanis peroſi ſunt. Exoſus Deo & ſanctis.*

ABLATIVUS.

Ablativus. Natus, prognatus, ſatus, cretus, creatus, ortus, editus, in ablativum feruntur: ut, Ter. *Bona bonis prognata parentibus.* Virgil.--*ſate ſanguine divûm.*

Idem;--*Quo ſanguine cretus?* Ovid. *Venus orta mari mare præſtat omni. Terrâ editus.*

ADVERBII

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demõstrandi adverbia, nominativo cum dativo frequentiùs jungũtur, accusativo rariùs: ut, Virgil. *En Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi.* Cic. *Ecce tibi status noster.* Virg. *En quatuor aras: Ecce duo tibi Daphni, duoq; altaria Phœbo.*

En & ecce exprobrantis, soli accusativo nectuntur: ut, *En animum & mentem.* Juven. *En habitum.* Terent. *Ecce autem alterum.*

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum post se recipiunt.

Loci. Loci: ut Ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubivis, huccine: ut, *Ubi gentium? Quo terrarum abiit? Nusquam loci invenitur. Eò impudentiæ ventum est.*

Temporis. Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie: ut, *Nihil tunc temporis ampliùs quàm flere poteram. Pridie ejus diei pugnam inierunt. Pridie calendarum*, seu *calendas.*

Quantitatis Quantitatis: ut, Parùm, satis, abunde, &c. ut, *Satis eloquẽtiæ, sapientiæ, parùm. Abunde fabularũ audivimus.*

Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virg. *Instar montis equum divinâ Palladis arte Ædificant. Mittitur Philippus solus, in quo instar omnium auxiliorum erat.* Ovid. *Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet.*

Nota. Hic opponitur interdum præpositio Ad: ut, *Vallis ad instar castrorum clauditur.*

Populus Rom. è parva origine ad tantæ magnitudinis instar emicuit. * Ter. *Ah minime gentium, non faciam.*

*Genit. festivitatis. Hîc genitivus *gentium* festivitatis causâ additur.

DATIVUS.

Quædam dativum admittitunt nominum unde deducta sunt: ut, *Venit obviam illi.* Nam *obvius illi* dicitur.

dicitur. *Canit similter huic.* Et, *Sibi inutiliter vivit. Propinquiùs tibi sedet, quàm mihi.*

Sunt et hi dativi adverbiales; Tempori, luci, vesperi: ut, *Tempori venit, quod omnium rerum est primum. Luci occidit hominem. Vidi ad vos afferri vesperi.* Dat. adverbial.

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis unde sunt profecta: ut,

Castra propius urbem moventur.

Salust. *Proximè Hispaniam sunt Mauri.*

Cedò, flagitiantis exhiberi, accusativum regit: ut, Terent. *Cedò quemvis arbitrum.*

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis, Aliter, secus; & illa duo, Antè, post, cum ablativo non rarò inveniuntur: ut, *Multo aliter. Paulo secus. Multo antè, longè secus.* Virg.——*longo pòst tempore venit. Paulo pòst.* Adverbia diversitatis.

Nisi & ipsa adverbia potiùs censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire, sicut antè præceptum est: ut, *Accessit propiùs illo. Optimè omnium dixit.* Adverb. Compar. & Superlat. grad.

Cic. Legimus, *Propiùs ad deos, & Propiùs à terris.*

Plùs nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo junctum reperitur: ut, Liv. *Paulò plùs trecenta vehicula sunt amissa.* Plus.

Idem. *Hominum eo die cæsa plùs duo millia. Plùs quàm quinquaginta hominum ceciderunt. Abierat acies paulò plus quingentos passus.*

Terent. *Dies triginta, aut plùs eo, in nave fui.*

Quibus verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cùm, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum verò subjunctivis verbis apponuntur: ut, Virgil. *Hæc ubi dicta dedit.* Terent. *Ubi nos laverimus, si voles, lavato.* Virg. Vbi, postquam, cum.

Virgil. *Cùm faciam vitulâ pro frugibus, ipſe venito.*
Idem ; *Cùm canerem reges & prælia, Cynthius aurem*
Nota. *Vellit.* Hîc prius adverbium, poſterius conjunctio eſſe videtur.

Donec. Donec pro Quamdiu, indicativo gaudet : ut,
Ovid. *Donec eram ſoſpes.*
Idem ; *Donec eris felix multos numerabis amicos.*
Pro Quouſque, nunc indicativum, nunc ſubjunctivum exigit : ut Virg.
Cogere donec oves ſtabulis, numerúmq; referre juſſit.
Colum. *Donec ea aqua, quam adjeceris, decocta ſit.*

Dum. Dum, de re præſenti non perfecta, aut pro Quamdiu, fatendi modum poſcit : ut,
Terent. *Dum apparatur virgo in conclavi.*
Idem ; *Ego te meum dici tantiſper volo, dum quod te dignum eſt, facis.*
Dum pro dummodo, aliàs potentiali, aliàs ſubjunctivo nectitur : ut, *Dum proſim tibi.*
Dum ne ab hoc me falli comperiam.
Dum pro donec ſubjunctivo tantùm : ut,
Virgil. *Tertia dum Latio regnantem viderit æſtas.*

Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicativis, vel ſubjunctivis ; pro donec, ſubjunctivis ſolis adhibetur : ut,
Quoad expectes contubernalem? Cic, *Quoad poſſem & liceret, ab ejus latere nunquam diſcederem.*
Omnia integra ſervabo, quoad exercitus huc mittatur.

Simulac. Simulac, ſimulàtque, indicativo & ſubjunctivo adhærent : ut, *Simulac belli patiens erat.*
Virgil.---*Simulátque adoleverit ætas.*

Quemadmodum, &c. Quemadmodum, ut, utcunque, ſicut, utrumq; modum admittunt : ut, Eraſ. *Ut ſalutabis, ità & reſalutaberis.* Horat. *Ut ſementem feceris, ità & metes.*
Ut pro poſtquam indicativo jungitur : vt, *Ut ventum eſt in urbem.*

Quaſi, &c. Quaſi, ceu, tanquam, perinde, acſi, haud-ſecus-acſi,

quum

quum proprium habent verbum, ſubjunctivo apponuntur: ut, *Tanquam feceris ipſe aliquid.*
Terent: *Quaſi non norimus nos inter nos.*

Aliàs copulant conſimiles caſus: ut, *Novi hominem tanquam te. Arridet mihi, quaſi amico.*

Nè prohibendi, vel imperativis, vel ſubjunctivis præponitur: ut, Virgil. *Ne ſævi magna ſacerdos.* Terent. *Hic nebulo magnus eſt, ne metuas.* Ne.

Nè pro non, cæteris modis inſervit.

Adverbia, accedente caſu, tranſeunt in præpoſitiones: ut, Juven. *Cantabit vacuus coram latrone viator.* Adver. præpoſitionum formam induunt.

¶ DE CONJVNCTIONUM *Conſtructione.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, Quàm, niſi, præterquam, an, ſimiles omnino caſus nectunt: ut, *Socrates docuit Xenophontem & Plutonem. Utinam calidus eſſes, aut frigidus. Albus an ater homo ſit, neſcio. Eſt minor natu quàm tu. Nemini placet niſi (* vel *præterquam) ſibi.* Conjunctiones copulant ſimiles caſus.

Excepto, ſi caſualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poſcat: ut, in regulis variæ ſyntaxeos. *Emi librũ centuſſi & pluris. Vixi Romæ & Venetiis.* Hor. *in Metii deſcendat judicis aures, Et patris et noſtras.* Exceptio.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties ſimiles modos & tempora conglutinant: ut, *recto ſtat corpore, deſpicítque terras.*

Aliquoties autẽ ſimiles modos, ſed diverſa tempora: ut, Ter. *Niſi me luctaſſes amantẽ, et vana ſpe produceres. Tibi gratias egi, et te aliquando collaudare poſſum.*

Etſi, tametſi, etiamſi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio ſubjunctivos ſæpius poſtulant. Quamvis & licet, ſubjunctivos frequentius: ut, *Etſi nihil novi afferebatur. Quanquam animus meminiſſe horret.* Etſi, tametſi, &c.

Virgil.

Virgil. *Quamvis Elysios miretur Græcia campos.*
Ovid. *Ipse licèt venias Musis comitatus, Homere,*
Nil tamen attuleris, ibis Homere foras.

Ni, nisi, &c. Ni, nisi, siquidem quòd, quia, quàm, postquā, posteaquam, ubi pro Postquā, nunquā, priusquā, et indicativis & subjunctivis adhærent: ut, *Quòd redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non quòd odio habeam, sed quòd amem. Aliud honestū judicas quàm Philosophi statuunt,* Plin. *Gravius accusas, quàm patitur tua consuetudo.*

Si Si, utriq; modo jungitur: at Si pro Quamvis, subjunctivo tantum: ut, Ter. *Redeam? non si me obsecret.*
Siquis, tantùm indicativo: ut, *Siquis adest.*

Quando, &c Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur: ut,
Virg. *Dicite (quandoquidē in molli consedimus herba)*
Quoniam mihi non credis, ipse facito periculum.

Quippe. Quippe, cùm propriū habet verbū, gaudet indicativo: ut, *Dāda est huic venia, quippe ægrotat.* Si addideris Qui, utrunq; admittit modùm: ut, *Non est huic danda venia, quippe qui jam bis pejeravit,* sive *pejeraverit.*

Qui. Qui cum habet vim causalem, subjunctivum postulat: ut, *Stultus es, qui huic credas.*
Cùm pro Quamvis, pro quandoquidem, vel quoniam, subjunctivis semper adhæret: ut,
Cicero; *Nos cùm præcipi nihil posse dicamus, tamen aliis de rebus disserere solemus.*
Virgil. *Cùm sis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cum & Tum. Cùm & tum, item Tum geminatum, similes modos copulant: Est autem in Cùm quiddā minus, atq; ideo in priore clausulæ parte statuitur; in Tum quiddam majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatur: ut, *Amplectitur cùm eruditos omnes, tum imprimis Marcellum. Odit tum literas, tum virtutem.*

Ne, an, num Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut, Virg. *Superatne, & vescitur aurâ Æthereâ?*

Ac

At cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, ſubjunctivum poſtulant: ut, *Viſe num redierit.*
Nihil refert fecerísne, an perſuaſeris.

Ut, cauſalis ſeu perfectiva conjunctio, & Ut pro Nè non, poſt verba timoris, nunc potentiali, nunc ſubjunctivo jungitur: ut, Terentius; Ut.
Filium perduxêre illuc ſecum ut unà eſſet, meum.
Idem. *Te oro, Dave, ut redeat jam in viam.*
Idem. *Metuo ut ſubſtet hoſpes*, id eſt, *nè non ſubſtet.*

Ut concedentis, ſeu poſitum pro Quanquam, & Ut pro Utpote, ſubjunctivo ſervit: ut,
Ut omnia contingant quæ volo, levari non poſſum.
Non eſt tibi fidendum, ut qui toties fefelleris. Ut qui ſolus relictus fueris.

Ut, pro Poſtquam, pro Quemadmodum, vel Sicut, & interrogativum, indicativis nectitur: ut, Cicer.
Ut ab urbe diſceſſi, nullũ intermiſi diem, quin ſcriberẽ.
Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.*
Idem. *Credo ut eſt dementia.*
Virg. *Ut valet? Ut meminit noſtri?*

Quanquam de hoc in adverbii quoque conſtructione paulò ſuprà eſt dictum.

¶ PRÆPOSITIONUM
Conſtructio.

PRæpoſitio ſubaudita, interdum facit, ut addatur ablativus: ut, *Habeo te loco parentis*, id eſt, *in loco. Apparuit illi humanâ ſpecie*, i. *ſub humana ſpecie. Diſceſſit magiſtratu*, id eſt, *à magiſtratu.*

Præpoſitio in compoſitione eundem nonnunquam caſum regit, quem extra compoſitionem regebat: ut, Virgil. *Nec poſſe Italiâ Teucrorum avertere regem.*
Præterèo te inſalutatum.
Idem. *——emoti procumbunt cardine poſtes.*
Idem. *Detrudunt naves ſcopulo.*

Verba compoſita cum, A, ab, &c. Verba compoſita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, in, nonnunquam repetunt eaſdem præpoſitiones cum ſuo caſu extra compoſitionem, idque eleganter: ut, *Abſtinuerunt à viris.* Terent. *Amicos advocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus.*

Cic. *Detrahere de tua fama nunquam cogitavi. Cùm ex inſidiis evaſerit.* Terent. *Poſtquam exceſſit exephebis. In Rempublicam cogitatione curáque incumbe.*

In cum Accuſativo. In, pro Erga, contra, & ad, accuſativum habet: ut, Vir. *Accipit in Teucros animum mentémque benignam.* Idem. *Quid meus Æneas in te committere tantum? Quid Troes potuêre?*

Idem. *Quò te Mœri pedes? an, quò via ducit, in urbẽ?*

Idem cum accuſativo jungitur, quoties diviſio, mutatio, aut incrementũ rei cum tempore ſignificatur: ut, Virg. *Eſtque locus parteis ubi ſe via findit in ambas.* Ovid. *Verſa eſt in cineres ſoſpite Troja viro.*

——*amor mihi creſcit in horas.*

In cum ablativo. In, cùm ſignificatur actus in loco, ablativum poſtulat: ut, Ovid. *Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurũ.*

Sub cum accuſativo. Sub pro Ad, per, & ante, accuſativo innititur: ut, *Sub umbram properemus.* Liv. *Legati ferè ſub id tempus ad res repetendas miſſi*; id eſt, *per id tempus.* Virg. *---ſub noctem cura recurſat*; id eſt, *paulò ante noctem*, vel *inſtante nocte.* Alias ablativum admittit: ut, *Quicquid ſub terra eſt, in apricum proferet ætas.*

Sub cum ablativo. Virg. *---ſub nocte ſilenti*; id eſt, *in nocte ſilenti.*

Super cum accuſativo. Super pro Ultra, accuſativo jungitur: ut, Virg. ——*Super Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum ablativo. Super pro De & in ablativo: ut, Tacit. *Multus ſuper ea re, variúſque rumor.* Virg. *Fronde ſuper viridi.*

Subter. Subter, uno ſignificatu utriq; caſui apud authores jungitur: ut, Liv. *Pugnatum eſt ſuper ſubterq; terram.* Virg. *---omnes ferre libet ſubter denſa teſtudine caſus.*

Tenus. Tenus gaudet ablativo & ſingulari & plurali: ut,

Pubi

Pube tenus. Pectoribus tenus. At genitivo tantùm plurali: ut, *Crurum tenus.*

Præpositiones, cùm casum amittunt, migrant in adverbia: ut, Virg. *-----longo pòst tempore venit.* Præpositiones migrant in adverbia,

Idem. *Pone subit conjux, ferimur per opaca locorum.*

Idem. *--coràm quem quæritis adsum Troïus Æneas.*

¶ INTERJECTIONUM *Constructio.*

INterjectiones non raro absolutè, & sine casu ponuntur: ut, Virgilius,

Spem gregis (ah!) silice in nuda connixa reliquit.

Teren. *Quæ (malùm) dementia?*

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut, *O festus dies hominis!*

Vir. *O fortunatos nimiũ, bona si sua nôrint, Agricolas!*

Idem. *O formose puer, nimium ne crede colori.*

Heu & Prô, nunc nominativo, nunc accusativo adhærent: ut, *Heu pietas!* Virg. *Heu prisca fides!*

Idem, *Heu stirpem invisam!*

Terent. *Prô Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem. *Prô deûm atque hominum fidem!*

Prô sancte Jupiter! apud Plaut.

Hei & væ, dativo apponuntur: ut,

Ovi. *Hei mihi quòd nullis amor est medicabilis herbis,*

Terent. *Væ misero mihi, quanta de spe decidi!*

¶ DE FIGURIS.

FIgura est novatâ arte aliqua dicendi forma. Figura quid sit.

Cujus duo tantùm genera, Dictionis scilicet & Constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTIONIS.

Figuræ dictionis sunt sex { Prothesis, { Epenthesis, { Paragoge, Aphæresis { Syncope, { Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus. Tetuli* pro *tuli.* Prothesis.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio Aphæresis.

dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis. Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Relliquias*, *relligio*, additâ *l*, *Indueratorem*, pro *Imperatorem*.

Syncope. Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit*, *petiit*, *dixti*, *repôstum*, *&c.*

Paragoge. Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier*, pro *dici*.

Apocope. Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi*, pro *peculii*. *Dixtin'*, pro *dixtine*. *Ingeni*, pro *ingenii*.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptôsis, Synecdoche.

¶ APPOSITIO.

Appositio quid sit. Appositio est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, *Flumen Rhenus*. Potest autem appositio plurium substantivorum esse: ut, *Marcus Tullius Cicero*.

Interdum apud authores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *Urbs Patavii*, apud Virgilium: *Urbs Antiochiæ*, apud Ciceronem.

In appositione substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, *Urbs Athenæ*.

Ovid. *In me turba ruunt luxuriosa proci.*

Virg. *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.*

Triplici nomine fit appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, *Urbs Roma*. *Animal equus*.

Tollendæ

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, *Taurus mons Asiæ. Lupus piscis.*

Et ad proprietatem attribuendam: ut, *Erasmus vir exactissimo judicio. Nereus adolescens insigni formâ. Timotheus homo incredibili fortunâ.*

¶ EVOCATIO.

Evocatio quid sit.

CUm prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.*

Est ergò Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum verò est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.* Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Notanda quatuor.

Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & absentia conjunctionis. In evocatione persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote vel cùm persona evocata caret numero singulari: ut, *Ego tuæ deliciæ istûc veniam.* Aut cum est nomen collectivum: ut, *Magna pars studiosorum amœnitates quærimus*: hic subauditur *nos.* Aut denique cùm est nomen distributivum: ut, *In magnis læsi rebus uterque sumus*: subintelligitur *nos.*

Evocatio duplex.

Duplex autem est evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans quàm evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur: ut, *Sum pius Æneas*: subintelligitur *Ego.*

Populus superamur ab uno: subauditur *nos.*

SYLLEPSIS.

Syllepsis quid sit.

SYllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore; à σὺν, con, & λάμβω, sumo.

Duplex autem est Conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & generum,

quoties genus indigniûs cum genere digniore concipitur : Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Nota. Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum, aut adjectivum, aut relativum exigit plurale; Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & personâ cum digniore suppositio ac substantivo quadrabit : ut, *Quid tu & soror facitis.*
Ego & mater, miseri perimus.
Tu & uxor qui adfuistis testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior Persona. Dignior autem est persona prima quàm secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia : ut, *Ego & pater sumus in tuto. Tu atq; frater estis in periculo.*
Neque ego neque tu sapimus.
Virg.——*divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.*
Idem. *Rhemus cum fratre Quirino jura dabant.*

Cum. *Cum* tamen singulare verbum magis amat : ut, *Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius genus. Dignius etiam est masculinum genus quàm fœminium aut neutrum, & dignius fœmininum quàm neutrum : ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum sunt in fornace probati.* Hinc *per vim leges & plebiscita coacta.*

At cùm substantiva res inanimatas significant adjectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere ponitur : ut, Virg.-----*cùm Daphnidis arcum*
Fregisti & calamos, quæ tu perverse Menalca,
Et cùm vidisti puero donata, dolebas.
Salust. *Ira & cupiditas permista sunt.* Idem. *Huic bella civilia, cædes & discordia civilis, grata fuerunt. Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.*

Conceptio duplex. Porrò Conceptio aliàs Directa est, nempe cùm concipien-

concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius, copulantur per Et, vel atque, vel que: aliàs, Indirecta, cum copulantur per Cum: ut, *Ego cum fratre sumus candidi*; ubi utraq; Conceptio est indirecta.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; sed de mare atq; fœmina perinde loquimur ac de solo mare: ut si dicam, *Uterque est formosus*; loquens de sponso & sponsa. Sic Ovid. *Impliciti laqueis nudus uterq; jacet*: loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano. Syllepsis implicita.

¶ PROLEPSIS.

PRolepsis seu præsumptio, est pronunciatio quædã rerum summaria. Fit autem quum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivũ reducuntur, cũ quo tamen ferè non concordãt: ut, *Duæ aquilæ volaverunt: hæc ab oriente, illa ab occidente.* Hic congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa*, ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Prolepsis.

Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri, ut *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalẽs; ut: *Corydõ et Thyrsis* Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg. *Compulerántque greges Corydon & Thyrsis in unum; Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas.* Nota.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut, *Populus vivit, alii in penuria, alii in deliciis.*

Sulpitius & Aldus quinq; dicunt in prolepsi esse necessaria: congregationem, ut in priore exemplo, *duæ aquilæ*; verbũ, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hæc et illa*; Partium determinationẽ; ut, *ab oriente & occidente*; & Ordinẽ, videlicet, quod totũ præcedat, partes sequantur. Quinque in Prolepsi necessaria.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur, quæ in prolepsi esse oportet: ut, *Equi* Prolepsis duplex.

concurrunt: hic à dextra, ille à sinistra hippodromi: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid.

Alter in alterius jactantes lumina vultus,
Quærebant taciti noster ubi esset amor.

Deest altera partium cum determinatione, videlicet, *& alter in alterius.* Et, *Alter alterius onera portate.* Ubi deest *vos*, & altera pars cum determinatione, videlicet, *& alter alterius.*

Teren. *Curemus æquam uterq; partem*: hic totum *nos*, subintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur in distributivo *uterque.*

Diomedes Prolepsim dicit esse, quoties id quod posteriùs gestum est antè describimus, ut, Virgil. *Lavinaque venit Littora.* Lavinium enim nondum erat, quum Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepsis à πρὸ quod est ante, & λήβω, sumo.

¶ ZEUGMA.

Zeugma quid sit.

ZEugma est unius verbi vel adjectivi viciniori respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expresè, ad alterum verò per supplementum: ut, Cic. *Nihil te nocturnũ præsidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatûs locus, nihil horum ora vultúsque moverunt.* Hic *moverunt* expresè reducitur ad *ora vultúsq;* at ad cætera per supplementum: Subintelligendum est enim, *præsidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *Ego melius quàm tu scribo. Ego sicut fœnum arui. Hoc ille ità prudenter atque ego feciſset.*

Item per *nisi*: ut, Ter. *Talẽ filium nulla nisi tu pareret.*

Licèt Poëtæ interdum aliter loqui soleant: ut, Ovid. *Quid nisi secretæ læserunt Phyllida sylvæ?*

De

De quibus in concordantia verbi & nominativi ſuprâ eſt dictum: ut, Cic. *Quare, ut arbitror, priùs hîc te nos, quàm iſtîc tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma. Zeugma triplex.

In perſona: ut, *Ego, & tu ſtudes.*

In genere: ut, *Maritus & uxor eſt irata.*

In numero: ut,—*hîc illius arma, Hîc currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur, Protozeugma: ut, *Dormio ego & tu.* Quandoq; in medio, vocatúrq; Meſozeugma: ut, *Ego dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo ſubſtantiva: ut, *Rex & Regina*: Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva eſſe poteſt: ut, *Et, vel*, &c. Verbum vel adjectivum: ut, *Irata eſt*: & quòd verbum vel adjectivum viciniori ſuppoſito reſpondeat. Fit etiam quoddã Zeugmatis genus per adverbia; ut, *Cubas ubi ego. Cœnas quando nos.* Quatuor in Zeugmate requiſita.

Quando verbum ad duo ſuppoſita reducitur, & cum utroq; convenit, eſt Zeugma, ut, dicunt, Locutionis, non Conſtructionis: ut, *Joannes fuit piſcator, & Petrus.*

Dicitur autem Zeugma quaſi copulatum, à Græco verbo ζεύγνύω, vel ζεύγνυμι, quod eſt copulo.

¶ SYNTHESIS.

SYntheſis, eſt oratio congrua ſenſu, non voce: ut, Virgil. *Pars in fruſta ſecant. Gens armati.* Syntheſis quid ſit.

Fit autem Syntheſis, nunc in genere tantùm, idque aut ſexus diſcernendi causâ: ut, *Anſer fœta. Elephantus gravida*: aut ſupplementi gratiâ: ut,

Præneſte ſub ipſa: ſubauditur *urbe.*

Centauro in magna: ſubintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantùm: ut, *Turba ruunt*: *Aperite aliquis oſtium.*

Nunc

Nunc vero in genere & numero ſimul: ut, *Pars merſi tenuêre ratem.*
Virg. *Hæc manus ob patriam pugnando vulnera paſſi.*
Dicitur autem Syntheſis, à σωὶ quod eſt con, & θέσις, poſitio; quia eſt compoſitio, id eſt, conſtructio facta gratiâ ſignificationis.

¶ ANTIPTOSIS.

Antiptoſis quid ſit.

ANtiptôſis, ab ἀντὶ, quod eſt pro, & πτῶσις, caſus, eſt poſitio caſus pro caſu, ídq; interdum non invenuſtè: ut, Virg. *Urbẽ quã ſtatuo, veſtra eſt.* Ter. *Populo ut placerent, quas feciſſet fabulas. Sermonem quem audiſtis, non eſt meus. Ejus non venit in mentem,* pro *id.* Quanquam hîc *venit,* imperſonaliter potiùs uſurpari exiſtimandum eſt. *Ariſtotelis libri ſunt omne genus elegantiâ referti:* pro *omnis generis.* Sic *id genus, quod genus, &c.* Idne eſtis authores mihi? pro *ejus.* Interdum autem fit durior Antiptôſis: ut, *Salve primus omnium parens patriæ appellate,* pro *prime. Habet duos gladios, quibus altero te occiſurum minatur, altero villicum:* pro *quorum altero.*

¶ SYNECDOCHE.

Nota.

SYnecdoche eſt, cum id quod partis eſt, attribuitur toti: ut, *Æthiops albus dentes.* Hîc *album* quod ſolis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem ſignificantia; item verba paſſiva, & neutralia, ſignificantia aliquam paſſionem, poſſunt regere accuſativum, aut ablativum, ſignificantem locum in quo eſt proprietas aut paſſio: ut, *Aeger pedes,* vel *pedibus. Sancius frontem,* vel *fronte. Doleo caput,* vel *capite. Redimitus tempora lauro. Truncatus membra bipenni. Effuſas laniata comas, contuſáque pectus.*

Nam illæ Græcæ phraſes ſunt: *Excepto quòd non ſimul eſſes, cætera lætus, Cætera ſimiles, uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche à σωὶ, quod eſt *con*, &

ἐκδέχομαι

ἐπίληψις, *ſuſcipio*; videlicet, quòd totum cum ſua parte capiatur.

¶ *Si cui lubet figuratæ conſtructionis elegantias pernoſcere, legat* Thomam Linacrum *de* Eclipſi, Pleonaſmo, *&* Enallage, *déq; aliis figuris eruditè, dilucidè, ac copioſè diſſerentem.*

¶ DE PROSODIA.

PRoſodia eſt, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit; Latinè *accentus* dicitur. Proſodia quid ſit.

Dividitur autem Proſodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus eſt lex vel nota, quâ ſyllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Eſt autem tonus Triplex, { Acutus. Gravis. Circumflexus.

Tonus acutus, eſt virgula obliqua aſcendens in dextram, ſic [´] Tonus acutus.

Gravis, eſt virgula obliqua deſcendens in dextram, ad hunc modum [`] Gravis.

Circumflexus, eſt quiddam ex utriſque conflatum, hàc figurâ [˜] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apoſtrophus, qui eſt quædã cirtuli pars in ſummo literæ appoſita, quã ſic pinges ['] Apoſtrophus.

Hâc notâ ultimã dictionis vocalẽ deeſſe oſtenditur: ut, *Tanton' me crimine dignum dixiſti?* pro *tantóne.*

Spiritus duo ſunt, Aſper & Lenis. Spiritus.

Aſper, quo aſpirata profertur ſyllaba: ut, *honos, honor.*

Lenis, quo citra aſpirationem ſyllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

TONORUM REGULÆ.

MOnoſyllaba dictio brevis, aut poſitione longa acuitur: ut, *Mél, fél, párs, páx.* Naturâ longa Monoſyllaba.

longa circumflectitur: ut, *Spês, flôs, sôl, thûs, rûs.*

REGULA II.

Dissyllaba. In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, Mûsa.* In cæteris acuitur: ut, *Cítus, látus, sólers, sátur.*

REGULA III.

Polysyllaba. Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, penátes.* Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus, póntifex.*

Excipiuntur composita à Facio: ut, *Benefácis, malefácis, calefácit, frigefácit.*

Nota. At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Românus, amâtor.*

Composita à Fis, fit, ultimam acuunt: ut, *Malefit, calefit, benefit, satisfit.*

Appendix.

Nota. Quia hodiè propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quæ tonos. perturbant. Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

1 *Differentia.*

Differentia. Differentia tonum transponit: ut, *Vná* adverbium ultimam acuit, ne videatur esse nomen. Sic *eó, alió, aliquó, continuó, sedulò, porró, fortè, quá, siquá, aliquá, nequá, illó, falsò, citò, ferè, planè,* & id genus alia, *putá* pro *ficut, ponè* pro *póst, corám, circúm, aliás, palám, ergó,* conjunctio, sed *ergô* pro causa circumflectitur: ut,

Virg. ----*illius ergô Venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutisona, in fine quidem sententiarum acuuntur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentiæ causâ antepenultima suspenditur in his, *Deinde, próinde, périnde, aliquando, síquando, néquando,*

nequãdo, húcusque, álonge, délonge, déinceps, dúntaxat, déorsum, quápropter, quínimo, enimvero, propémodum, ádmodum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulóminus, cùm non ſunt orationes diverſæ, uti ſunt *Pube tenus, crurum tenus*: non enim compoſita ſunt, velut *hactenus, quatenus*, & ejus generis reliqua.

2 *Tranſpoſitio.*

Tranſpoſitio tonum invertit, id quod uſu venit in præpoſitionibus, quæ poſtpoſitæ gravantur: ut, Virg. *Tranſtra per & remos. Te penès imperium.* Tranſpoſitio.

3 *Attractio*

Attractio tonum mutat, cùm poſt vocabulum aliquod ſequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particulæ accentũ ſyllabæ præcedenti, eámque acuunt: ut, *Luminâque, laurúſque* Dei. Sic *Dum, ſis, nam*, parelca. Attractio.

Ubi autem eſt manifeſta compoſitio, non variatur tonus: ut, *Dénique, útique, ítaque, úndique, híccine*, & hujuſmodi.

Vbique tamen temporis ſui tonum ſervat, & *Vbivis.* Vbique & Vbivis.

4 *Conciſio.*

Conciſio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen caſtrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgíli, Valéri, Mercúri*: pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.* Conciſio.

Sic quædam nomina & pronomina ſyncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, noſtrâs, veſtrâs, cujâs*: ab *Arpinâtis, Ravennâtis, noſtrâtis* &c. Sic *Donêc à donecum*, Sic *hûc, illûc iſtûc, adhûc* &c, pro *hucce, illucce*, &c. Et compoſita à *dio, duc, fac*: ut *benedîc, redûc, calefâc.* Nomina & pronomina ſyncopata.

5 *Idioma.*

Idioma, hoc eſt, linguæ proprietas, tonum variat adeò ut, ſi dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, ſervent tonum ſuum: ut, *Symóis, Periphas*, penultimam acuunt Idioma.

acuunt: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam.

Quæ tamen prorsus Latina fiunt, Latinum quoq; tonum servant: ut, *Geórgica*, *Bucólica*, antepenultimâ acutâ, licèt apud Græcos in ultima tonum habeant.

Sic & *comœdia*, *tragœdia*, *sóphia*, *symphónia*, tonum recipiunt in antepenultima, licèt in sua lingua habeant in penultima.

Nota. Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes. Syllabæ communes in prosa oratione semper corripiuntur: ut, Célebris, Cáthedra, Mediócris.

¶ DE CARMINUM *Ratione.*

De syllab. tempore. HActenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid. Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis; longa verò duorum.

Syllab. brev. longa. Tempus breve sic notatur [˘]

Longum autem sic [-] ut, Terrā.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Pes. Est autem Pes duarum syllabarum pluriumve constitutio, ex certa temporum observatione.

Divisio pedum. Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere

Dissyllabi sunt, { Spondæus, Pyrrhichius, Trochæus, Jambus, } ut, { -- *Virtus.* ˘˘ *Deus.* -˘ *Paris.* ˘- *Amans.* }

Trissyllabi

Trissallabi sunt.	Molossus,	ut,	---*Magnates.*
	Tribrachus,		◡◡◡*Dominus.*
	Dactylus,		-◡◡*Scribere.*
	Anapæstus,		◡◡-*Pietas.*
	Bacchius,		◡--*Honestas.*
	Antibacchius,		--◡*Audire.*
	Amphimacer,		-◡-*Charitas.*
	Amphibrachus,		◡-◡*Venire.*

Porro, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est enim Carmen, oratio justo atque legitimo pedum numero constricta. Carmen.

Carmen composituro in primis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem *Scansio*, legitima carminis in singulos pedes commensuratio. Scansio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsura:

Synalœpha, est elisio quædam vocalis ante alteram in diversis dictionibus: ut, Synalœpha

Sera nimis vit' est crastina, viv' hodiè.

Fit autem interdum in his dictionibus; ut, Dii, diis, iidem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo, semiustus, deest, deero, deerit, & similibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis, est quoties *m*, cum sua vocali perimitur, proximâ dictione à vocali exorsâ: ut, Eclipsis.

Monstr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum: pro *Monstrum, horrendum, &c.*

Synæresis, est duarum syllabarum in unam contractio: ut, Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta*: pro *alvearia*. Synæresis.

Diæresis,

Diæresis. Diæresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut,

- ∪∪- -- -∪∪-∪∪-

Ovidius. *Debuerant fusos evoluisse suos*: pro *evolvisse*.

Cæsura. Cæsura, est cum post pedem absolutum, syllaba brevis in finedictionis extenditur.

Cæsura species sunt.

Triemimeris. Triemimeris, ex pede & syllabâ: ut,

- ∪∪- ∪∪- - -∪∪-∪∪- -

Virgilius. *Pectoribus inhians, spirantia consulit exta.*

Penthemimeris. Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllabâ: ut,

- ∪∪ -∪ ∪- - - - -∪∪- -

Virgilius. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hepthemimeris. Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllabâ: ut,

- - - -- ∪∪- - ∪∪ - -

Idem. *Ostentans artem pariter arcúmque sonantem.*

Enneëmimeris. Enneëmimeris, constat ex quatuor pedibus & syllabâ:

- ∪ ∪- ∪∪- -- -- ∪∪- -

ut, Idem, *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS Carminum.

CArminum genera usitatiora, de quibus nos hoc loco potissimùm tractare decrevimus, sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadæum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere verò duobus, dactylo & spondæo. Quintus locus dactylum, sextus spondæum peculiariter sibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

- ∪∪- ∪∪- ∪∪- -- ∪∪- -

ut, Virg. *Tityre tu patulæ recubãs sub tegmine fagi.* Reperitur aliquando spondæus etiã in quinto loco: ut, Idẽ, *Chara Deûm soboles, magnũ Jovis incrementum.*

Ultima

Ultima cujuſq; verſus ſyllaba habetur communis. Vltima communis.

Carmen Elegiacum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici conſtat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, ſpondaicos, vel alterutros comprehendit, cum ſyllaba longa: altera etiam duos pedes, ſed omninò dactylicos, cum ſyllaba item longa: Pentametrum

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

ut, Ovdius, *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.*

Carmen Aſclepiadæum.

Carmen Aſclepiadæum, conſtat ex Penthemimeri, hoc eſt, ſpondæo & dactylo, & ſyllaba longa & duobus deinde dactylis: ut, Aſclepiadæum.

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –

Horatius. *Mecœnas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum conſtat ex trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut, Sapphicum.

– ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ –

Horatius. *Jam ſatis terris nivis atq; diræ.*

In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicu, quod conſtat ex dactylo & ſpondæo: ut, Adonic. ubi & unde.

– ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ –

Horatius. *Integer vitæ, ſceleriſq; purus,*

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –

Non eget Mauri jaculis nec arcu,

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ –

Nec venenatis gravida ſagittis,

Faſce, pharetra. – ⏑ ⏑ – –

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Carmen Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum, conſtat è ſpondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut, Phaleucium.

– – – ∪∪ – ∪ – ∪∪ –∪

Quoquò diffugiat pavens Mabili,
Noſtrum non poteris latere naſum.

Iambicum Archilochium.

Carmen Iambicum. Legitimus verſus Iambicus è ſolis conſtat Iambis:

∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ –

ut, *Suis & ipſa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro Iambo, tribrachum, ſpondæum, dactylum, anapæſtum: atque in paribus tribrachum, ſpondæum rarius.

Hoc carmen in duo genera reducitur, Dimetrum, & Trimetrum, ſive Senarium.

DIMETRUM.

Dimetrum, conſtat ex quatuór pedibus: ut,

O carminum dulces notæ – ∪ – ∪ – ∪ –
Quas ore pulchra melleo – ∪ – ∪ – ∪ –
Fundis, lyræque ſuccinis – ∪ – ∪ – ∪ –

Trimetrum, ſive Senarium.

Trimetrum, ſenis conſtat pedibus: ut,

– – – – – – ∪ – ∪ – ∪ –

Qui nos damnant, ſunt hiſtriones maximi.

Si duo ultimi pedes tranſmutentur, fit Scazon.

DE QUANTITATE
Primarum ſyllabarum.

PRimarum ſyllabarum quantitas octo modis cognoſcitur:

Poſitione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compoſitione, præpoſitione, regulâ, exemplo ſeu authoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas conſonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique poſiturâ longa eſt: ut,

Ventus

Ventus, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante; vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut,

Major sum, quam cui possit fortuna nocere.

Syllabæ, *jor*, *sum*, *quàm* & *sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarius producitur:

ut, Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis redditur: ut, *Patris, volucris.* Longa verò non mutatur: ut, *Matrŭ, aratrum, simulacrum.*

VOCALIS ANTE ALTERAM.

Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est: ut, Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes: ut, Unius, illius, &c. Ubi *i*, communis reperitur, licét in alterĭus semper sit brevis, in alĭus semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e*, inter geminum *i*, longa fit: ut, Faciēi, alioqui non: ut, Rĕi, spĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul: ut, Fĭerem, Fĭeri.

Juven. *Sic fiunt octo mariti.*

Idem. *Quod fieri non posse putes.*

Ohe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit: ut, Dicite Pĭerides. Respice Lāerten. Et in possessivis: ut, Ænēia nutrix. Rodopēius Orphēus.

DIPHTHONGUS. *Regula* III.

Omnis Dipthongus apud Latinos longa est: ut, Aūrum, nēuter, mūsæ: nisi sequente vocale: ut, Præire, præustus, præamplus.

DERIVATIO. *Regula* IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur: ut, ămator, ămicus, ămabilis, prima brevi ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producuntur.

Cujus generis sunt.

Denus, jugerum, laterna, Macero, tegula.

Vox vōcis, à vŏco,
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, rēgula, à rĕgo.
Sedes, à sĕdeo,
Jūmentum, à jŭno.
Fōmes & fōmentū, à fŏveo.

Jūcundus, à jŭvo.
Jūnior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vŏmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

Sunt & contrà quæ à longis deducta, corripiuntur, qualia sunt,

Pagella, fagax, statio, varicosus, curalis

Dux dŭcis, à dūco.
Dicax, maledicus, & id genus multa, à dīco.
Fĭdes, fĭdelis, à fīo,
ărena, } ab āreo.
ărista, }
Pŏsui, à pōno.

Gĕnui, à gīgno.
Frăgor, } à frāngo.
Frăgilis, }
Nŏto, as, & nota, à nōtu,
Năto, as, à nātu.
Dĭfertus, à dĭffero.
Sŏpor, à Sopio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. *Regula* V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut, Pŏtens, impŏtens, Sŏlor, Consŏlor. Lego, is, Pĕrlego, Lego, as, Allĕgo.

Excipi-

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innuba, Pronuba, } à nūbo. { Dejĕro, Pejĕro, } a jūro.

PRAEPOSITIO. Regula 6.

Ex præpoſitionibus hæ ubique producuntur: A, de, præ, ſe, è, niſi vocali ſequente: ut, *Unda dehiſcens.*

—*Sudit úſve præuſtis*: apud Virgilium.

Pro quoque longa eſt, præterquam in iſtis: Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago pro ſtripe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiſcor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfecto, prŏfeſtus.

Procuro, profundo, propello, propulſo, propago, as, primam ſyllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & prŏpino, Græca ſunt per *o* parvum, & proinde primam brevem habent.

Di, etiam producitur, niſi in Dĭrimo, & Dĭſertus.

Reliquæ præpoſitiones, ſi poſitio ſinat, corripiuntur. Cujuſmodi ſunt, Ad, ob, ab, ſub, re, in, &c.

REGULA VII. Canon I.

Omne præteritum diſſyllabum priorem habet longam: ut lēgi ēmi. Excipias tamen Fĭdi *à findo*, bibi, dĕdi, ſcĭdi, ſtĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Prĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi,
Tĕtendi,	Tŭtudi,	Dĭdici,
Tŏtondi,	Tĕtĕlli,	Cĕcĭdi, à cado.
Mŏmordi,	Tĕtigi,	Cĕcīdi, à cædo.

Quin & ſupinum diſſyllabu priorem quoq; producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cītum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITAS. *Regula* VIII.

Quarum verò ſyllabarum quantitas, ſub prædictas rationes non cadit, à poëtarum uſu, exemplo atque authoritate petenda eſt certiſſima omnium regula. Diſcant ergo pueri obſervare ex poëtis communes primarum ſyllabarum quantitates, cujus ſortis ſunt:

Britannus, Bithynus, Cacus, Coſyra, Carthys, pachinus, palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidene, Gradivus, hinnulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sychæus, Sicanus, & ſimilia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ ſyllabæ partim eadem ratione quâ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atq; conjugationis analogiâ cognoſci poſſunt.

Increment. Genit. De incrementis genitivi nominum polyſyllabarum, ſuprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur, unde petere licebit, ſi quid de hac re hæſitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum obſervatio, facilè ſuppeditabunt.

Conjugationum analogia. A, index primæ conjugationis, longa eſt naturâ, præterquam in do, & ejus compoſitis, quando hujus ſunt conjugationis: ut, Dămus, circumdămus, Dăbis, circumdăbis, Dăre, circumdăre.

Præterea ſyllabæ *rimus & ritis*, in præterito perfecto modi ſubjunctivi, ubique pro brevibus habendæ, in futuro autem in oratione proſa longæ; in carmine verò indifferentes reperiuntur, quemadmodum contendit Aldus: ut, Præterito, Amaverĭmus, amaverĭtis: Futuro, Amaverîmus, amaverîtis.

Eſt & ubi mediæ ſyllabæ variant apud Poëtas, ut in his

his quæ ſubjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharſalia, Batavus, Sidonius, & in ſimilibus.

Præterita in *vi* & *ſi* penultimam producunt: ut, Amavi, delevi, diviſi, quæſivi, audivi.

Deſiderativa antepenultimam corripiunt: ut, Parturio, eſurio, *excipe* ſcaturio.

Adjectiva in *anus*, *arus*, *orus*, *oſus*, producunt penultimam: ut, Montanus, avarus, canorus, odioſus; Adverbia etiam in *atim* & *itim*: ut, Oſtiatim, viritim. Præter *affatim*, & *perpetim*, & *ſtatim*, quæ tamen à recentioribus producuntur.

Diminutiva in *olus*, & *ulus*, item in *lis*, verbalia & *bilis*, corripiuntur: ut, Urceolus, unciola, regulus, canicula, corculum, facilis, flexilis, & Adverbia in *itus*: ut, Funditùs, cœlitùs.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt: ut, Clandeſtīnus, mediaſtīnus, parietīnus, matutīnus, veſpertīnus, repentīnus.

Præter hæc ſequentia, Diutĭnus, Craſtĭnus, Priſtĭnus, Perendĭnus, Hornotĭnus, Serotĭnus.

Et materialia, ſive à metallorum nominibus formata in *inus*, oleagĭnus, fagĭnus, cedrĭnus, carbasĭnus.

Permulta etiam à Græcis vocibus deducta in *ινος*: ut, Cryſtallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭnus, adamantĭnus, &c.

Cætera feliciùs docebit uſus, & Poëtarum obſervatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas ſine ullo aut modo aut fine de mediarum ſyllabarū quantitate tradere ſolent.

Quare illis prætermiſſis, ad ultimarum ſyllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE VLTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ ſyllabæ ipſum literarum numerum aut æquant, aut etiam ſuperant, non tamen pigebit illias etiam ordine percurrere.

A. Primum, *à* finita, producuntur: ut, Amā, contrā, ergā, Excipias Pută, ităquiă, anteă, poſteă.

Item nominativos, & omnes caſus in *ă*, cujuſcunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos, in *a*, à Græcis in *as*: ut, ô Eneā, ô Thomā, & ablativum primæ declinationis: ut ab hac Muſā, Numeralia in *ginta*, *a* finalem habent communem, ſed frequentiùs longam: ut, Trigintā, quadragintā.

B, d, t, In *b*, *d*, *t*, deſinentia, brevia ſunt: ut, ăb, ăd, capŭt.

C. In *c* deſinentia, producuntur: ut, āc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *c*, ſemper contrahuntur: ut, Lăc, nĕc, donĕc. Duo ſunt communia: Fac, & pronomen hic: & neutrum hoc, modò non ſit ablativi caſus.

E finita, brevia ſunt: ut, Marĕ, penĕ, legĕ, ſcribĕ.

E. Fames olim quintæ nunc tertiæ declinationis, producit ultimam in ablativo: Fame. Excipiendæ ſunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unà cum adverbiis inde enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, poſtridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & ſiqua ſunt ſimilia. Et ſecundæ item perſonæ ſingulares imperativorum activorum ſecundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producuntur etiam monoſyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē: præter Quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones incliticas.

Quin & adverbia quoque in *e*, ab adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē, validē pro valdĕ, Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ tamen & malĕ corripiuntur omninò.

Poſtremò.

Postremò, quæ à Græcis, per η scribuntur, naturâ producuntur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempe.

I finita, longa sunt: ut, Dominī, magistrī, amarī. Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia. I.

Nisi verò & quasi corripiuntur: Cujus etiam sortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladĭ, Phillidi, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amaryllĭ, Alexĭ, Daphnĭ.

L finita corripiuntur: ut, Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, Săl, consŭl. Præter nīl contractum à nihil, & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*: ut, Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl. L.

N finita producuntur: ut, Pæān, *Hymēn*, quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn, N.

Excipe forsăn, forsităn, ăn, tamĕn, attamĕn, veruntamĕn.

Corripiuntur & I*n*, cum compositis: ut, Exĭn, subĭn, deĭn, proĭn. In.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen castrantur: ut, Mĕn? Vidĕn? Audĭn? Nemŏn?

Nomina item in *en*, quorum genitivus inis, correptum habet: ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, inis. En.

Græca etiam in *on*, per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus: ut, Nom. Iliŏn, Peliŏn. Accus. Caucasŏn, pylŏn. On.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut, Alexĭn. In *yn* per *y*; ut Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *A*: ut, Nominat.

Iphige-

Iphigenia, Ægina. Accuſat. Iphigeniăn, Æginăn.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accuſat. Æneān, Marſyān.

O finita. *O* finita communia ſunt: ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui ſemper producuntur: ut, Huic Dominō, ſervō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifeſtō, &c.

Præter ſedulò, mutuò, crebrò, ſerò, quæ ſunt communia.

Cæterùm modŏ, & quomodŏ, ſemper corripiuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o* producuntur: ut, Dō, ſtō, ut & ergō pro cauſa.

Item Græca per *ω* cujuſcunque fuerint caſus: ut hæc Sapphō, Didō. *Hujus* Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R. *R* finita corripiuntur: ut, Cæsăr, torculăr, pĕr, vĭr, uxŏr, turtŭr.

Cor, ſemel apud Ovidium productum legitur: ut,

– ŭ ŭ – ŭ ŭ – – – ŭŭ – ŭ ŭ –

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, vēr, fūr, cūr: Pār quoque cum compoſitis; ut, Compār, impār, diſpār.

Græca quædam in *er*, quæ illis in *ηρ* deſinunt: ut, Aēr, cratēr, characTēr, æthēr, ſotēr.

Præter Patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S. S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes; nempe, *As, es is, os, us.*

Primò,

Primò, *as* finita producuntur: ut, Amās, musās, majeſtās, bonitās. As.

Præter Græca, quorum genitivus ſingularis in *dos* exit: ut, Arcăs, Pallăs. Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accuſativos plurales nominum creſcentium: ut, Heros, Heroos. Phillis, Phillidos. Accuſativo plurali, Heroăs, Phillidăs.

Es finita, longa ſunt: ut, Anchiſēs, ſedēs, docēs, patrēs. Excipiuntur nomina in *es*, tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi creſcentis corripiunt: ut, Milĕs, ſegĕs, divĕs, Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs, & pēs, unà cum compoſitis: ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa ſunt. Es.

Es quoque à *Sum*, unà cum compoſitis corripitur: ut, Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus pĕnes adjungi poteſt, unà cum neutris ac nominativus pluralibus Græcorum: ut, Hippomanĕs, cacoëthĕs, Cyclôpĕs, Naiadĕs.

Is finita, brevia ſunt: ut, Parĭs, Panĭs, triſtĭs, hilarĭs. Is.

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur: ut, Muſis, menſis, à *menſa*, dominīs, templīs.

Item queīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi creſcentis: ut, Samnīs, Salamīs: Genitivo Samnītis, Salamīnis.

Adde huc quæ in *eis* dipthongum deſinunt, ſive Græca, ſive Latina, cujuſcunque fuerint numeri aut caſus: ut, Symoeīs, Pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monoſyllaba item omnia: ut, Vīs, līs, præter ĭs, & quĭs nominativos, & Bĭs, apud Ovidium.

Itis arcedunt ſecundæ perſonæ ſingulares verborum in *is*, quorū ſecundæ perſonæ plurales deſinunt in *itis*, penultima producta unà cùm futuris ſubjunctivi in *ris*: ut, Audīs, velīs, dederīs. pl. Audîtis, velîtis, dederîtis,

Os

Os. *Os* finita, producuntur: ut, Honōs, nepōs, dominōs, ſervōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs oſſis. Et Græca per parvum: ut, Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us. *Us* finita, corripiuntur: ut, Famulŭs, regiŭs, tempŭs, amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi creſcentis: ut, Salūs, tellūs: Genitivo ſalûtis, tellûris.

Longæ ſunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum ſingulares: ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monoſyllaba: ut, Crūs, thūs, mūs, ſūs, &c.

Et Græca item per *ous* diphthongum, cuiuſcunque fuerint caſus: ut, Hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen ✠ *JESUS.*

V. Poſtremò, *u* finita producuntur omnia: ut, Manū, genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

DESIDERII

DESIDERII ERASMI ROTERODAMI, AD CHRISTIANUM LUBECENSEM

De ratione ſtudii, Epiſtola paranetica.

SUm te incredibili quodã ardore literarum flagrare minimè dubitarè, Chriſtiane non vulgaris amice, hortatore nihil opus eſſe putavi, ſed ejus, quam ingreſſus eſſes, viæ, duce modo ac tanquam indice: id quod mei officii eſſe judicavi, videlicet ut tibi homini non modò multis modis copulatiſſimo, verum etiam jucundiſſimo, veſtigia, quibus ipſe à puero eſſem ingreſſus, commonſtrarem. Quæ ſi tu pari curâ accipies, atque ego dicturus ſum, futurum confido, ut neque me monuiſſe, neque te paruiſſe pœnituerit. Prima igitur cura ſit, ut præceptorem tibi deligas quàm erudititiſſimum. Neq; enim fieri poteſt, ut is rectè quemquam erudiat, qui ſit ipſe ineruditus, quem ſimulatq; nactus eris, fac modis omnibus efficias ut ille patris in te tu filii vicißim in illum induas affectum. Ad quod quidem cum ipſa honeſti ratio nos debet adhortari, (quod non minus debeamus his, à quibus recte vivendi rationem, quam à quibus vivendi initia ſumpſimus) tum mutua iſta benevolentia tantùm ad diſcendum habet momenti, ut fruſtra ſis literarum præceptorem habiturus, niſi habueris & amicum. Deinde, ut te illi & attentum & aſſiduum præbeas. Contentione enim immodica nonnunquam obruuntur ingenia diſcentium: aſſiduitas vero & mediocritate ſua perdurat, & quotidianis incrementis

incrementis majorem opinione acervum accumulat. Satietate cum omnibus in rebus, tum in literis nihil perniciosius. Laxanda est igitur aliquoties illa literarum contentio: intermiscendi lusus, sed liberales, sed literis digni, & ab his non minus abhorrentes: imò mediis ipsis studiis perpetua quædam voluptas intermiscenda est, ut ludum potius discendi, quàm laborem existimemus. Nihil enim perdiu fieri potest, quod non agentem aliquâ voluptate remoretur. Optima quæq; statim ac primùm disce. Extrema est dementiæ discere dediscenda. Quod in curando stomacho solent præcipere medici, idem tibi in ingeniis servandum puta. Cave ne aut noxio, aut immodico cibo ingenium obruas, utróque enim juxta offenditur. Ebrardum, Catholicontem, Brachylogum, caterósque id genus, quos pertensere neque possum, neque operæ pretium est, iis relinquito, quos barbariem immenso labore discere juvat. Initio, non quàm multa, sed quàm bona, & quàm bene percipias refert. Sed jam rationem accipe, qua possis non solùm rectius, sed etiam facilius discere. Hoc enim in homine artifice præstare solet artis ratio, ut tantundem operis cum rectius expeditiúsque, tum leviùs etiam efficiat. Diem tanquam in operas partire, id quod à Plinio secundo, & à Pio Pontifice Max. viris omnium memoriâ præstantissimis factitatum legimus. Principio, quod caput est, præceptorem interpretantem non attentius modò, sed & avidius auscultato, non contentus impigrè sequi differentem, aliquoties prævolare contende. Omnia illius dicta memoriæ, præcipuè etiam literis mandabis, fidelissimis vocum custodibus: quibus rursus ita confidas cave, ut dives ille ridiculus apud Senecam, qui sic animam induxerat, ut se tenere crederet, quicquid servorum quisquam

meminisset.

meminisset. Noli committere ut codices habeas eruditos, ipse ineruditus. Audita ne effluant, aut apud te, aut cum aliis retracta. Nec his contentus, aliquam temporis partem tacitæ cogitationi tribuere memento, quam unam D. Aurelius, tum ingenio, tum memoriæ in primis conducere scripsit. Conflictatio quoq;, & tanquam palæstra ingenierum, nervos animi præcipuè tum ostendit, tum excitat, tum adauget. Nec sciscitare, si quid dubitas, nec castigari, si quid errabis, sit pudor. Nocturnas lucubrationes atque intempestiva studia fugito: nam & ingenium extinguunt, & valetudinem vehementer offendunt. Aurora Musis amica est, apta studiis. Pransus, aut lude, aut deambula, aut hilaris confabulare. Quid quod inter ista quoque studiis locus esse potest? Cibi, non quantum libidini, sed quantum valetudini satis sit, sumito. Sub cœnam paulisper inambula, cœnatus idem facito. Sub somnum exquisiti quippiam, ac dignum memoriâ legito, de eo cogitantem sopor opprimat, id experrectus à teipso reposcas. Plinianum illud animo semper insideat tuo, Omne perire tempus, quod studio non impertias. Cogita juventâ nihil esse fugatius, quæ ubi avolârit, semel, redit nunquam. Sed jam hortator esse incipio, indicem pollicitus. Tu, suavissime Christiane, hanc formam, aut si quam poteris meliorem, sequere, ac bene vale.

DE MODO

DE MODO REPETENDÆ LECTIONIS, EODEM Erasmo Authore.

Quibusdam prima ac unica fere cura est, statim ad verbum ediscere: quod equidem non probo: est enim tum magni laboris, tum fructus prope nullius. Quorsum enim attinet psittaci more verba non intellecta reddere? Commodiorem igitur viam accipe. Lectionem quidem auditam continuo relege, ita ut universam sententiam paulo altius animo infigas. Deinde a calce rursus ad caput redibis, & singula verba excutere incipies, ea duntaxat inquirens, quæ ad Grammaticam curam attinet; videlicet, si quod verbum obscurum, aut ancipitis derivationis, si heteroclitæ conjugationis, quod supinum, quod præteritum facit, quos habeat majores, quos nepotes, quam constructionem, quid significet, & hujusmodi nonnulla.

Hoc ubi egeris, rursum de integro percurrito, ea jam potissimùm inquirens, quæ ad artificium Rhetoricum spectant. Si quid venustius, si quid elegantius, si quid concinnius dictum videbitur, annotabis indice, aut asterisco appositio.

Verborum compositionem inspicies, orationis decora scrutabere, authoris consilium indagabis, qua quidque ratione dixerit. Ubi quid te delectaverit vehementiùs, cave præter casam (quod aiunt) fugias.

Fige

Fige pedem, ac abs teipſo rationem exige, quare tantopere ſis ea oratione delectatus, cur non ex cæteris quoq; parem cæperis voluptatem. Invenies te acumine, aut exornatione aliquâ oratoriâ, aut compoſitionis harmoniâ, aut (ne omnia perſequar) ſimili quapiam cauſa commotum fuiſſe.

Quod ſi aliquod adagium, ſiqua ſententia, ſi quod proverbium vetus, ſiqua hiſtoria, ſiqua fabula, ſiqua ſimilitudo non inepta, ſi quid breviter, acutè, aut alioqui ingeniosè dictum eſſe videbitur, id tanquàm theſaurum quendam animo diligenter reponendum ducito ad uſum & ad imitationem. His diligenter curetis, ne pigeat quartò iterare. Nam hoc habent eruditorum virorum ſummo ingenio, ſummis vigiliis elucubrata ſcripta, ut millies ea lecta, magis magiſque placeant, ſempérque admiratori ſuo novum miraculum oſtendant. Id quod tibi in tabula tua ſæpenumerò, nec ſine cauſa laudata evenire ſolet, quod antea non animadvertiſſes, idem tibi multò ampliùs in bonis authoribus eveniet.

Regulas igitur quartò, ac quæ ad philoſophiam, maximè verò Ethicen referri poſſe videantur, circumſpicies, ſi quod exemplum quod moribus accommodari poſſit. Quid autem eſt, ex quo non vel exemplum vivendi, vel imago quædam, vel occaſio ſumi queat? Nam in aliorum pulchrè ac turpiter factis, quid deceat, quid non, juxtà videmus. Hæc ſi facies, jam vel edidiſceris, quanquam aliud egiſti. Tum demùm ſi libet, ad ediſcendi laborem accedito, qui tum aut nullus erit, aut certè perquam exiguus. Quid deinde? Reſtat ut cum ſtudioſis congrediaris, tuas annotationes in medium proferas, viciſſimque illorum audias. Alia laudabis, alia reprehendes, tua partim defendes, partim caſtigari

permittes. Postremò, quod in aliis laudasti, tuis in scriptis imitari conaberis.

Secreta studia à doctis laudantur, at ità, ut postea è latebris in arenam prodeamus, viriúmque nostrarum periculum faciamus. Id quod sapientissimè à Socrate est dictum. Experiamur, utrum partus ingeniorum vitales sint, nimirum obstetricum industriam imitati. Quare alternatim utrisq; utetur, qui non vulgariter volet evadere doctus. Vale.

OMNIVM

OMNIVM NOMINVM IN regulis generum contentorum, tum *Heteroclitorum, ac Verborum, interpretatio aliqua.*

ABdo,
Abſcondo, } *To hide.*
occulto. }
Abyſſus, immẽſa quędam profunditas impenetrabilis. *A depth that by ſounding cannot be found.*

Acarnan, gens ex quãdam regione Græciæ. *The people of Acarnania in Greece.*

Accerſo, eo ad vocandum, vel voco. *To go to call.*

Acer, Arbor. *A Maple-tree.*

Acies, acumen rerum ſecantium, exercitus inſtructio, oculi lumen. *An edge. The aray of an army. The ſight of the eye.*

Acus, inſtrumentum ſartoris, ac mulieris ornamentum. *A needle, or an inſtrument wherewith women did ſet their hair.*

Adeps, omnis pinguedo, ſive carnis, ſive alterius rei. *Fat.*

Adipiſcor, aſſequutus ſum. *To obtain.*

Adoleſcens, iuvenis adultus. *A ſtripling from twelue to one and twenty.*

Ador, frumenti genus vel farris. *Wheat.*

Advena, qui non eſt civis, ſed externus. *A ſtranger.*

Aequor, mare, pelagus. *The ſea, becauſe nothing is more plain then it: for* Aequor *doth generally ſignifie a plain in any parcel of the World. It is taken for the air alſo, as* Aſpicebis ſenos volitantes æquore cygnos.

Aes, ſpecies metalli rubro colore. *Braſſe, and becauſe that in old time money was made of it,* Aes *ſometime doth ſignifie money.*

Aether, tota cœli ſyderúmque ſubſtantia ac compago. *The whole ſubſtance of the ſphears from the fire unto the extremeſt circuit of heaven.*

Affinis, cognatus. *A kinſman by marriage.*

Agnoſco, eſt noſcere id, quod nobis olim aut viſum fuit, aut alia quapiam ratione cognitũ. *To recognize, to know anew, or to come to remembrance of.*

Ago, facio. *To doe.*

Agragas, urbs Siciliæ. *A town in the Iſle of Sicilie, called now Gergenti.*

Agricola, qui exercitat rem ruſticam. *An Huſbandman.*

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans. *A certain ſea-bird that lieth in the ſands, and hatcheth in Winter.*

Ales, quælibet avis, aut velox. *A bird, or ſwift.*

Alnus, genus arboris. *An alder-tree.*

Alo, nutrio. *To nouriſh.*

Alter, *The other of the two.*

Alvus, quã ſordes defluunt aut lavantur, *The paunch, and ſometime the belly without.*

Amazones, Scythicæ fœminæ, eo quòd mammis careant. *Certain women of Scythia, ſo named for lacking a dugge.*

Ambigo, circumago, circundo. *To compaſſe, to doubt.*

Amicio, veſtio. *To cloath.*

Amnis, fluvius. *A River.*

Anas, avis in aquis degens. *A duck, or a drake.*

Ango, crucio, premo, vexo. *To trouble or vex.*

Anguis, ſerpens in aquis degens. *A dry, or a water ſnake.*

Animus, conſilii principium. *The minde.*

Anna, nomen mulieris. *Anne.*

Annuo, assentior. *To assent and agree unto.*

Annus, tempus 365 dierum, & 6 horarum. *A year.*

Antes, ab ante, eminentes lapides sive ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica. *The pillars or sailing stones, that sail over the walls to bear the frame, or the dry stone wall that incloseth a vineyard, or the first set or frontier of vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum. *A preservative against poyson.*

Anticæ, mulieb[res] capilli in fronte demissi. *A womans forelocks.*

Antistes, in aliqua re summus. *A president or chief ruler, man or woman.*

Anus, vetula. *An old wife.*

Anxur, nomen u[r]bis Italiæ, quæ nunc Tarencina dicitur. *Tarentine.*

Aperio, indico, refero. *To open, to shew, or to declare.*

Apes & apis, animal mellificum. *A Bee.*

Apiscor, assequor, acquiro. *To obtain.*

Apollo, deus, quem Græci solem appellant. *The God of wisedom, and Physick, and of prophecie, and the God that carrieth the Sun about.*

Appendix, quod alius adjunctum, quasi ex alio pendeat. *An appentise, or an addition to increase a thing.*

Applico, jungo, & advenio. *To apply unto, or to arrive.*

Aptoton, nomen invariabile, sed nullo defectum casu. *A Noun undeclined, having one termination in all cases.*

Aqualis, vasis genus, quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus. *A Laver, or an Ewer.*

Arbor, vel arbos, notæ significationis. *A tree.*

Arcas, ex Arcadia populus. *The people of Arcadie.*

Arceo, pello, & advenire non sino. *To keep away.*

Arcesso, voco & accuso. *To call, or to accuse, or to goe to accuse.*

Arctus, arsa, quam nostri septentrionem dixerunt, signum cœleste. *A sign called the Bear, or the wagon.*

Ardeo, uror, inflammor. *To be hot.*

Argos, oppidi nomen. *A town of the Peninsula of Greece, called Peloponnesus.*

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus præliamur. *Armour, or any kind of weapon.*

Aruspex, qui victimas inspicit. *He or she that seeketh destinies by the bowels of beasts.*

As est libra, id est, duodecim unciæ. *A pound of xii. ounces, or the whole sum of any thing.*

Assecla, qui continuè & semper aliquem sequitur. *A Page, or Lacky, or continuall waiter.*

Astu, dolo, fallaciis. *By deceit or guile.*

Athamas, nomen viri. *A mans name which should be sacrificed for his sin Phryxus.*

Athenæ, civitas Græciæ, inter Achaiam & Macedoniam. *The city of Athens.*

Athletes, pugil & luctator. *A champion, or he that striveth for a game.*

Atomus, corpus insecabile. *A mote so small that it cannot be parted.*

Auceps, qui vel quæ aves capit. *A fowler, man or woman.*

Audeo, sum ausus. *To be bold.*

Aveo, cupio. *To desire, or covet.*

Avernus, lacus Campaniæ prope Baias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. *A lake in Italy, where hence they thought was descent into hell.*

Augeo, majus facio, amplifico. *To increase*

Augur, qui futura prænunciat. *A soothsayer, man or woman.*

Auriga, qui vel quæ currum ducit. *A waggoner, a carman, or a carter.*

Auster, ventus flans è meridie. *The south wind.*

Author, qui vel quæ aliquod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*

Axis diametros mundi, & dicitur figuraliter s. circa quod rota currus vertitur. *An axle-tree: and by translation, the straight line that*

may be imagined from the one pole to the other.

B

BAcchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. *The feast of Bacchus.*

Bacchar, herba radicis odoratæ. *An herb that the French men call our Ladies gloves.*

Bacchus, deus vini. *The drunken god, the god of wine.*

Baculus, bacillus, & baculum, & hinc bacillum, scipio. *A staff.*

Balneum, locus publicus vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causâ lavamur. *A Bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis, putei modo vel formâ. *A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreth, and falleth into the earth.*

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro, vel calamo. *The lute, or any like that is played on with a quill. It is also* Barbitos, *both masculine and feminine.*

Bellaria, cibi secundæ mensæ. *Iuncates.*

Bes, unciæ octo. *Eight ounces.*

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drink.*

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any instrument with two teeth: or a sheep of two teeth, in the feminine gender.*

Bifrons, habens duas frontes. *He or she that hath a face before, and another behind.*

Bilis, humoris genus. *It is with this word* atra, *melancholy; and with* flava, *choler: and being used alone, is the same disease that* Cholera *is after* Cor. Celsus. *See* Cholera.

Bombyx, vermis, & pro materia sumitur. *A silk-worm, or silk.*

Bos, nota est significatio. *An ox, bull, or cow.*

Britannia, insula quam nunc Angli & Scoti incolunt. *The Isle which is inhabited of English men, and Scotish men, called* Britannia major.

Britannia minor. *Is Britain in France.*

Bubo, avis nomen, à bovis mugitu. *An owl.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horse.*

Byssus, tenuissimi lini genus. *A most fine sort of fine flax, whereof a precious kind of linnen cloth is made. It may be taken for silk also.*

C

CAcoethes, malus mos. *An evill custom, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A carcase.*

Cado, corruo, præcipito, vel labor. *To fall, and sometime to happen, to chance.*

Cædo, percutio, ferio, verbero. *To strike or to beat, and sometime to cut, or to lopp, or to prune trees, sometime to kill, to sacrifice, and sometime to break, as* cædere lanuam saxis, instare ferro.

Cællo, percutio, aut frango. *To smite or to break, an iquum verbum. The compounds whereof be in use onely.* Cello *is read also without a diphthong.*

Cælum vel Cœlum, extrema mundi determinatio cum sphæris, quas ambit ad elementum ignis. *Heaven, or with a difference any of the spheres. It signifieth weather also.*

Calco, pede comprimo. *To tread upon, and by a translation unto the mind, to despise and set nought by.*

Calendæ, dies primus cuiusq; mensis. *The first day of every moneth.*

Calco, ferveo, calidus sum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via perdurata, id est, via trita. *A pathway.*

Calvo, decipio, frustror. *To deceive, and to beguile, to trompe.*

Calx, pes imus, & pro cuiusvis rei fine ponitur, vel pro materia quâ lapides in muro conglutinantur. *An heel, or last end of a race, or lime.*

ambio, commuto. *To exchange; and of the old writers it is taken for to fight.*

Canalis, per quod aqua confluit in viis lapide ſtratis. *A chanell.*

Cancelli, ligna inter ſe modicis intervallis in tranſverſum inſtar retis invicem annexa. *A lattice, or the liſts of a game, place, or of a ſpectacle.*

Canis, animal latrabile, & piſcis marinus, & ſignum cœleſte. *A dog, or a dog-fiſh: a ſtar or ſigne in the firmament called* canis.

Cano. *To ſing, to endite poetically, to play upon inſtruments: ſometime it is to praiſe or propheſie.*

Capeſſo, capio, ſive ad capiendum eo. *To take, or to go to take: and ſometime* recipio me, *to goe: as* Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capeſſam.

Capio. *To take, to delight, to deceive, to chuſe, to abide and ſuffer: as* Capio dolores. *To hold or contain. To invade and catch: as* Navem cepimus. *To inflame with loue. And it is lightly of ſuch ſignification as the ablatiue is that cometh with it.*

Capiſtrum, capitis vinculum, adhibitum ne animalia aufugiant. *An halter.*

Capital, quod olim ſacerdotes geſtabant in capite. *An ornament that the Nunnes were wont to bear upon their heads.*

Capra, animal à carpendis virgultis dictum. *A Goat.*

Car, aliquis è Caria. *A man of* Caria.

Cardo, quo janua movetur. *An hook or hinge.*

Careo, eſt rem deſideratam non habere. *To lack, or to be without, and ſpecially ſuch a thing as once we had.*

Carex, herba acuta, duriſſima. *Sedge.*

Caro, quod anima careat, non ſolùm de animalibus, ſed etiam de piſcibus & fructibus. *The meat of any thing, but moſt commonly fleſh.*

Carpo, decerpo. *To crop, to bite off, nottle or to gather. It is alſo to leaſe, or to chuſe out, and ſometime to taunt or rebuke.* Carpere viam. *Is to begin to journey.* Carpere vitales auras. Carpere lanam. *To toſe wooll.* Carpere linum. *To hatchel flax.* Carpere cibum. *To eat.*

Caſſis, ſis, reticulum. maſc. pro galea, fœm. eſt caſſis, dis, & hæc caſſida. *A net, or an helmet, in the feminine gender.*

Caſtra, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The camp, the pavilion, or the army.*

Cato, nomen viri. *A certain Romane name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, conſulo, proſpicio nè aliquid præter ſpem eveniat. *To beware, or to be wary and heedfull.* Cavere *is alſo to put in aſſurance, and to ſave harmleſſe by caution or ſurties.*

Caulis, in herbis dicitur ipſum robur, ſive ſtipes. *A ſtalk.*

Cedo, *To give place, to depart, and goe away.*

Cedrus, arbor ingens & procera. *A Cedar tree.*

Cello. *See* Cællo.

Cenſeo, exiſtimo, puto, arbitror. *To deem, to iudge, to ſuppoſe, to think, to tell ones minde. Some take it for to be angry.* Cenſeri, *is alſo to be in bookes of ſubſidies, and to be taxed or valued.*

Centum. *An hundred.*

Centuſſis, centum librarum. *An hundred pound.*

Cera, illud quod melle ex favis expreſſo remanet. *VVax.*

Cerno, video. *To ſee, and by tranſlation, to perceive and underſtand. Sometime to decree and appoint. To fight, revenge, or bolt, to ſever and part, to fight, to goe unto: as,* Cernere hæreditatem.

Cetus, piſcis maximus. *A VVhale.*

Cholera, eſt ventriculi immodica pertnrbatio, ſuprà & infrà per vomitum facta. *The cholick. It is alſo choler, the hot and dry humour.*

Cicer, genus leguminis. *A certain Italian peaſe.*

Cico,

Cieo, turbo, commoveo. *To trouble, to ſhake and ſtirre, and ſometime for* Clo, *it is to call.*

Cinis, vel ciner, pulvis. *Aſhes.*

Cinis, eſt avis quam alio nomine alaudam dicimus. *A lark.*

Claudo, obſtruo, obſero. *To ſhut or cloſe, to make faſt, to ſtop, or to ſtay, not to ſuffer to paſſe: as,* Ecce maris magnâ claudit nos obice pontus.

Clivus, locus moliter arduus, & pro collo ponitur. *A bank aſcending, alſo a little hill.*

Clunis, natium tumor. *The buttock.*

Cluo, ſplendeo. *To ſhine, to gliſter, ſometime to fight.*

Clypeus & Clypeum, ſcuta majora, & propriè peditum. *A buckler.*

Cœlum, *A graving tool, the ſkie, that is as much of the world as is above the element of fire, which is called* æther, *or* quintum elementum. Cœlum *alſo is taken for the air: as,* In hoc cœlo qui dicitur aër.

Cœno, cœnam ſumo. *To ſup, or to take ſupper.*

Cœpio, pro incipio, antiquum eſt. *To begin.*

Cognoſco, noſco eos qui priùs incogniti erant. *To know that which we knew not before: ſometime diligently and attentively to conſider or to underſtand, to ſearch by an enquirie, and to ſit in judgement.*

Collis, monticulus. *An hillock.*

Colo, adoro, veneror. *To honour or worſhip with prayer, to exerciſe, to make much of, to inhabite, to love,* Vitam colere, *is to lead a life: ſometime to plow or till the ground; ſometime to deck and trim.*

Colus, inſtrumentum quod penſa continet. *A diſtaff, or ſpindle.*

Comes, comitans aut ſequens. *A companion by the way, either man or woman.*

Comminiſcor, fingo, excogito. *To imagine, to faign, to invent and deviſe, to aſſay, to bring a man to the belief of that that is not.*

Como, comam compono. *To kemb, to dreſſe the buſh with a comb, or to deck and adorn.*

Compago, compactio, & coniunctio. *A ioynt.*

Compedes, vinculi genus. *A pair of fetters or gines.*

Conditor, qui aliquid facit, *A maker or builder.*

Congrus, conger, genus piſcis. *A Congre.*

Conjux, maritus vel uxor. *A huſband or wife.*

Coquo, cibum uſui aptum reddo. *To dreſſe meat, to play the Cook, to prepare and goe about: as* bellum coquere. *To vex and trouble, as* Coquit me cura. *To concoct, to bring our nutriment unto a naturall foment or iuyce.*

Conſulo. *To aſk counſell, with an accuſatiue: to giue counſell, or provide for, with a datiue: to take in good worth, with a genitiue. Sometime it is to ſit in counſell, and to deliberate, but uſed plurally, as* conſulunt Senatores.

Cor, præcipuum inter viſcera, & vitæ ſedes, & arteriarũ, ac caloris nativi, quo animal regitur, quaſi fons quidam & domicilium. *The heart, and ſometime it is uſed for the minde.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A basket.*

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. *An horn. By tranſlation the turning of rivers be called* Cornua. *It ſignifieth alſo the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritiâ & rigiditate cornibus ſimiles, fructum circa ſolſtitium ferens, primo candidum, poſtea ſanguineum. *A certain tree unknown among us.*

Coſtus, radix magni odoris. *A ſhrub growing in Arabia, Iury and Syria, having a root of very fragrant ſauour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincenſe.*

Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. *The Hip.*

Crater, vel cratera, vas amplum, cui vinum aut oleum imponimus. *A Goblet or ſtanding peece.*

Crepo, ſono. *To crack, ſometimes to complain, lament and accuſe, as* Quis poſt vina, gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima munuſcula quæ pueris dantur. *All manner of things that are giuen children in their infancie, as Corrals, ſwadling-bands, daggers, timbrels, and ſuch like.*

Cres, Cretenſis. *A man of Candy.*

Creta, inſula eſt. *The Iſle called Candy.*

Crinis, capillus. *Hair.*

Crus, pars a genibus uſque ad inferiorem pedem. *A Leg.*

Cryſtallus, glacies ex gelu vehementer concreta. *Cryſtall.*

Conditor, qui aliquid facit. *A maker or builder.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A baſket.*

Cubo, jaceo. *To lie, and ſometimes to be ſick in bed.*

Cucumis. *A Cucumer, the which is called alſo in Latine* Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. *A nat.*

Cumbo. *The ſame that* Cubo *is.*

Cunabula, cunæ. *A Cradle.*

Cunæ, Cunabula, idem.

Cupio, opto, deſidero. *To couet; to deſire, to luſt for, and ſometimes with a datiue, to fauour.*

Cupreſſus, arboris nomen. *A Cypreſſe-tree.*

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. *A weeſel.*

Cures, oppidi nomen. *A towne name.*

Curro, celeriter eo, gradum præcipito, intentâ celeritate viam quaſi voro. *To run, and ſometime to flow, that is, to run as riuers doe.*

Cuſpis, acumen or pars haſtæ. *The point of a ſpear, pike, partiſane, or any other like.*

Cuſtos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat. *A Keeper, man or woman.*

Cyprus, inſula dives. *Cypres the Iſle.*

D

DAma, animal timidum. *A Buck, or a Doe.*

Damno, damno afficio, vel condemno. *To damnage, or to condemn.*

Dedo, in perpetuum do, vel totum ſubdo, ſiue in manus & arbitrium do. *To yeeld.*

Defrutum à deferendo, vinum decoctum ad mediam partem. *VVine ſodden to the half.*

Dego, ago. *To liue.*

Deleo, expungo, propriè lineas aut regulas. *To put out and to cancell.*

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati eſt. *The thing wherein we take pleaſure.*

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piſcis maris, & ſignum cæleſte. *A Dolphin.*

Demo, aufero. *To pull away, and to exempt.*

Dens, notum eſt per ſimilitudinem, capitur pro omni, quo aliquid teri poteſt. *A tooth.*

Depango, defigo. *To faſten down, and to plant.*

Deſidia, ignaviæ vitium. *Slothfulneſs.*

Dico, loquor, nomino. *To ſpeak, or to call.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. *A day.*

Diffiteor, inficias eo, nego. *To denie.*

Digredior, diſcedo. *To go from.*

Diligo, amo. *To loue.*

Diluo, aquâ vel quouis humore aliquid purgo. *To purge with waſhing.*

Dindymus, jugum montis Phrygiæ, Idæ matri deum dicatum. *The top of Ida, the hill by Troy.*

Diphthongus, unus duarum vocalium ſonus. *A double ſound.* *A diphthong.*

Diptoton, nomen flexum duobus in caſibus quibuſcunque. *A Noun declined with two caſes whatſoeuer.*

Diræ, imprecrationes, execationes, &

& inferorum furiæ. *Curſes, banning, and the furies of hell.*

Diſco, capio doctrinam. *To learn.*

Diſpeſco, ſeparo, dirimo. *To ſeuer.*

Diſpliceo. *To diſpleaſe.*

Ditionis, imperii, dominii. *Of my right and title. VVe need not ſcrupulouſly to refuſe* Ditio, *the Nominatiue.*

Divido, partior. *To diuide.*

Divitiæ, opes, amplæ fortunæ. *Riches.*

Do, dono. *To giue.*

Doceo, alicuius rei cognitionem alteri trado. *To teach, and ſometime to ſhew and to declare, to warn and to aſcertain.*

Dodrans, unciæ novem. *Nine ounces.*

Doleo, triſtis ſum. *To be ſorrowfull.*

Domo, manſuetum facio. *To tame.*

Domus ædificium ad habitandum factum. *An houſe.*

Duco, notum eſt. *To lead, to marry, to account.*

Dulcedo, suavitas. *Sweetneſſe.*

Dux, qui vel quæ ducit aliquem. *A guide, man or woman.*

E

ECquis. *VVhether any.*

Edo, comedo. *To eat.*

Edo, i. emitto, & quaſi extrudo. *To ſet out, and to ouulgate, and ſometime to exhibite and ſhew,* as Edere ſpectaculo. Edere animam, *is to die. The ſignification of it in all other phraſes may be reduced to the firſt ſignification.*

Edoceo, diligenter doceo. *Thoroughly or perfectly to teach.*

Effata, ſunt ultimæ precationes augurum poſt finem auſpiciorum extra urbem dictæ. *The prayers that Soothſayers ſaid, after notice taken of bird's flying, before they entred the city.*

Egeo, careo. *To need.*

Elephas, elephantus, animal fama notum. *An Elephant.*

Elis, civitas Arcadiæ. *A city in Arcadia, or a countrey in* Peloponneſus.

Emineo, præ aliis appareo, vel excello. *To appear before others, and to paſſe them.*

Emo, comparo, mercor. *To buy.*

Enſis, gladius. *A ſword.*

Epaſco. *To eat up, to conſume with feeding, and to leaue nothing.*

Epulum, quaſi edipulum, eſt celebre conviuium. *A banquet or feaſt.*

Eques, homo equo inſidens. *An horſeman, or he or ſhe that rideth.*

Eremus, locus deſertus. *A deſert or wilderneſs.*

Eripio, extra rapio. *To pull out.*

Eſurio, famem patior. *To hunger.*

Eventus, eventum, quod caſu aut fortuna nobis evenit. *Hap, or that that commeth to paſſe.*

Excludo extra claudo. *To ſhut out.*

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. *VVatchings and wardings.*

Exculpo, perfectè ſcalpo, vel ſcalpendo confico. *To carue, to grane, to cut out, to ſcrot out:* as, Oculum exculpere. *To wreſt or wring out:* as, Verum exculpere.

Excurro, extracurro, vel præcurro. *To run out, or to out run before, to amount to a great deal, to make an outrode, or an excurſion.*

Excuſo, extra culpam reddo. *To excuſe.*

Excutio, ejicio, emitto. *To ſmite out.*

Exequiæ, funebre officium. *The ceremonies of the burial.*

Exlex, ſine lege vivens. *A lawleſſe man or woman.*

Expergiſcor, evigilo. *To awake.*

Experior, tento, vel tentor. *To proue, or to be proued.*

Explico, extendo, & declaro. *To ſtretch out, and to declare.*

Exta, propriè cor, jecur, & pulmo dicuntur. *The entrails.*

Extorris, exul. *A baniſhed man or woman.*

Exul, qui vel quæ exulat. *A baniſhed man or woman.*

Exuo, exolvo, denudo. *To put off, to vnclooth.*

Exuviæ, ab exuendo. *The things that we put off.*

Facies

F

FAcies. *A face.*
Facio, aliquid ago. *To make.*
Faceſſo, facio, vel eo ad faciendum. *To make, or to goe to make.*
Fallo, decipio. *To deceive.*
Fames, edendi cupiditas. *Hunger.*
Far. *Once a generall word for any kinde of grain or corn: as,* Triticeum far, hordeaceum, ſiligineum, &c. *But now it ſignifieth one certain kinde, called* Ador, *which is bread-corn.*
Farcio, ſaturo, impleo, pinguefacio, ſagino. *To ſtuff, to fill, to ſatiſie, and make fat.*
Fas, pium, religioſum, & dignum factu. *Lawfull, right, godly, and worth the doing.*
Faſcis, lignorum aut alicujus rei congeries. *A faggot.*
Faſti, libri in quibus totius anni res populi Romani ſcriptæ continebantur, & cauſæ feſtivitatum explicabantur. *A Regiſter for the order of things, for the whole year.* Faſti dies, *were dayes wherein the Iudges might give ſentence without offence of the gods, with theſe three ſolemn words of the law* Do, dico, addico. Nefaſti dies *were their contrary dayes.*
Fateor, annuo, concedo. *To grant and aſſent unto.*
Fatiſco, deficio, aut defatigor. *Abundantly to gape.*
Fatiſcor, feſſus ſum. *To be weary, to faint, and to be weak.*
Faveo, rectè alicui opto. *To favour.*
Fel, purgamentum ſanguinis. *The gall.*
Feriæ, dies ceſſationum ab opere. *Holy dayes, or time of paſtime uſed.*
Ferio, percutio. *To ſtrike.*
Fero. *To bear, or to ſuffer, to lead or tell, to giue, to covet, to advance, to bring forth, to haue, to take away, to obtain, to aſk advice: as,* Pompeius tulit ad populum.
Ferveo, valdè caleo. *To be hot.*
Ferveſco, caleſco. *To wax hot.*
Ficus, arbor vel morbus. *A fig-tree, or a certain bile riſing in the fundament.*
Fides, conſtantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*
Fido, fiduciam & ſpem habeo. *To haue truſt.*
Figo, *To faſten, to plant, to ſmite with arrow, or ſuch like.*
Filix, herba ſine caule, ſine flore, ſine ſemine. *Fern, whereof there be two kindes, as in Herbaries you ſhall ſee.*
Filum, illud ſubtile quod ex lino lanáve trahendo ducitur. *A thread.*
Fimus, lætamen & excrementa animalium, quibus agri ſtercorántur. *Dung: It is alſo* Fimum *in the neuter gender.*
Findo, diſſeco, diffindo *To cleave.*
Fingo, formo. *To faſhion.*
Finis, extremitas ſive terminus in unaquaque re. *An end.*
Fio, efficior. *To be made.*
Flaveo, flavus ſum. *To be yellow.*
Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. *To bow, to moue, and to cauſe to follow.*
Fleo, lachrymor. *To weep.*
Fleo, ſpiro. *To blow.*
Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. *A flower.*
Fluo, decurro, propriè ut liquores. *To flow.*
Fodio, terram eruo. *To dig.*
Follis, inſtrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. *A pair of bellowes.*
Fons, ſcatebra. *A well.*
Forceps, inſtrumentum quo tenetur aliquid. *A pair of tongs.*
Forfex, inſtrumentum ſartorum, quo aliquid ſcinditur. *A pair of ſciſſers.*
Fors, fortuna, caſus. *Hap.*
Fœtum, à ferendo, quia lites, & venalia

nalia illuc feruntur. *The judiciall place, and then it is named* Forum judiciale: *or the market place, and is called* Forum venale.

Frango, rumpo, destruo. *To break.*

Frenum, vel frænum, instrumentum quo equum incessor coercet. *A bridle.*

Frico, scalpo. *To rub.*

Frigeo, frigidus sum. *To be cold.*

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, eius quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus. *Of corn or pulse. Some make the Nominatiue hereof* Fruges, *and some* Frux, *the formost is not to be misliked.*

Fruor, delectationem, & fructum capio, & alor. *To take pleasure, and fruit, and profite of, and to be fed.*

Fuga, fugiendi actus. *Fleeing, or running away.*

Fugio, vito, currendo relinquo. *To flee from, to avoid.*

Fulcio, sustineo, munio. *To underprop, and to shore.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum spargo. *To melt, or to pour.*

Funis, restis. *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. *A man or woman theef.*

Furfur, purgamentum farinæ. *Brann, or scurf.*

Furio, insanio. *To be mad.*

Fustis, baculus. *A club.*

G

GAbii, Volscorum urbs. *A town in Italy seventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars sita intra Pirenæos montes, inter Hispaniam, Germaniámque, et duo Maria, Oceanum Britannicum, & mare nostrum. *France.*

Garamas, Libyæ incola. *A certain inhabitant of Africk.*

Garganus, unus ex collibus montis Idæ. *A very high top of the hill* Ida. *There is also a town of that name at the foot of the same hill.*

Gaudeo, lætor. *To reioyce.*

Gelu, proprie glacies. *Frost or ice.*

Genu, curvatura qua crus & femur connectuntur. *A knee.*

Gero, porto. *To bear.*

Gibbus & gibber, solidus in dorso tumor. *A iub or a bunch.*

Gigas, vir altissimæ staturæ. *A Giant.*

Gigno, genero. *To beget.*

Gingiber, herba in Arabia nascens. *Ginger.*

Glis, animal muri simile. *A dormouse.*

Glisco, cresco, augeor, invalesco. *To increase and grow, to wax strong, to wax fat, and much to desire, and sore to covet.*

Gluten, glutinum, aut colla. *Glue.*

Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, progredior. *To goe.*

Græcia. *The countrey of Greece, a great piece of Europe, which is now under the Turk.*

Grajugena, Græcus. *A Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in aëre congelata. *Hail.*

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio. *Thanks.*

Grex, pecudum multitudo. *A flock.*

Grossus, ficus abortiva, quæ non maturescit. *A rathe-ripe fig.*

Gruo, ut grues gruere dicuntur. *To cry like a Crane.*

Grus, avis nota. *A Crane.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffon.*

Gummi, liquor glutinosus ex arboribus resudans. *Gumme.*

Gurgulio, pars gutturis à naribus ad pulmonem, vel animal. *The weasand, or a weesell.*

H

HAbeo, possideo, teneo. *To have.*

Hæreo, arctè alicui rei infigor. *To cleave unto.*

Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. *An heir.*

Halec, piscis qui sola aqua nutritur. *An Herring.*

Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco. *To draw.*

Heros, vir illustris & nobilis. *A noble man, a man of great excellency in worthy facts, and therein more like a god than a man.*

Hesperus, sero na stella. *The evening Starr.*

Heteroclitum, nomen secus, quàm declinationum canones poscunt, flexum. *A word declined otherwise than the bare rules of the declensions doe require.*

Hilaris vel hilarus, jucundus, lætus. *Merry.*

Hippomanes, virus ab equa collectum, vel caruncula in fronte pulli equini hominem ad insaniam redigens. *Poyson to procure lone withall, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*

Hirundo, avis notissima. *A swallow.*

Histrix, animal ex herinaceorum genere. *A Porcupike.*

Homo, notæ significationis. *A man or Woman.*

Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honour, worship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quàm frumento arista est mordacior. *Barley.*

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An host, or an hostesse, or a guest, man or woman.*

Hostis, inimicus, vel peregrinus. *An enemy.*

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. *Plentifull, or a dug, or the udder of any beast.*

Humus, terra humefacta. *The ground.*

Hydrops, aqua intercus. *The dropsie.*

Hyems, bruma. *Winter.*

I

IAceo, decumbo. *To lie.*

Iacio, emitto, ac vi impello. *To cast, to hurl, to lay;* as Iacere fundamentum: *or by translation, it is to make a beginning.* Iacio, *is sometime to spread abroad by rumour, and sometime to object against one, with an Accusative with this preposition* In.

Iaspis, lapis pretiosus. *A green pretious stone, whereof there be diuers kindes and degrees of diuers colours.*

Ico, ferio, percutio. *To strike, to smite:* as, Icere colaphum. Icere fœdus, *is to strike up a bargain.*

Icon, imago. *An image.*

Ida, mons altissimus Troici soli. *An hill in the country of Troy.*

Idus, dies qui dividunt mensem. *In March, May, Iune, and October, it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.*

Iecur, hepar. *The liuer.*

Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui sine lege vivit. *A lewd fellow body, man or woman.*

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum. *A shower.*

Imbrex, canalis, vel tegula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tile.*

Immineo, insto. *To hang over.*

Impetis, violentiæ, invasionis. *Of violence and boisterousnesse.*

Incesso,

Incesso, accuso, impeto. *To accuse, to provoke, to revile, to invade and enter into.*

Incido, ferior, seco. *To cut, to grave in.*

Incido in aliquid, vel super aliquid cado. *To fall into by hap, to run into, as,* Incidi in errorem. *And sometime, to happen or to chance.*

Incipio, inchoo. *To begin, to take in hand, to enterprise.*

Inculco, eadem sæpius iterando ingero. *Often to repeat.*

Indo, impono. *To put in.*

Indoles, facilis significatio futuræ probitatis. *Towardnesse, or likely disposition.*

Induciæ, pax in paucos dies. *A truce.*

Indulgeo, obsequor. *To set much by, and to give to.*

Inermus, vel inermis, qui armatus non est, *Vnarmed.*

Infans, homo per ætatem nondum sciens fari. *A babe.*

Inferiæ, sacrificia, quæ inferis solvuntur, *Sacrifice done unto spirits in hell. Hereof* Inferias facere, *is* Manes sacrificiis placare, *that is, To celebrate Obites and Obsequies*

Inficias, negationem, se vel debere quod actor poscit, vel commisisse quod accusator objicit. *A deniall, and it followeth onely the Verb* Eo.

Inficio, intingo, vitio, ceu maculo. *To die, or to infect.*

Ingruo, invado, impetum facio. *To give an onset, and to invade.*

Injussu, absque authoritate, & temere sine jussione. *Without bidding.*

Insidiæ, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A lying in wait for, or a deceit.*

Instar, significat vel similitudinem, vel æquiparationem & mensuram, *Like, or as big, or the image.*

Intelligo, capio. *To understand.*

Interpres, qui authores declarat, aut aliquid ex linguâ in linguam transfert. *An interpreter, man or woman, or a translator,*

Invidia, mœror ex alienâ prosperitate. *Enuie, sorrow for another mans welfare, or else the euill will and spight of a man.*

Iocus, est quidam lepor & festivitas in verbis. *A merry scoff.*

Irascor, irâ stimulor. *To be angry.*

Ismarus, mons Thraciæ, asper & incultus ex unâ parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis. *A certain hill in Thracia so named.*

Iter, itio, actus eundi. *A iourney.*

Iubar, sol, vel ipsius splendor. *The Sun beam.*

Iubeo, impero. *To command.*

Iudex, qui vel quæ judicat. *A judge, he or she.*

Iugeris, agri tantum quantum ab uno pari aut jugo boum uno die arari potest. Plinius. *We call it an acre. The Authors doe varie in the measure of it. For the commoditie of the Nominative and other Case, we may use* Iugerum.

Iugum, vertex, sive cacumen montis. *The toppe of an hill. It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is, a couple. By metaphore it is a seruitude or a bondage. It is also a weauers beam, or pair of gallowes, such as for ignominie the Romans went under,* Tribus hastis iugum fit, humi fixis duâbus, superque eas transversâ una deligatâ.

Iungo, copulo, & quasi in unum ago. *To ioyn.*

Iuno, dea, Iovis uxor. *The goddesse, Iupiters wife.*

Iuro, iuramentum facio. *To sweare.*

Ius, quod natura, aut civitas, aut mos iubet, & liquor eorum quæ coquuntur. *The law and right, and the broth of any thing sodden.*

Iussu, imperio, iussione. *By commandement.*

Iusta. idem quod exequiæ.

Iustitium, iuris dicendi intermissio. *No term.*

Iuvenis, qui adolescentium excessit ætatem. *One come to mans age.*

Iuventus, ætas iuvenilis. *Mans state.*

Iuvo, auxilium do. *To help.*

L

LAbes, hiatus, macula, dedecus. *A great chap, a ſpot, a diſhonor, or reproach.*

Labor, vel labos, opera, defatigatio. *Labour and toil, paine-taking, ſometime it is miſery, calamity, perill, danger, travell.*

Lac, ſuccus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milk.*

Laceſſo, vexo, incito, provoco. *To trouble, to provoke.*

Lacio, in fraudem duco. *To allure, or to entiſe.*

Lactes, graciliora inteſtina. *The ſmall guts.*

Lacto, lac emitto, vel per blanditias decipio. *To give milk, or to deceive.*

Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis. qui efficit rivos. *A lake, a weare, or a meyr.*

Lædo, verbo factóve aliquem offendo. *To hurt.*

Lælaps, nomen cuiuſdam de canibus Actæonis. *One of Acteons dogges called* Lælaps, *for ſpeedy furiouſnes. For* Lælaps *ſignifieth a whirlwinde, a tempeſt, and a ſtorm.*

Lambo, lingua lingo. *To lick.*

Lampas, ignis aut ſolis ſplendor. *A fire, or brightneſſe of the Sunne, or a lamp.*

Laniſta, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. *A Maſter of defence.*

Laquear, pars ſuperior cubiculi paſerum convexa. *A vaulted roof of a parlour.*

Laſer, herba quædam, & ſuccus qui ex culmo laſerpitii exudat. *The herb out of which cometh the ſuice that the Apothecaries doe call* Aſa dulcis, *and* Belzoe, *or* Belzoin, *the common people call it* Benjamin.

Lateo, abſcondor, non compareo. *To lurk or to be hidden.*

Lavo, aquâ purgo. *To waſh.*

Laurus, genus arboris. *A Bay-tree,*

Lebes, vas æneum. *A caldron or a panne.*

Lecythus, ampulla olearia. *A box for oyl and oyntment. It is taken alſo for eloquence in writing.*

Lego, notum eſt. *To read.*

Lemures, larvę nocturnę, & terrificationes imaginum. *Hobgoblins or night-ſpirits.*

Leo, animal ferox. *A Lion.*

Leo, imprimo, formo. *To imprint, to form.* Abuſivum.

Lethum, mors, interitus. *Death.*

Liberi, pignora. *Children, One ſonne or one daughter, may bee called* Liberi, *and ſo may Nepheweſ and their ſucceſſours.*

Libet, placet. *It pleaſeth.*

Libs, ventus Aphricus. *The ſouth-weſt winde, by-weſt.*

Licet, fas eſt. *It is lawfull.*

Lichen, herba, vel graviſſimum morbi genus. *Liverwort, the Apothecaries call it* Hepatica. *It is alſo the kinde of leprie, called a ſauceſleam, in Latine* Impetigo.

Lien, ſplen. *The melt.* Dicitur & lienis, in nominativo.

Ligur, incola Liguriæ. *An Italian of the countrey of* Liguria.

Limax, teſtudo & cochlea terreſtris. *The ſhelled ſnail, and the dew ſnail.*

Limus, veſtis genus ab umbilico ad pedes, ceu lutum aut cœnum mollius. *A kinde of garment, or elſe ſlime or mud.*

Lingo, lambo, id eſt, aliquid linguâ molliter tango. *To lick.*

Lino, aliquid alicui rei ſuperinduco. *To dawb.*

Linquo, committo, pecco. *To leave, to treſpaſſe.*

Linter, navicula ê cavatâ arbore facta. *A cock-boat.*

Liqueſio, liqueſco. *To be melted.*

Liquor, liqueo, idem.

Liveo, lividus ſum, id eſt, ſordidus. *To be wan, or filthy.*

Lixa, cognus in exercitu, vel qui ſequitur quæſtus gratiâ. *The Scullion that waiteth on an army.*

Locri,

Locri, urbs in Brutiis. *A town in Italy.*

Locus, proprie illud quod aliquid continet. *A place.*

Logos, sermo, ratio, verbum. *Speech, reason, a word.*

Loquor, verbo qualiacunque profero. *To speak.*

Luceo, lucem emitto. *To be light.*

Ludo, ludum exerceo, jocor. *To play, or to sport.*

Lues, cum in urbe aut in agro febris aliúdve morbi genus, homines aut pecora, aut utrósque corrumpit. *A common disease or murrain.*

Lugeo, *To bewail, to lament a thing, or else absolutely to mourn, and sometime to be a mourner in apparell.*

Luo, solvo, pœnas do. *To redeem, to cleanse, to pay for.*

Lustra, habitacula ferarum. *Dennes of wilde beasts, or brothell houses, and petty tippling houses of bawdry.*

Lynx, animal maculosum, acutissime videns. *Our men call this beast an Ounce.*

M

MÆnalus, mons quidam Arcadiæ. *A hill of that name in Arcadia.*

Magnes, lapis ferrum attrahens. *A stone that draweth Iron vnto it. It is called also* Heraclius lapis, *or* Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi: & quicunque ante hos in infinitum. *Our auncestors.*

Malo, magis velim. *To will rather.*

Mando, comedo, vel committo. *To eat, or to commit.*

Maneo, fisto, & expecto. *To tarry, or to tarry for.*

Manes, dii inferi inter numina læva. *Spirits or devils.*

Manubiæ, quę manu capiuntur ab hostibus. *Spoils taken in VVarres.*

Manus, membrum notum. *A hand.*

Mapalia, agrestes casæ. *Sheep-coats, or small cottages.*

Mare, pelagus. *The Sea.*

Margo, cuiusque rei extremitas. *The brink, or Skirt of anything, or the bank of a river or sea.*

Marmor, lapidis genus. *Marble.*

Mars, deus belli. *The name of the god of warre.*

Martyr, testis. *A witnesse, man or woman.*

Mas, vir. *A man.*

Massicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. *An hill in that part of Italy that is called* Campania, *fruitfull & pleasant wines.*

Mater, nota est significatio. *A mother.*

Medeor, do medelam. *To cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero. Idem.

Meio, mingo. *To pisse.*

Mel, liquamen dulce. *Honey.*

Meleager, vel Meleagrus, Oenei Ætoliæ regis filius. *A mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*

Menses, mulierum profluvium. *VVomens flowers.*

Mensis, tempus lunæ curriculo confectum. *A moneth.*

Mereor, aliquid facio, quamobrem, dignus sum, qui obtinecam præmium, vel pœnam patiar. *To deserve.*

Meridies, dies medius. *Noon or the noonsteed.*

Metior, pondero, mensuro, considero. *To measure.*

Meto, seco, amputo herbam, vel segetem. *To mow.*

Metuo, timeo. *To fear.*

Metuor, timeor. *To be feared.*

Meus. *Mine.*

Mico, fulgeo, cum motu vel tremore, *Often with certain intermission to shine, and likewise to bee moved, to put forth fingers to him with whom we play will put forth, which is called,* Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warrier or souldier.*

Minæ, metus, incussiones per verba aut signa. *Threatnings.*

Mingo, urinam facio. *To pisse, or to make water.*

Minores, posteri, etiam post trinepotes

tes futuri. *Our ſucceſſours.*

Miſceo. *To mingle, to ſerue drink, ſometime to trouble*

Miſereor, miſericordiâ afficior. *To take pitty on.*

Mitto, ad aliquem do. *To ſend.*

Mœnia, muri urbis. *The walls of a town, and figuratively the town it ſelf.*

Mœreo, triſtor, dolore afficior. *To be heavy, ſad, in a dump or a mourning.*

Monoptôton, nomen non flexum, ſed carens omni caſu præterquam uno & eo obliquo. *A noun having one termination, and that in one oblique caſe.*

Mons, terræ tumor altiſſimus. *An hill.*

Mordeo, dentibus lædo. *To bite.*

Morior, è vitâ diſcedo. *To die.*

Mos, vitæ inſtitutum conſuetudine firmatum. *A cuſtom.*

Mulceo, lenio. *To aſſwage.*

Mulgeo, lac è mammis exprimo. *To milk.*

Mulier, quæ non eſt virgo. *A woman.*

Mulſum, potus ex vino & melle. *A certain wine confect with honie.*

Multiplico, adaugeo. *To multiply, to encreaſe.*

Munia, onera, legi dedita, & officia quæ publicè præſtantur. *A duty or office.*

Mus, exiguum animal. *A Mouſe.*

N

NAnciſcor, acquiro. *To get, and to obtain.*

Naſcor, orior, in mundum venio. *To be born.*

Natales, conditio ſanguinis & familiæ. *The degrees of blood and gentrie, as* generoſi natales, natales obſcuri. *It is alſo taken for years.* Sex mihi natales ierant. *There were paſſed ſix years. It is alſo uſed for the origin or firſt ſpring of things.*

Natalis, dies alicui natalis. *A birthday.*

Natrix, ſerpens aquaticus. *A water Serpent that with poiſon infecteth the water.*

Natu, ætate, partu. *By age, or by birth.*

Neco, quacunque re te occido. *To kill.*

Necto, ligo, coniungo. *To knit.*

Nefrens, porculus per ætatem fabam frangere nondum potens. *A young pigge.*

Negligo, contemno, non curo. *Not to paſſe on, to contemn.*

Nigreo, niger fio. *To become black.*

Nemo, ne homo. *No body, man or woman.*

Neo, filum torqueo. *To ſpin.*

Nervus, motus ſenſuſque inſtrumentum. *A ſinew.*

Neuter. *Neither of both.*

Nexo, ligo vel necto. *To binde.*

Nideo, ſplendeo. *To ſhine.*

Nihil, rei cuiuſvis privatio. *Not thing.*

Nihilum, rei cuiuſvis privatio.

Nil, vide nihil.

Nitor, conor, ago ſedulo. *To goe about, to endeavour.*

Niveo, eſt oculorum & aliorum membrorum niſu aliquid conari. *To give a token with the eyes, to wink, to endeavour.*

No, nato. *To ſwim*

Noceo, malum infero. *To hurt or to harm.*

Noctu, nocte. *By night.*

Nolo, renuo, non volo. *To nill.*

Nonæ, quaſi novæ, propter initium obſervationis. Erant autem in Martio, Maio, Iunio, & Octobri, ſex illi dies qui calendas ſequebantur, in reliquis quatuor. *The nones of a moneth.*

Noſco, rem certam habeo. *To know.*

Noſter. *Ours.*

Noſtras. *Of our countrey, Sect, or fa-*

ction.

Notus

John Rose
His Book

Amen
God save him from
ye Lions Den
But when the bell
for him doth toll
Lord Jesus Christ
receive his soul

Notus, ventus meridionalis, quem nos Auſtrum appellamus. *The ſouth winde.*

Nubes, vapor humidus ſublimè egreſſus. *A cloud.*

Nubo, viro trador. *To be married to a man; for it is in the womans part onely.*

Nugæ, cùm nihil agimus. *Trifles.*

Nudus, *Nome.*

Nundinum, dies & conventus ſtatus rerum mercatui. *A fair.*

Nuo, *A Verb not much in uſe, the compounds thereof be commonly received, and it ſignifieth to nod.*

Nuptiæ, legitima conjunctio maris & fœminæ in vitæ ſocietatem. *Marriage.*

Nurus, filii uxor. *A daughter in law.*

Nyctícorax, corvus nocturnus. *A night crow.*

O.

OBdo, oppono, ſive appono. *To ſet againſt.*

Obex, objectum aliquod, vel obſtaculum, ut peſſulum, ſera. *A bar, or ſtop.*

Obliviſcor, e memoria aliquid excidere ſuo. *To forget.*

Obſes, qui vel quæ traditur in fidem alteri. *An hoſtage, or pledge, man or woman.*

Occido. *To fall or periſh, and to be ſlain.*

Occido. *To ſet as the Sun ſets.*

Occiput, poſterior pars capitis. *The hinder part of the head.*

Occludo, claudo. *To ſhut.*

Occulo, abſcondo, abdo. *To hide.*

Occulo Idem.

Octobes, menſis octavus à Martio. *The tenth month in our year, called October.*

Odor, vel odos, quaſi olor ab oleo, eſt autem inrectus aer. *A ſavour.*

Oleaſter, olea ſylveſtris. *A certain ſhrub like the olive tree, the Greeks call it the wilde olive, or the ground-olive, for the lowneſſe.*

Oleo, odorem ſpiro & emitto. *To give a ſmell, and that indifferently, ſo that the difference be made with bene and male.*

Olfacio, odoror. *To ſmell, or to ſavour a thing: by tranſlation it is to perceive and find, to foreſee.*

Omen, augurium quod fit ore. *Halſoming, and fore-ſpeaking.*

Omnis. *Every one.*

Onus, pondus alicui injunctum. *A burden.*

Onyx, unguis & gemma. *The nail of a mans hand, a precious ſtone white like a nail, the haw in a mans eye.*

Operio, tego] *To cover.*

Opifex, qui opus facit, *A workman.*

Opis, adminiculi, præſidii. *Of aid and help.*

Oppango, circumfigo, circumplanto. *To faſten, or to joyn unto, or to plant about.*

Opus Opuntis, nomen civitatis in Locris. *A town name in the country of Locris.*

Orbis, circulus mundi, res rotunda. *A Globe, or a boul; and thereof the world is called* Orbis, *becauſe it is every way round like a boul.*

Ordior, incipio. *To begin, or to commence.*

Ordior id eſt, texo. *To weave.*

Oriens, regio orientalis. *The Eaſt.*

Orior, naſcor, ſurgo, incipio. *To ſpring, to riſe, to begin.*

Orontes, nomen viri & fluvii. *A mans name, or a certain river in Syria, now called* Tarſaro.

Os, oris, concavum illud intrà quod ſunt dentes & lingua. *A mouth.*

O, oſſis, ſolidamentum corporis durum *A bone.*

Oſtrea, conchæ ſpecies. *An Oiſter.*

Ovum. *An egge.*

P

PAciſcor, pactum facio, convenio. *To make a bargain, to fall to an accord, sometime to promise.*

Palleo, pallum albeo. *To be pale.*

Pampinus, vitis ramus. *A Vine branch.*

Pando, aperio, patefacio. *To open.*

Pango, paciſcor, canto iungo, plango, figo. *To bargain, to sing, to joyn, to nayl, to fasten.*

Panis, quo paſcimur. *Bread.*

Panther, & Panthera, animal quoddam Pardo ſimile. *A certain beast.*

Papaver, genus herbæ ſoporiferum. *Poppie.*

Papyrus, charta quâ utimur in literis ſcribendis. *A certain sort of rush growing in the mariſh of Egypt, somewhat high, whereof they made a kinde of paper, and called it* Papyrus, *whereof our paper now is called likewise.*

Paradiſus, locus amœniſſimus. *A place of pleasure.*

Parco, abſtineo ab ultione. *To spare.*

Parens, pater aut mater, avus aut avia. *A father or mother: a grandfather or grandmother.*

Pareo, obedio. *To obey.*

Pario, prolem produco. *To bring forth.*

Parnaſſus, mons in Phocide duos vertices habens. *An hill in Phocis a countrey of Greece.*

Partio, divido, & quaſi partes facio. *To part or divide.*

Parturio, cupio aut conor parere. *To be toward labour.*

Paſco, nutrio. *To feed, to nourish.*

Paſcor, nutrior, alor. *To be fed.*

Paſſer, avis ſalaciſſima. *A Sparrow.*

Pateo, apertus ſum. *To be open.*

Patior, ſuſtineo, tolero. *To suffer, or to abide.*

Patro, aliquid mali committo. *To commit some evill.*

Patrueles, patruorum filij. *Brothers children.*

Paveo, timeo. *To fear.*

Pecten, inſtrumentum textorum, & dentatum. *A comb, or a Weavers stay.*

Pecto, orno capillos. *To comb the hair.*

Pecus, cudis, oris, omne animal quod ſub hominis imperio pabulo terræ paſcitur. *All cattell.*

Pedes, qui pedibus incedit. *A foot-man.*

Pedo, ventris crepitum facio. *To fart.*

Pelagus, mare. *The Sea.*

Pellex, mulier impudica. *An harlot.*

Pello, ejicio, removeo. *To drive or put away.*

Penates, dii domeſtici, quòd penes nos nati ſunt. *Houſhold gods.*

Pendeo, ſuſpenſus ſum. *To be hanged.*

Pendo, ſuſpendo, vel pondero, æſtimo. *To hang, to weigh, to prize.*

Penis, cauda. *A tayl and at the laſt it was taken for a mans yard.*

Penus, vel penum, omne eſculentum poculentum, quo homines veſcuntur. *All manner of victuals.*

Perago, perficio. *To finish, and to perfect buſineſſe.*

Percutio, ferio. *To ſmite.*

Perdix, avis nota. *A Partridge.*

Perdo, amitto. *To loſe.*

Perduellis, hoſtis. *An enemy in the warre.*

Pergamus, civitas inſignis Aſiæ in ditione Trojanorum. *The city of the Troians, otherwiſe called* Ilium, *or* Ilion.

Pergo, in re procedo, abeo. *To go forward.*

Perlego, totum lego. *Wholly and throwly to read.*

Permiſſu, Permiſſione, cum nemo adverſatur. *By ſufferance, with leave and licence.*

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior. *Throughly to bear or ſuffer.*

Perplaceo, valdè placeo. *To please very*

very much, or thoroughly to please.

Persis, orientalis regio. *The country of Persia.*

Pes, ima pars corporis quâ gradimur. *A foot.*

Peto, oro, obsecro, volo. *To ask.*

Phaleræ, ornamenta equorum. *Horse trappings.*

pharus, turris altissima in portu quæ lucet navigantibus. *A water tower.*

Phaselus, navicula velox & oblonga. *A brigandine.*

Philotis, nomen mulieris. *A woman's name.*

Phœnix, avis in oriente, a Phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascens, aquilæ magnitudine. *Phœnix the bird.*

Phryx, vis Phrygiæ. *A Troian.*

Pietas, pius cultus, *Godliness.*

Piget, dolet, seu molestum est. *It irketh.*

Pingo, formam alicujus rei ductis lineis represento. *To paint.*

Pinso, tundo, panem conficio. *To smite with the beak, to beat in a morter, as once they did their grain, and thereof to bake.*

Pinus, arbor est picei generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini Pineas vocant. *A pine-tree.*

Piper, herba. *Pepper.*

Piscis, animal quod continuè sub aquis degit. *A Fish.*

Pix, resina ex arboribus fluens. *Pitch.*

Placeo, gratus sum. *To please.*

Plagæ, retia rariora ad capiendas feras. *Hunting nets, or wide meshed nets to take beasts.*

Plaudo, manibus percutio, ac gestu lætitiam indico. *To clap hands for joy.*

Plebs vel plebes, idem quod vulgus. *The common-people.*

Plecto, supplicio afficio, punio, ferio. *To punish, to beat.*

Pleo, plenum facio. *To fill.*

Plico, contraho, & rugas facio. *To fold, or to plait.*

Pluo, aquam demitto. *To rain.*

Plus, vox incrementi. *More.*

Polleo, possum, valeo. *To be able, to be of power: and sometime it is taken for to passe, or to be better, or more profitable.*

Pono, collоco, constito. *To set, or to put.*

Pons, asser, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus. *A bridge.*

Pontus, mare. *The sea.*

Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratiâ ædificata. *A gallerie, or an ambulatorie.*

Posco, peto. *To ask, to require.*

Postis, latus portæ sive ianuæ. *A post.*

Poto, bibo. *To drink.*

Præcordia, quæ exta separant ab inferiore viscerum parte. *The Midriff.*

Præcurro, ante curro, sive cito ante eo. *To run out.*

Prælego, ante lego, ut solent præceptores suis discipulis. *To be an Interpreter, or a Reader, and sometime to out, or to spy by.*

Præmineo, præcello. *To excell others.*

Præneste, nomen urbis. *A town in Italie.*

Præs, sponsor qui se obligat, id est, fidejussor in lite nummariâ. *A surety.*

Præses, qui vel quæ præsidet. *He or she that superintendeth.*

Præsul, qui vel quæ præest. Idem.

Prandeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo. *To dine.*

Precis, precationis, obsecrationis. *Of prayer, of petition.*

Premo. *To presse, to beat against. and to vex, to pursue, and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expell, to shut, to deflower, to kill, &c.*

Primitiæ, primi fructus ex agro percepti, qui deo offeruntur. *First fruits of a mans grounds, or the firstlings of any other thing.*

Princeps, qui vel quæ principatum obtinet. *The Prince, or Princesse.*

Problema, propositio interrogationem annexam habens. *A demand.*

Prodo, manifesto. *To betray, to make manifest.*

Proficiscor, eo aliò. *To go forth.*

Proluo, multùm sive multo tempore lavo: *To all to wash.*

Promineo, procul appareo. *To hang out in sight.*

Promo, profero, eloquor: *To set abroach, or to utter.*

Promptu, paratè sine morâ: *With readinesse, or speed.*

Psallo, cano instrumento musico. *To sing, or to lay on an instrument.*

Puber, vel Pubes, propriè lanugo quæ maribus decimo quarto anno, fœminis duodecimo circa pudenda oriri incipit: *Ripenesse of age.*

Pudet, pudore afficior. *It shameth.*

Pueraſco, exactâ infantiâ pueritiam inchoo. *To wax a childe.*

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit. *A Champion, man or woman.*

Pulvis & pulver. *Dust*, notum est.

Pumex, lapis cavernosus. *A pummistone.*

Punctus & punctum, minima individuâque linex pars. *A prick or a point, a little centre.*

Pungo, stimulo, morsum ac aculeum infigo. *To prick, or sting.*

Pus, sanies & quicunque humor in putredinem versus. *Matter or core.*

Python, serpens è putredine natus. *A Serpent.*

Q

QVæro, investigo, interrogo. *To seek for, to search.*

Quatio, moveo, concutio. *To shake.*

Quercus. *An Oak.*

Queror, lamentor. *To complain and lament.*

Qui. *The which.*

Quies, vacatio à labore, aut cessatio à quovis opere. *Rest, it appertaineth to the body*: Tranquillitas, *unto the minde.*

Quilibet. *Every one, or whosoever ye will.*

Quinisco, caput inclino, moveo. *To hang the head.*

Quisquiliæ, purgamenta, & quicquid ex arboribus, surculorum, foliorum, aut florum, minutim decidit. *Things of no weight, things not worthy regard, or chippings.*

Quot. *How many.*

R

RAbula, homo futilis. *A brawler, or a smatterer in the Law.*

Rado, cultro vel quâvis re acutâ decerpo: *To shave.*

Ramex, ruptura, & distentio intestinorum. *Burstnesse.*

Rapio, per vim traho, aufero: *To snatch away.*

Rastrum, instrumentum dentatum, quo utimur in fœnificio ad corradendum fœnum. *A rake.*

Raucio, raucus sum. *To be hoarse.*

Recido, retrò sive iterum in eadem cado: *To fall backwards, or to fall into the same again.*

Recordor, rursus in mentem revoco. *To call to minde again.*

Reddo, acceptum vel ablatum restituo. *To render, or to restore.*

Redoleo,

Redoleo, odorem alicujus rei refero vel multum oleo. *To beare the sauour of a thing, or to sauour strongly, and by metaphor, to resemble and to taste of.*

Refringo, iterum frango. *To breake open.*

Rego, guberno. *To rule, or to gouern.*

Relego, rursus lego. *To read again.*

Reminiscor, recordor, memini. *To remember.*

Ren, viscus quoddam. *The kidney.*

Rènuo, refuto, rejicio. *To refuse.*

Reor, arbitror, puto. *To suppose.*

Repango, dissolvo; rejungo. *To vnloose, to disioyn.*

Reperio, invenio. *To finde.*

Repetundarum alienarum pecuniarum, de quibus præses provinciæ à provincialibus accusatur, si quas vi aut dolo expilavit. *Of bribery and pillage, or of extortion.*

Replico, dissolvo *To vnfold.*

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo. *To prick again.*

Res, omnia sive corporalia sive incorporalia comprehendit. *A thing.*

Rescio, rursum percipio. *To know again.*

Respuo, repudio, sperno. *To refuse*

Restis, funis vel lorum. *A rope or a with.*

Resulto, resilio, revertor, in contrarium salio. *To rebound.*

Rete, instrumentum quo pisces capiuntur. *A net.*

Rex, nota est significatio. *A King.*

Rideo, cachinno. *To laugh.*

Ringo, os torqueo ut canis. *To make an euillfauoured face like a snarling dog, and to vex.*

Robur, species quercus durissimæ. *An oak.*

Rodo, mordeo, comedo. *To gnaw.*

Roma, urbs Italiæ quondam à pastoribus condita, olim gentium domina, cùm floreret, quarta & postrema Monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempore cœlo fluit. *A dew.*

Rostra, templum seu forum iudiciale ante curiam Hostiliam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solèbant. *The place where matters are declaimed.*

Rudens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, graviter sono ut asinus. *To cry like an asse.*

Rumpo, frango. *To breake.*

Ruo, cado. *To fall.*

Rus, locus extra vrbem, vbi agri sunt & villæ. *The countrey.*

S

SAcer, quod venerabile. *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus ad sacrificia facienda. *A priest or Nun.*

Sacro, deo dedico, sacrum facio. *To dedicate.*

Sal, quo vtimur in cibis condiendis. *Salt.*

Salio, salto. *To leap, or to leap as brute beasts doe when the male coueretth the female.*

Sallo, sale condio, ac conspergo. *To salt, to powder, or to season with salt.*

Salto. *To leap or to daunce.*

Salum, mare, à sapore salis. *The Sea*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomen gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo, & propriè effuso sanguine per hostiæ immolationem. *To make sure and to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. *Blood.*

Sapphirus, pretiosus lapis. *A Saphire*

Sapientia, rerum divinarum atque humanarum scientia. *VVisdom.*

Sapio, saporem habeo. *To haue a taste.*

Sarcio, purgo, reficio, integrum facio. *To patch and amend.*

Sardonix. *A certain pretious stone.*

Satago, satis ago, laboro, solicitus sum. *To doe endeauour.*

Satrapas, princeps. *A Prince.*
Scabo, frico. *To scratch, or rub.*
Scalpo, sculpo, & fodio unguibus ac manibus. *To claw, or to scratch.*
Scando, in altum tendo. *To climb.*
Scindo, seco, findo. *To cut, or to divide.*
Scio. *To know.*
Scobis, & scob, id est quod ab aliqua materia decidit per serram, terebram, aut limam. *Dust.*
Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas, & similia scribit alterius nomine. *A scribe, or notarie.*
Scribo, literas formo. *To write.*
Scrobs, fossa, aut puteus. *A ditch, or a pit.*
Scurra, qui risum ab auditoribus captat, non habitâ ratione verecundiæ aut dignitatis. *A scoffer, a jester, or a parasite.*
Secerno, adjungo, separo. *To divide, to separate.*
Seco, divido. *To cut.*
Sedeo, quiesco. *To sit.*
Seges, frumentum in spicis. *Corn yet standing.*
Seligo, seorsim colligo. *To gather apart.*
Semis, id est, semias, sex unciæ, dimidium assis. *Half a pound, or the half of any whole sum.*
Senecta, vel senectus, senium, ætas. *Old age.*
Senex, senio confectus. *An old man.*
Senio, quod sex puncta continet. *The five point.*
Senium, idem quod senecta.
Sensus, & sensum, organum sentiendi, & quod mente concipitur. *Any of the five wits, called the senses; or that which the minde conceiveth, called the meaning.*
Sentio, aliquo sensu percipio, pro intelligo ponitur. *To perceive by some sense, or to understand.*
Sentis, spina. *A thorn.*
Sepelio, defunctum terrâ condo. *To bury.*
Sepio, obstruo, circundo, munio. *To compasse, to hedge.*
Seps, serpens parvus. *A little serpent, after whose stroke the members do rot.*
Sequor, abeuntem subsequor. *To follow.*
Sermo, loquela. *Speech.*
Ser, populus Asiæ. *One of a certain people in Asia called* Seres.
Sero, semino, planto. *To sowe, or plant, or to graff; and sometime by translation, to beget. By translation also we say,* Serere bella, serere certamina; id est, movere lites & pugnas.
Serpens, anguis. *A dragon, or serpent, or a snake.*
Sibilus, est quidam stridor oris per angustam spiritûs emissionem, inter dentes ferè. *An hissing.*
Sido, descendo ad sedendum. *To pitch or to lie down.*
Siler, arbor quam vulgò salicem vocant. *An Osier: with the difference* Montanum, *it signifieth a simple that the Apothecaries doe use, in Latine called* Seceli Massilienſe.
Silex, lapis durissimus, unde ignis excutitur. *A flint-stone.*
Sinapis, & sinapi, herba est semen ferens tantâ acrimoniâ, ut lacrymas cieat comedenti. *Seenie, mustard.*
Sindon, velum subtilissimum. *Fine linen cloth, lawn.*
Singultio graviter tussio, & singultum emitto. *To sob.*
Sino permitto. *To suffer.*
Sinus & sinum, genus vasis sinuosi. *A bowl or dish to drink wine or milk in.*
Siren, monstrum maris. *A Mearmaid.*
Siser, herba cujus radix præcipua est in usu. *A Parsnip.*
Sisto, stare facio. *To stand before.*
Sitis, desiderium potionis. *Thirst.*
Soboles, successio. *An off-spring.*
Socrus, uxoris vel mariti mater. *A mother in-law.*
Sodalis, eiusdem sortis socius. *A fellow.*
Sol, qui Phœbus dicitur. *The Sun.*

Soleo,

Soleo, ſuetus ſum. *To be wont.*

Solium, ſella regia, in qua reges jus dicentes ſedebant. *A throne, or chair of ſtate.*

Solvo, quod ligatum erat diſſolvo, ac enodo. *To looſe.*

Somnus, ſopor, quies. *Sleep.*

Sono, ſonum facio. *To ſound.*

Sorbeo, deglutio quicquam molle. *To ſup.*

Soror, notum eſt. *A ſiſter.*

Spargo, late projicio, ac paſſim jacto. *To ſparkle, to ſprinkle.*

Species, effigies, aromata, genus, viſio. *A form, ſpice, the kinde of a thing, or an appearance.*

Specio, video. *To ſee.*

Specus, ſpelunca, unde ſpectare licet. *A denne to wait a prey.*

Sperno, deſpicio, contemno. *To deſpiſe.*

Spinus, agreſtium prunorum arbor. *A ſloe-tree.*

Splen, lien, viſcus quoddam. *The milt.*

Spondeo, ſponte promitto. *To promiſe, and ſometime to betroth.*

Sponſalia, promiſſio ſive ſtipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing, with conditions taken.*

Sponti, naturæ & ingenii proprii. *Of nature, and own diſpoſition.*

Statuo, pono, colloco, erigo. *To place, to ſet up, ſometime to decree and appoint; ſometime to dedicate, and ſet before.*

Sterno, projicio in terram. *To throw down, or to ſpread.*

Sterto, dormio, ſomnum altum dormiendo capio. *To ſleep till we ſnort.*

Stipis & ſtips, pecuniæ genus, quod per capita colligere ſolent. *A money gathered by the poll, for the uſe of the gods, or for the poor: and therefore it ſignifieth alſo a reward, or a profit.*

Stirps, origo, progenies, ſoboles. *A ſtock, a tribe, a deſcent, and ſometime it is the body of a tree.* Idem quod truncus.

Sto, erectus ſum, vel maneo. *To ſtand.*

Strepo, ſonum facio. *To make a noiſe.*

Strido, ſtrepitum edo. *To make a noiſe, a whiſſing, or a croaking.*

Strideo, facio ſtridorem ſonum violentum. *To make a great noiſe, or to gnaſh with teeth. It is applyed alſo to wheeles, to doore hookes, to ſerpents, to the ſea, and ſuch other thing.*

Stringo, premo, arcto. *To make ſtrait, to pull, ſometime to ſtrike.*

Struo. *To unite, to pile up, and ſometime to endeavour and to go about, or to ſet in aray.*

Stultitia, imprudentia, ſoliditas. *Fooliſhneſſe.*

Suadeo, hortor ad id quod intendo. *To counſell.*

Suber, genus ligni, quod nauis utile eſt, ut ſupernatent retia. *A Cork-tree.*

Sublego, furto aliquid ſurripio. *Priuily to ſteal away.*

Suboleo, leviter oleo, ſive odoratus ſenſu leviter percipio. *To ſauour or to ſmell a thing a little, and by tranſlation, to be eſpied, and to bee ſmelled out.*

Sueſco, ſoleo. *To be acuſtomed.*

Suffero, ſuſtineo, patior. *To ſuſtain or abide.*

Sugo, ſpiritu attraho ſuccum. *To ſuck.*

Sulmo, oppidum in Brutiis. *A town.*

Sum. *To be.*

Sumo, multum & pene nimium mihi. *To take.*

Supellex, res domeſtica. *Houſhold-ſtuff.*

Suppetiæ, auxilium, ſubſidium. *Aid, help, ſuccour.*

Supplico, humiliter & cum reverentia precor. *To intreat.*

Surgo, erigo me. *To ariſe, ſometime to ſpring, or to grow, to increaſe. It is alſo to ariſe by little and little, as things doe in building*

Sus, animal ordidum. *A Boare, Sow, or Hogge.*

Synodus, conventus. *A counsell congregate.*

T

TAceo, sileo, non loquor, *To keep silence.*

Tædet, pertæsum est displicet. *It irketh wearieth.*

Tænarus, locus umbrosus in radice Maleæ promontorij Laconiæ juxta Spartam civitatem, in quo quia hiatus magnus est, & strepitus quasi progredientium sentitur, dixerunt veteres per hunc esse descensum ad inferos, *A promontory in Laconia, wherein is an entrance to goe downe to hell.*

Tagus, fluvius Lusitaniæ habens arenas aureas, *A certaine riuer in Portugall.*

Talio, vindicta, hostimentum. *A wangement, or like for like.*

Talpa, animal captum oculis, muri simile, *A Moule or Want.*

Tango, percutio, *To touch.*

Tantundem, æque tantum, *As much.*

Tapes, vel Tapetum, vel Tapete, id est, panni depicti tegmen, multè pictum varijs coloribus. *A carpet, or a cloth of arras.*

Tartarus, demissior inferni locus, *Hell.*

Taygetus, mons in Laconide Bacchо sacer, sub quo Sparta & Amyclæ, *An hill in* Lacedæmonia, *where* Sparta *and* Amiclæ *the cities doe stand.*

Teges, vile stragulum, matta scirpia. *A mat.*

Temno, sperno. *To despise.*

Tempe, pulcherri mus ager in Thessalia, quam Peneus alluit, *A verie fair field in* Thessalia *most pleasant to behold, and therefore appellatiuely it may bee vsed for a place of delight, as Paradise and* Elisium. *There is also* Tempe *in* Bœotia, *called* Temnesia Tempe: *another in Sicily, named for difference,* Helorix, *the first is called* Thessala Tempe.

Tendo, expando. *To stretch and to bend.*

Teneo, apprehendo. *To hold.*

Tepeo, in medio inter calidum & frigidum sum. *To be warm.*

Tepesco, tepidus fio. *To wax hot.*

Ternio, numerus ternarius. *The number of three.*

Tero, comminuo, consumo, tundo. *To weare by diminishing.*

Tesqua, loca edita, aspera.

Testis, qui vel quæ testimonium profert. *A witnesse, man or woman.*

Teucrus, Teucer, nomen proprium Troianorum regis. *A name of a certain king of Troy.*

Texo, telam struo ac paro. *To weaue.*

Thebæ, nomen quarundum vrbium, *The name of a citie in* Aegypt, *and of another in* Bœotia, *you shall finde also in authors* Thebe *and* Theba.

Thermæ, loca aquas habentia, aut naturæ sponte calentes, aut fornace calefactas, fundendi lavandive usibus servatas. *Hot baths.*

Thorax, pectus & pectoris munimentum. *The breft and breſt-plate.*

Thrax, vir Thraciæ. *A Thracian.*

Thus, incensum, libamen quo deum veneramur, aliquando ipsa arbor. *Frankincense, and the tree.*

Tignus, tignum, trabs quâ variè dispositâ domus extruitur. *A raſter.*

Tigris, animal velocissimum & truculentum. *A Tigre.*

Timeo, metuo. *To feare.*

Timeor, metuor. *To be feared.*

Titubo, linguâ vel pedibus vacillo. *To stumble, or stammer.*

Tollo, elevo, sublevo. *To lift up, to bring up as children are by nurſing, or else to slay or take away.*

Tondeo, crines vel lanam seco forcipe. *To clip or shear.*

Tonitrus & tonitru, nubis ictæ seu

Potius

potius diruptæ ſonus. *Thunder.*

Tono, valdè ſono, ac facio tonitrum. *To thunder.*

Torpeo, languidus ſum & remiſſus. *To be ſluggiſh and weak.*

Torqueo, *To wreath, to wreſt, to wind or turn about, to govern, to ſpinne, to vex, and trouble, to whurl &c.*

Torquis, circulus aureus collique ornamentum. *A chain to adorn the neck.*

Torrens, fluvius per pluviam collectus. *A lake without ſpring begun by raine.*

Torreo, uro, aſſo. *To roſt.*

Torris, lignum ardens vel aduſtum. *A fire-brand.*

Tot. *So many, or many.*

Tracto, traho, vel ſurſum traho. *To pull and to draw up, or to handle by fair or foul means.*

Trado, in poteſtatem alterius tranſfero. *To deliver unto another.*

Traho, vi ad me rapio ac duco. *To draw.*

Tranſlego, legendo tranſcurro ac perlego. *To read over.*

Tremo, commoveor, agitor. *To tremble.*

Tres. *Three.*

Tribus, progenies. *A kinred.*

Tricæ, capilli pedibus pullorum gallinaceorum involuti. *Hairs or feathers wrapped about the feet of chicken or pigeons; alſo vain trifles.*

Triptôton, nomen quod tribus quibuſcunque caſibus inflectitur. *A Noun declined with three caſes.*

Tros, nomen viri. *A Troian.*

Trudo, manibus pedibúſue impello. *To thruſt.*

Tu, *Thou.*

Tuber, dictum à tumendo, & priore longâ terræ callus. *A ſwelling in any thing, a muſhroom, or that whereof the puſh is.*

Tueor, defendo. *To defend.*

Tuor, video. *To ſee.*

Tundo, decutio, pulſo. *To beat or to knock.*

Tuſſis, vehemens ſpiritus eruptio, ex qua meatum ſuum obſtruunt, excutere conantis. *The cough.*

Tybris, fluvius Italiæ. *Tyber.*

Tybur, oppidum Italiæ.

V

VAdo, eo. *To go.*

Valeo, poſſum, validus ac ſanus ſum. *To be in good health, or to be able.*

Valvæ, ſunt fores geminas habentes partes in ſe coeuntes. *A two-leafed dore.*

Vannus. *A vanne to winnow corn with.*

Vas vadis, vadimonium. *A ſurety in a matter of debt.*

Vas vaſis, inſtrumentum ad aliquid capiendum idoneum. *A veſſel.*

Vates, poëta, & qui futura prædicit. *A Prophet, or a Propheteſſe.*

Vber. *The adiective ſignifieth plentifull, abundant, copious: the ſubſtantiue ſignifieth a pap or a dug, or an udder; and ſometime it is found for plentifulneſſe, as* Vber agri, *for* fertilitas agri.

Vectis, inſtrumentum quo clauditur oſtium. *A door barre.*

Veho, navi, plauſtro, quadrupede porto. *To carry.*

Vello, traho, extirpo. *To pull or to pluck up.*

Vendo, venundo, alieno. *To ſell.*

Veneo, vendor. *To be ſold.*

Venio, ad aliquem accedo. *To come.*

Venter, qui à pectore ad pubem terminatur. *A belly.*

Venus, dea amoris & venuſtatis. *The Goddeſſe of loue and beauty.*

Ver, anni pars temperatior. *The ſpring time.*

Verber, inſtrumentum longum verberandi. *Any thing that we beat withall, as rod, whip, wand, or other. It ſignifieth alſo the ſtripe.*

Verberis, hoc non videtur deficere ullo

ullo casu, Vide Verber.

Vergo, tendo, declino. *To bend, to goe, or to enclin, some way.*

Vermis, à vertendo, quia sese torquendo repit. *A worm.*

Verna, ex ancillâ dominatus servus. *A bond-man born of a bond-woman at home. It is used adiectiuely for that that is domesticall, or not strange, as* vinum verna.

Verres, porcus non castratus. *An hogge.*

Verro, purgo, traho. *To sweep.*

Verto, muto, volvo. *To turn or to change.*

Vervex, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi. *A VVeather.*

Vescor, utor cibo, & pasco. *To eat.*

Vesper, idem quod Hesperus. *It is called also* vesperugo, *and it is taken for the euen-tide.*

Veto, prohibeo. *To forbid.*

Vicem, vicissitudinem. *An interchange when turnes be.*

Video. oculis intueor. *To see.*

Vieo, ligo, seu inflecto. *To binde, or to bow, thereof* Vietores *be called coupers,* qui vasa vinaria religant.

Vigil, qui vel quæ vigilat. *A watcher, man or woman.*

Vincio, ligo. *To binde.*

Vinco, supero. *To ouercome.*

Vindex, qui vel quæ vindicat. *An auenger, man or woman.*

Vir, notum est, *A man.*

Virgilius, poeta. *A Poets name.*

Virgo, quæ non est passa virum. *A virgin.*

Virtus, ars rectè benèq; vivendi. *Vertue, or great power.*

Virus, venenum, & gravis odor. *Poyson, or stench.*

Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. *Strength, power, nature, violence.*

Viscum, vel viscus, id est, glutinum ad aucupium. *Birdlime.*

Viso, eo ad videndum. *To goe to see.*

Vitrum, materia translucida quæ ex arena & cinere fit. *Glasse.*

Vivo, vitam ago. *To liue.*

Vlciscor, vindico. *To auenge.*

Vnguis, duritiei digitorum, tam in avibus cæteríque bestiis, quàm in homine. *A nail or hoof, and a tallon.*

Vocito, frequenter voco. *Often to call.*

Volo, as. *To flie, or to goe apace:* as, Navis volat: Fama volat: *But* volo, vis, *is to will, or to be willing.*

Volvo, verto. *To roll.*

Vomis, vel vomer, nomen habet quòd terram vomat. *The ploughshare.*

Vomo, per os ejicio. *To vomit, or to parbreak.*

Vrgeo, premo, compello. *To thrust.*

Vro, ardore aut frigore, nonnunquam alia vi lædo. *To burn; and by translation, to hurt, or to grieue.*

Vtor, usum rei habeo. *To use.*

Vulgus, multitudo ignobilis. *The base and common people.*

Vulpes, animal astutum. *A Fox, or a Fixon.*

Vxor, viri coniux. *A wife.*

Finis interpretationis omnium Nominum & Verborum Grammatices.

Magiſter diſcipulos ad ſtudium literarum cohortans.

VOs ad ſe, pueri, primis invitat ab annis,
Atque ſuâ Chriſtus voce venire jubet;
Pramiáque oſtendit vobis venientibus ampla:
Sic vos, ô pueri, curat amátque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrite Chriſto.
Prima ſit hæc Chriſtum noſcere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum poſſis cognoſcere Chriſtum,
Ingenuas artes diſcito, parve puer:
Hoc illi gratum officium eſt, hoc gaudet honore;
Infantûm fieri notior ore cupit.
Quare nobiſcum ſtudium ad commune venite,
Ad Chriſtum monſtrat nam ſchola noſtra viam.

Puer ante lectionem.

ÆTerno Soboles amata Patri,
Quem vox æthere miſſa mandat unum
Audirique, colique, Chriſte, qui nos
At te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da ſanctum mihi Spiritum, Magiſtro
Ut monſtrante, viam ingredi, Redemptor,
Ad te quâ liceat venire poſſim:
Da cum moribus artibúſque honeſtis
Sacri dogmata puriora verbi

Addiſcam

Addiſcam : ſapientiáque & annis
Vt creſcens, tibi plurimos & ipſe
Olim adducere, quæ facit beatos
Doctrinámque alios docere poſſim.
Hæc eſt ſumma mei, caputque voti;
Quod ratum jubeas ut eſſe, per te
Ipſum, Chriſte, rogo, tuúmque nomen,
Æterno Soboles amata Patri.

Puer orans ante Cibum.

COnditor & rector magni, Pater optime, mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis.
Nate Deo, noſtræ reparator Chriſte ſalutis,
Vt cibus, ut poſitus fac benè potus alat.
Et tu ſancte comes, dux ſolatórque piorum
Spiritus, huic menſæ mitis adeſſe velis.
Corpora ſic rectè paſcentur noſtra, nihílque
Languida, ſic poterit lædere membra mali.

Poſt Cibum.

COrpora qui ſolito ſatiâſti noſtra cibatu,
Qui ſatias toto quicquid in orbe manet :
Paſce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Noſtráque cœleſti nectare corda riga :
Quo pariter membris, pariter quoque mente refectis,
Vſque tuâ liceat nos bonitate frui ;
Tandem etiam placido vectos ſuper æthera curſu,
Inter fœlices aſtra tenere chorus.

Oratio

CHriſte, Dei aterni Soboles aterna parentis,
Ex illibatâ Virgine natus homo:
Morte tuâ qui devictâ de morte triumphas,
Et peccata tuo ſanguine noſtra lavas:
Ah, vitam largire piis ſine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora ſenſus,
Delicti ut pigeat, pœniteátque mei:
Utque petens veniam credam tibi vera profeſſo,
Et ſtudium de te pendeat omne meum:
Te ſolum venerer, tibi diſcam fidere ſoli,
Unicum & agnoſcam te Dominum atque Deum:
Néve tuo à cultu veſanâ mente recedam,
Réſque prior mihi ſit Nomine nulla tuo:
Nec me quicquam in vitâ aut in nece ſeparet abs te;
Sed ſemper famulus ſim maneámque tuus.

AMEN.

UMI